



försvars
UTBILDARNA
Värmland

100 år: 1915 – 2015

Per Berggrén



100 år: 1915 – 2015

Per Berggrén

FÖRSVARsutbildarna VÄRMLAND 100 ÅR

Framställd till Försvarsutbildarna Värmlands 100-årsjubileum 2015

Redaktör Per Berggrén

Förlag Per Berggrén

Tryckt på Strokirk/Knappen AB, Karlstad 2016

ISBN 978-91-976895-9-5

Innehåll

- 5 **FÖRORD** • *Landshövdingen i Värmlands län Kenneth Johansson*
- 6 **FÖRSVARsutBILDARNAS VISION**
- 7 **BÄSTA VÄRMLÄNNINGAR OCH HUNDRAÅRING** • *Generalskreteraren i Försvarsutbildarna Bengt Sandström*
- 9 **FRIVILLIGORGANISATIONERNA SOM SAMHÄLLSRESURS** • *Beredskapsdirektören vid Länsstryelsen Leif Gustavsson*
- 12 **JUBILEUMSFIRANDET**
 - 14 Jubileumsstämma i Gräsmark • *Per Berggrén*
 - 20 Jubileumsbanketten • *Per Berggrén. Bilder Rune Johansson och Lars-Eric Sundin*
- 24 **ÅTERBLICK**
 - 26 Från skarpskyttar till försvarsutbildare • *Bengt Fransson*
 - 38 Förbundsordföranden under 100 år • *Sextioårsskriften | Per Berggrén*
- 44 **GRÄSMARKSLÄGRET**
 - 46 Gräsmarkslägret blev Gräsmarksgården • *Arne Eklund | Hans Tilly*
 - 52 En göteborgare i Gräsmark • *Johnny Stenberg*
- 60 **UNGDOMARNA**
 - 62 Ungdomsverksamheten • *Fredrik Häberget*
 - 66 Att vara ungdomsinstruktör • *Bertil Löfgren*
 - 72 Ungdomsverksamheten i Gräsmark sett med en bohuslännings ögon • *Göran Andersson*
- 74 **AKTIVITETER UNDER JUBILEUMSÅRET**
 - 76 NATO – för säkerhets skull? • *Bengt Fransson*
 - 78 Får prova på soldatlivet • *Lars-Eric Sundin*
 - 80 GU-F på Villingsberg • *Per Berggrén*
 - 82 Jag kan rädda ditt liv! Kan du rädda mitt? • *Helene J Österdahl*
 - 84 Hundar i hemvärnet • *Per Berggrén*
 - 86 Högvakten och katten • *Christer Broström*
 - 88 Julkorum • *Per Berggrén*
- 92 **FÖRENINGARNA**
 - 94 Karlstads befälsutbildningsförening • *Rickard Skutnäs*
 - 96 Försvarsutbildarna HBR i Värmland • *Tony Sandström*
 - 98 Arvika försvarsutbildningsförening • *Tony Sandström*
 - 100 BART • *Per Aspeli*
 - 102 Nykroppa-Storfors Försvarsutbildningsförening • *Rune Johansson*
 - 104 Grums- Nor Försvarsutbildningsförening • *Alf Wiik*
 - 106 Kristinehamns Försvarsutbildningsförening • *Rune Johansson*
 - 108 Försvarsutbildarnas Musikkår • *Per Berggrén*
 - 110 Värmlands regementets kamratförening • *Per Berggrén*
- 112 **IDROTT**
 - 114 Värmländska framgångar i hemvärnets ungdomstävling 2015 • *Bengt Fransson*
 - 116 Värmland dominerade i Vällinge 1983 • *Per Berggrén | Okänd fotograf*
 - 118 Skytte • *Rune Johansson | Klipp ur NWT*
 - 119 Fälttävlan • *Klipp ur NWT*
- 120 **ARBETSGRUPPEN BAKOM BOKEN**

Förord

Försvarsutbildarna är en folkets rörelse som på frivillighetens grund stärkt Sveriges och hembygdens säkerhet. Genom sin sekellånga historia i Värmland har de haft förmågan att följa med och utvecklas för att lösa tidens behov. Detta utan att ge avkall på uppgiften att utveckla medlemmarnas kompetens för Försvarsmaktens behov. De är en viktig aktör för stöd till samhällets civila krishantering.

Idag har Försvarsutbildarna cirka 27 000 medlemmar och består av 23 regionala förbund och 14 rikstäckande förbund med olika kompetensinriktningar. Behovet har inte minskat, tvärtom så är det förmodligen större än någonsin då Försvarsmakten inte längre finns representerad på så många platser.

Försvarsutbildarna bidrar till god kommunikation om säkerhetspolitik och ger engagerade människor möjlighet att bidra. Frivilliginsatser och enskildas engagemang är av mycket stor betydelse för vårt samhälle.

Kenneth Johansson
Landshövding i Värmlands län



KENNETH JOHANSSON
Landshövding i Värmlands län.
Bild Tommy Andersson/Länsstyrelsen Värmland.

Försvarsutbildarnas vision

”Försvarsutbildarna – det naturliga valet för stöd till samhällets förmåga att möta kris och krig.”



DETTA INNEBÄR ATT:

- Vi ska vara en folkrörelse med frivillig försvarsverksamhet som verksamhetsområde.
- Vår verksamhet omsluter stöd till såväl civil som militär krishantering och beredskap.
- Kunskapen om Försvarsutbildarna som frivilligorganisation är etablerad bland politiker, uppdragsgivare och en försvarspolitiskt intresserad allmänhet.
- Vi inkluderar och välkomnar alla som vill engagera sig inom vårt verksamhetsområde och delar den värdegrund vi håller gemensamt med Försvarsmakten samt vad som framgår av våra stadgar.
- Vi ska vara individers, myndigheters och samhällets förstahandsval vid kontakter med frivilliga försvarsorganisationer.
- Vi ska ha ett fördjupat samarbete med övriga frivilliga försvarsorganisationer.
- Vi ska finnas och verka över hela landet.
- Vi ska kontinuerligt utveckla rörelsen.

STRATEGI

Försvarsutbildarna ska inom ramen för den nya visionen bedriva verksamhet inom fyra huvudsakliga verksamhetsområden:

- *Utbildningsverksamhet* - ska ge stöd åt uppdragsgivarna inom det militära försvaret och för samhällets krishantering. Utbildningen ska vara till gagn för våra medlemmar men även för övriga kursdeltagare – i första hand ur övriga frivilliga försvarsorganisationer. Utbildningen ska alltid bedrivas med rätt kvalitet och i takt med uppdragsgivarnas inriktning.
- *Ungdomsverksamhet* - ska i första hand inriktas mot att stödja Försvarsmaktens personalförsörjning men även för att vidmakthålla försvarsviljan och stärka samhörigheten mellan medborgarna och totalförsvaret.
- *Försvarsinformation* - ska verka för en breddad försvars- och säkerhetspolitisk debatt som syftar till att öka kunskapen om och förståelsen för försvars- och säkerhetspolitiska frågor samt samhällets krishanteringssystem för att bidra till kunskap riktad till såväl medlemmar som externa målgrupper för att uttrycka folkviljan. Försvarsinformationen ska också vara ett led i att utveckla Svenska Försvarsutbildningsförbundet som en folkrörelse.
- *Rekrytering* - ska inriktas mot att öka medlemsvolymen genom en allmän rekrytering. Särskild inriktning ska även ske mot att engagera nya funktionärer och instruktörer samt till stöd för Försvarsmaktens personalförsörjning och till de behov av frivilliga som återfinns inom samhällets krishanteringssystem.

Bästa Värmlänningar och Hundraåring!

För fyra år sedan firade Svenska Försvarsutbildningsförbundet 100 år. Det är nu dags för Er Värmlänningar att följa efter och det är med sann glädje jag framför mina gratulationer!

På Riksförbundets Jubileumsstämma år 2012 tog vi Försvarsutbildare ett stort utvecklingssteg synliggjort i en ny verksamhetsidé. Den innebar att Försvarsutbildarnas verksamhet utöver att genomföra kvalificerad utbildning åt Försvarsmakten också skulle innefatta samhällets krisberedskap. Försvarsutbildarna i Värmland har i det här arbetet legat på framkant.

Utvecklingen av vår rörelse har inte stannat med det. Sedan 2014 har antalet frivilligavtal för stöd till Försvarsmakten och samhällets krisberedskap ökat från någon handfull till att omfatta över 1250 avtal. Rollen som utbildningsorganisation har därmed vidgats till att också inkludera kompetensförsörjning av avtal. Med detta stärks hela samhällets försvar. Det har varit en välkommen utveckling.

Att Svenska Försvarsutbildningsförbundet med sina 23 regionala och 14 rikstäckande förbund väl motsvarar uppdragsmyndigheternas förväntningar syns tydligt i en kraftig utökning av uppdragens bredd och antal under senare år. En utveckling som inte hade varit möjlig utan alla engagerade och duktiga frivilliga. Ni Värmlänningar – sträck på Er – Ni är även i detta på den absoluta framkanten.

En frivillig försvarsorganisation får dock inte reduceras till att enbart leverera nytta till uppdragsmyndigheter. Vi representerar så mycket mer. Vår Ungdomsverksamhet, Försvarsinformation och våra Medlemsaktiviteter ger kunskaper och förankring av totalförsvarsfrågor i samhället. Men med dagens och morgondagens samhällsutmaningar med nya hot och risker behöver vi ta ytterligare steg. Terrorhot, påverkansoperationer och konsekvenser av den globala uppvärmningen vid sidan av det mer traditionella men minst lika allvarliga hotet med ett aggressivt och revanschistiskt Ryssland ställer förnyade krav på den enskilde medborgaren. Vårt verksamhetsområde – och som utgör nästa utvecklingssteg – behöver därför ytterligare breddas till att omfatta allt från den enskildes säkerhet till samhällets försvar.

Jag är övertygad om att Värmlandsförbundet med sina medlemmar och duktiga funktionärer fortsatt kommer att ligga på framkant. Den hundraåring jag lärt känna under mina år som generalsekreterare är inte den som stiger ut ur fönstret och förviner – tvärtom. Vi tillsammans ska synas och vi ska vara en frivilligkraft att räkna med.

Bengt Sandström
Generalsekreterare Försvarsutbildarna



BENGT SANDSTRÖM
Generalsekreterare Försvarsutbildarna. Bild Peter Nordström.

Leif Gustavsson
Beredskapsdirektör vid Länsstyrelsen i Värmland

Frivilligorganisationerna som samhällsresurs

100 år är ett imponerande långt liv för såväl människor som organisationer. Efter så lång tid vore det naturligt att bli lite trött, att inte riktigt hänga med i utvecklingen och att se slutet närma sig. För förbund som bildats med ett tydligt, tidsbundet syfte är det kanske ännu rimligare att hamna ur fas med tidens krav. Glädjande nog har Försvarsutbildarna och andra frivilligorganisationer trots sin ålder bibehållit attraktionskraften och samhällsnyttan genom att anpassa verksamheten till aktuella behov utan att ge avkall på sina grundvärden. Försvarsutbildarna i Värmland är en vital och spänstig 100-åring som betyder mycket för samhället och för sina medlemmar!

Samhällsnyttan i våra frivilligorganisationer har två avgörande beståndsdelar: att utgöra gränssnitt gentemot aktörer som har behov av förstärkning samt att kanalisera medborgarens vilja att ta ansvar för skydd av sina medmänniskors liv och hälsa, samhällets funktionalitet och grundläggande värden.

Den första beståndsdelan, att göra resurser gripbara för olycks- och krishanterare på lokal, regional och central nivå, har aldrig varit så viktig som nu. Långtgående privatisering av samhällets resurser, en krympande Försvarsmakt utan värnplikt samt allmänt nedbantad bemanning i många samhällsdelar medför behov av förstärknings- och områden: Det handlar bland annat om att skapa uthållighet, att tillföra specialistkompetens och att få tillgång till arbetsledd personal: ”armar och ben”.

Erfarenheter från inträffade kriser, stora som små, visar att många medborgare är djupt engagerade och vill bidra. Att under pågående krishantering ta emot ett stort antal volontärer som saknar utbildning, ledning och logistik skulle bli övermäktigt för en kommun eller myndighet; vi behöver en organisation som tar ansvar och är förutsägbar samt deltar i planering och övning redan före krisen. Där fyller de frivilliga försvarsorganisationerna en avgörande roll genom att erbjuda en plats för kompetensutveckling, organisering och (inte minst) social samvaro. Under senare tid har förbunden dessutom utvecklat en ny möjlighet för dem som vill vara med och hjälpa till, de så kallade ”benficksavtalen” som gör att man spontant kan anmäla sig under en pågående kris eller olycka.

Vi har erfarenhet av frivillighetens betydelse för civil olycks- och krishantering från två nyligen inträffade händelser, den stora skogsbranden i Västmanland 2014 och den pågående flyktingsituationen.

I Västmanland stod de frivilliga, både i organiserad form och genom enskilda bidrag, för nästan all logistik till staberna, till det operativa arbetet och de evakuerade. Det organiserades snabbt, med stort engagemang och utan att de som fick hjälpen behövde avdela särskilda resurser för att leda och organisera arbetet. Bidraget bestod



LEIF GUSTAVSSON
Beredskapsdirektör vid Länsstyrelsen i Värmland.
Bild Tommy Andersson/Länsstyrelsen Värmland.

bland annat av försörjning med mat, dryck och transporter. Dessutom levererades personella resurser till staberna i form av kommunikatörer, IT-stöd samt vaktmästeri och ordningstjänst. Det blev väldigt tydligt att ansvariga aktörer inte hade tillräckliga resurser för att själva lösa alla sina behov, utan förvarning och på en ny plats. Det är ingen överdrift att påstå att frivilligheten blev en förutsättning för uppgiftens lösande.

I den rådande situationen med ett stort antal människor som kommer till Sverige för att söka trygghet från krigets fasor och svåra livsbetingelser, har många frivilligorganisationer varit viktiga för snabb omställning till en ny situation och för att över huvud taget kunna lösa uppgiften. De frivilliga finns i samtliga steg från mottagande vid gränsen, via omhändertagande på förläggningarna och genom att skapa meningsfull sysselsättning till att stödja integrering i samhället.

Vad kan då Försvarsutbildarna och andra frivilligorganisationer särskilt bidra med i Värmland?

I Länsstyrelsens årliga risk- och sårbarhetsanalys poängteras särskilt riskerna för översvämning, omfattande elavbrott, stora transportolyckor, störningar i dricksvattenförsörjningen samt påverkan av klimatförändringarna. Olika former av antagonistiska hot är också möjliga; sannolikheten för att ett nytt Utøya skulle drabba oss är liten men konsekvenserna skulle bli enorma. Gemensamt för de flesta av dessa risker är att situationen kan uppstå utan förvarning, att samhällets olycks- och krishantering kommer att pågå under lång tid, att många människor kan tvingas lämna sina hem, att det finns stora behov av kommunikation med och försörjning av medborgarna samt att samhället inte är dimensionerat för att ta hand om sådana situationer. På många sätt liknar riskerna alltså den situation som uppstod i samband med den förödande branden i Västmanland och under hanteringen av flyktingfrågan.

En del av kommuners och myndigheters behov kommer att kunna lösas av den egna organisationen och genom upphandling från näringslivet men för mycket kommer de frivilligas bistånd att bli oerhört viktigt. Det behovet blir särskilt tydligt i vårt län där många kommuner har liten organisation, avstånden är stora och mycket av samhällets service finns långt från många av medborgarna. Några av alla de förmågor som samhället därför önskar stöd med är ledningsförmåga, stabs- och sambandspersonal, kommunikatörer, värdar i värmestugor och vid vattentankar, förrådstjänster, matlagning, arbetskraft för grovarbete, eftersöksförmåga, djurskötsel, transporter och maskintjänster – en hel palett av tjänster och förmågor som finns tillgängliga i olika frivilligrörelser. Under senare tid har dessutom behovet att kunna kraftsamla de sammantagna resurserna blivit tydligare. Utan att ge avkall på den lokala förankringen behöver vi därför utveckla förmågan att omfördela förmågorna inom exempelvis länet, något som frivilligrörelsernas organisation med länsavdelningar kan bidra med. Lägg dessutom till behovet av snabb respons, etablerad arbetsledning, egen materiel och logistik samt att stödet är utbildat och förberett så blir det tydligt att frivilligrörelserna är en oerhört viktig leverantör.

Efter en lång tids fokus på att lösa Sveriges säkerhetspolitiska mål genom närvaro i andra länder, har inriktningen förändrats och beslut fattats om återtagning av förmå-

gan att försvara det egna territoriet, att bedriva försvarsplanering även på regional och lokal nivå, att återuppbygga Totalförsvaret samt att bygga upp ett modernt civilt försvar som ska kunna stödja Försvarsmakten och skydda civilbefolkningen under höjd beredskap eller krig. Eftersom civila myndigheter, kommuner och landsting avvecklat stora delar av sin kompetens inom området under det som kallas ”den strategiska time-outen” har de stora behov av kunskapsuppbyggnad, gränssnitt mot olika delar av Totalförsvaret samt gemensam planering och resursinventering. Även avseende detta kommer, främst de arton försvarsanknutna, frivilligorganisationerna vara en viktig samarbetspartner.

I takt med förändringarna av bland annat Sveriges försvars- och säkerhetspolitik, nås allt färre av information, övning och utbildning avseende samhällets planerade krishantering under fred, höjd beredskap och krig. Skolans utbildning inom området är av liten omfattning, den vardagliga kontakten med militära resurser har nästan helt försvunnit i takt med förbandsnedläggningarna och endast ett fåtal medborgare genomför militär grundutbildning. Frivilligrörelserna har därför en viktig uppgift då det gäller information till och utbildning av enskilda och grupper inom en mängd områden: självskydd och överlevnad under svåra förhållanden, ansvar för egen säkerhet, försvarsutbildning etcetera. Det goda arbete som frivilligheten bedriver behöver fortsätta och helst utökas för att ge medborgarna möjlighet att ta sitt ansvar för egen och andras trygghet.

Det finns bara ett samhälle och ett Sverige. I enskilda kommuner och län är resurserna begränsade och i första hand dimensionerade för vardagens behov men med god beredskap, utvecklad omvärldsbevakning, snabb respons samt förmåga att kraftsamla förmågorna dit de behövs är samhället ändå starkt. I det sammanhanget är frivilligorganisationerna med sin lokala närvaro, beredskap att anpassa förmågan till aktuella behov och höga beredskap samt medlemmarnas engagemang, medvetenhet och vaksamhet en synnerligen viktig beståndsdel. Kommuner, Landsting, Länsstyrelsen och andra myndigheter ser fram emot ett fortsatt och utvecklat samarbete med frivilligorganisationerna inför olyckor och kriser av alla slag. Vi är också fulla av tillförsikt då det gäller att arbeta tillsammans, sida vid sida, med de frivilliga under en kris – tillsammans kan vi uträtta storverk.

Tack för de gångna hundra åren – nu kör vi hundra år till!



Utbildningschefen i Svenska Försvarsutbildningsförbundet Anders Gustavsson upp-vaktade Värmlands Försvarsutbildningsförbund med en tavla som hade militärt motiv i samband med banketten. Bild Lars-Eric Sundin.

Jubileumsfirandet

Den 7 mars 2015 återvände Försvarsutbildarna till sina gamla domäner då man genomförde sin jubileumsstämma i Gräsmark. Den 5 september ägde en högtidlig bankett rum i Villingsbergs herrgård.



Ett fyrtiotal medlemmar hade inställt sig till den hundraåriga årsstämman i Gräsmark.



Per Berggrén

Jubileumsstämma i Gräsmark

Vädret lördagen den 7 mars 2015, när Försvarsutbildarna Värmland genomförde sin 100:e årsstämma, var grått och blåsig. I luften var det några plusgrader och på marken var det blött och slaskigt. Men inomhus i Gräsmarksgården var stämningen hög när förbundets styrelseordförande Rune Johansson hälsade deltagarna välkomna och presenterade programmet. Ett drygt fyrtiotal medlemmar var samlade klockan tio då förmiddagskaffet var serverat. Förberedelser för stämman blandades med småprat, minnen och trevliga återseenden.

Klockan 1045 äskade Rune Johansson tystnad och överlämnade ordet till förbundsordföranden Bengt Fransson. Med lugn och säker hand genomfördes jubileumsstämman utan incidenter. Ekonomin var under kontroll, val av ledamöter i styrelsen gick utan problem och verksamhetsberättelsen redovisades med en imponerande mängd aktiviteter i föreningarna.

Efter de snabbt genomförda förhandlingarna informerade Bengt Fransson om läget



inom försvaret i dag och bataljonschefen Henrik Larsson berättade om läget i förbandet. Efter detta delade Jörgen Wik med sig av sina upplevelser från firandet av sjuttioårsminnet av invasionen i Normandie. Han hade tillsammans med ett antal veteraner från det fallskärmsjägarförband, som tagit Pegasus Bridge den 6 juni 1944, genomfört ett hopp inför åskådare bestående av statschefer från hela världen. Som tack för ett intressant föredrag, som inkluderade en film på facebook, erhöll Jörgen en plakett.

Klockan 1300 var det dags för lunch. En innehållsrik buffé var uppdukad på den närbelägna restaurangen Kalasmakeriet på Prästgår'n. Som erkänsla för en välsmakande måltid överlämnades Försvarsutbildarnas standar till hovmästaren som lovade att montera det efter konstens alla regler.

Stämman avslutades i Gräsmarksgården med utdelning av utmärkelser till förtjänta medlemmar. Innehavaren av gården tilldelades ett standar och vid tretiden kunde sedan föreningsrepresentanterna återvända hemåt efter det att en trevligt genomförd stämma avslutats under Rune Johanssons fasta ledning.



En slaskig Gräsmarksgård den 7 mars 2015.



Stämmoförhandlingarna. Förbundsstyrelsen från vänster: Bois Matson, kassör, Irén Johansson, sekreterare, Bengt Fransson, förbundsordförande, Rune Johansson, styrelseordförande och Jan-Erik Rosenberg, revisor.



Tobias Rosander och hemvärnsbataljonschefen Henrik Larsson i samspråk.



Vänster: Henrik Larsson informerar om bataljonen.



Höger: Vice förbundsordföranden Charlie Skoghäll, föreningsordföranden i Kristinehamn Miguel Gil och föreningssekreteraren i Kristinehamn och förbundsledamoten Ulla Andersson.



Vänster: Jörgen Wik, som är valberedare, berättade och visade film om hur han deltagit i fallskärms hopp tillsammans med veteraner från andra världskriget vid Pegasus Bridge.

Höger: Jörgen Wik tackas av Rune Johansson.

Ett antal förtjänta funktionärer i Värmlands Försvarsutbildningsförbund tilldelades under stämman utmärkelser för värdefulla insatser.



Från vänster: Tony Sandström, Alf Wiik, Fredrik Håberget, Jan-Erik Rosenberg, Linus Sundholm och Torbjörn Hallstensson.



Ulf Rogemar.



Rune Johansson, Bengt Fransson och Yngve Johansson.



Ulla Andersson från Kristinehamn som förutom att vara ledamot i förbundsstyrelsen även är sekreterare i Kristinehamns Försvarsutbildningsförening.

Gustav Ziemann framröstades som bäste kamrat bland ungdomarna. Här får han sitt pris av förbundsordförande Bengt Fransson.



Deltagarna i förbundsstämman åt lunch på den närbelägna restaurangen Kalasmakeriet i före detta prästgården. Källarmästaren förrädes Försvarsutbildarnas standar.



Föreståndaren i Gräsmarksgården fick ett standar av Rune Johansson.



Linus Sundholm uppmärksammades.



Villingsbergs herrgård en mil öster om Karlskoga med anor från 1650-talet som bruks-herrgård. I samband med att Villingsbergs skjutfält bildades vid mitten av 1900-talet blev herrgården officersmäss. Bild Per Berggrén.

Text Per Berggrén | Bilder Lars-Eric Sundin och Rune Johansson.

Jubileumsbanketten

Jubileumsbanketten ägde rum i anrika Villingsbergs herrgård. Den 5 september öppnades portarna för ett fyrtiotal gäster. Länsstyrelsen representerades av tjänsteförrättande länsrådet Pia Karlsson som under jubileumsmåltiden framförde Länsstyrelsens syn på frivilligrörelsernas betydelse i samhället. Hon passade också på att till Värmlandsförbundet ge den svenska fana som egentligen skulle ha överlämnats av kungen på Skansen men som av olika skäl sparades till detta tillfälle.

Bland övriga gäster märktes utbildningschefen i Svenska Försvarsutbildningsförbundet Anders Gustavsson som bland annat fick förtroendet att pryda Värmlandsförbundets sekreterare Iren Johanssons bröst med förbundets guldmedalj som erkänsla för värdefulla insatser.

I övrigt var förbundets föreningar mangrant representerade. Här syntes Arvika Försvarsutbildningsförening, Bergslagens Art-befälsförening (BART), Försvarsutbildarnas Musikkår, Grums-Nor Försvarsutbildningsförening, Hemvärnsbefälens Riksförbund (Värmlandssektionen), I 2 kamratförening samt Karlstads, Kristinehamns och Storfors-Nykroppas Försvarsutbildningsföreningar.

Ordföranden i BART Per Aspeli överlämnade ett standar. Fredrik Håberget höll tal och Iren och Rune Johansson fick motta varsin bukett blommor av Värmlandsförbundets vice ordförande Charlie Skoghäll. Anders Gustavsson talade och förre chefen för Värmlands regemente, som tillika är ordförande i Värmlands regementes kamratförening, Yngve Johansson, framförde gästernas tack och överlämnade till förbundet den jubileumsbok som framställdes i samband med kamratföreningens 75-årsjubileum.

Festligheterna inramades av uppskattad musik framförd av klarinettsektionen ur Försvarsutbildarnas Musikkår.



Irén Johansson dekorerats med Värmlandsförbundets guldmedalj av Anders Gustavsson.



Fredrik Håberget talade.



Tjänsteför rättande länsrådet Pia Karlsson talade om frivilligrörelsens betydelse.



Ordföranden i BART Per Aspeli överlämnade ett standard från sin förening.



Yngve Johansson uppvaktade med Värmlands regementes kamratförenings 75-årsjubileumsbok.



Vice ordföranden i Värmlandsförbundet, Charlie Skoghäll, uppvaktade Irén och Rune Johansson med blommor.



Irén och Rune Johansson visar upp sina blommor.



Förra chefen för Värmlands regemente Yngve Johansson samtalar med utbildningschefen i Svenska Försvarsutbildningsförbundet Anders Gustavsson.



Bengt Fransson i samspråk med Pia Karlsson från Länsstyrelsen i Värmland.



Klarinettsektionen ur Försvarsutbildarnas Musikkår underhåll med sprittande tongångar.



Christer Broström och Sandra Nordqvist.



Anders Gustavsson och Johan Bengtsson.



Folke Broberg och Eva Lundström.



Miguel Gil och Torbjörn Hallstensson.



Överste A E Uggla, Värmlands regementes
chef åren 1911-1917, den förste chefen i
Värmlands landstormsförbund.

Återblick

Landstormen med rötterna i skarpskytterörelsen blev frivilliga befälsutbildningen, FBU, som blev Befälsutbildarna. Organisationen har upplevt två världskrig och ett kallt krig. Intresset från allmänheten har varit stort i orostider och – naturligt nog – däremellan minskat.

Bengt Fransson

Från skarpskyttar till försvarsutbildare

Efter freden i Kiel år 1814 påbörjades en för svenska förhållanden lång fredsperiod. Goda förhållanden utvecklades till våra grannländer och betydelsen av att hålla sig med ett dyrt försvar sågs som meningslöst. Det fick helt enkelt duga med det gamla indelningsverket och den allmänna beväringssinrättningen. Denna bild skulle, då som nu, komma att förändras av händelseutvecklingen i vårt närområde. Utbrottet av det dansk-tyska kriget år 1848 och det faktum att Krimkriget fördes in i Östersjön år 1854-55, hjälpte till att levandegöra krigsfaran och belysa Sveriges militära svaghet. Detta väckte definitivt tankar på ett ökat folkligt engagemang i försvaret av landet.

SKARPSKYTTERÖRELSEN

Den första militärt präglade sammanslutning som bar på grundläggande drag av frivillig försvarsrörelse var skarpskytterörelsen. Den bildades år 1860 och spred sig som en löpeld över landet och organiserade som mest runt 41 000 skarpskyttar. I Värmland inträffade höjdpunkten år 1865 då 1 816 värmlänningar var organiserade i 16 skarpskytteföreningar.

Verksamheten bestod inledningsvis av marscher och exercis men kom med tiden att allt mer övergå till målskjutning. Inom militära kretsar möttes rörelsen av miss-tänksamhet, dels kring dess militära värde, dels kring möjligheten att rörelsen kunde smittas av radikala politiska influenser. Ändå engagerade sig flera värmländska officerare i rörelsen. Ett sådant exempel är den år 1848 förtidsavgångne löjtnanten Vilhelm Edgren. År 1852 bildade han Dalby skyttegille och därefter Dalby skarpskyttekår år 1864. Dessa ombildades 1865 till Norra och Södra Dalby skarpskyttekårer med 139 aktiva medlemmar detta år. Efter hand svalnade dock intresset för skarpskytteföreningarna. År 1870 fanns 11 föreningar i Värmland, år 1875 fanns 6 föreningar kvar och år 1880 beskrivs verksamheten som *högst ringa* i Länsstyrelsens femårsrapport från 1876-80.

LANDSTORMEN

Det blev i stället inom den år 1885 införda landstormsorganisationen som de frivilliga krafterna skulle komma att spela en mer aktiv roll för att stärka krigsmakten. Landstormen var tänkt som ett sista uppåd som i händelse av krig skulle skydda hembygden likt forna tiders folk- och bondehävar. Den bildades av beväring i åldern 26-32

år (från 1891 i åldern 33-40 år) som överförts från linjeförbanden. Inledningsvis var landstormen en ren pappersprodukt som varken kallades in till övning eller kunde tjänstgöra innan krig utbrutit.

Dessa problem kom emellertid att rättas till i samband med 1901 års försvarsbeslut. Då hade nämligen landstormens roll förändrats från att vara ett "sista uppåd" till att bli det "första" genom att landstormen nu skulle skydda arméns mobilisering och uppmarsch. Värnpliktslagen ändrades därför så att det blev möjligt att kalla in landstormen före ett krigsutbrott. Denna förändring följdes år 1904 upp med en förordning för landstormen där man för första gången tydligt reglerade landstormens organisation och utbildning. I det senare avseendet stadgades bland annat att *landstormens utbildning ordnas på frivillighetens väg samt utgöras av skjutövningar, landstormskurser och andra frivilliga övningar*. Grunden för en frivillig försvarsutbildningsverksamhet var därmed lagd.

LANDSTORMSFÖRENINGARNA

Inom Värmlands inskrivningsområde fanns från början sex stycken landstormsområden (Årjäng, Arvika, Säffle, Sunne, Karlstad och Råda). Inom dessa områden organiserades både landsstormskompanier och landstormsbataljoner. Förbandens akilleshäl var dock försörjningen av befäl. De beväringar som överfördes från linjen var i huvudsak soldater. Istället nyttjades det fåtal reservofficerare som fanns att uppbringa. När det inte räckte fick lämpliga landstormsmän duga. Det blev därför naturligt att de första kurserna inriktades mot landstormsbefälet.

Den första övningsverksamheten startade år 1908 då samtliga landstormsområdesbefälhavare och de inom dessa områden utsedda landstormskompanicheferna under 5 dagar samlades vid Värmlands regemente. Året därpå påbörjades en serie landstormsbefälskurser som även dessa genomfördes i Värmlands regementes regi. Dessa kurser utgjorde den bästa propagandan för landstormen, och intresset för detta värnpliktsuppåd ökade snabbt, särskilt bland aktiva skyttar.

Det ena gav det andra och så småningom började landstormsföreningar bildas. Först ut i Värmland var Karlstads landstormsförening som bildades år 1912. Året därpå bildades föreningar i Arvika och Årjäng vilka sedermera år 1914 följdes av Fryksdalens och år 1915 av Älvdalens landstormsföreningar. Syftet med föreningarna var enligt paragraf 1 i Värmlands landstormsförbunds gemensamma föreningsstadga att *på frivillighetens väg verka för landstormens och landstormsbefälens militära utbildning genom anordnande av föredrag, krigsspel med flera övningar samt att väcka och underhålla allmänhetens intresse för landstormens uppgifter i allmänhet inom Värmland och särskilt inom respektive landstormsområde*. Anslutningen av medlemmar var förhållandevis god men ändå något lägre än vad man kunde förvänta. Mellan åren 1912 och 1918 ökade medlemsantalet från 29 till 223 medlemmar, ett förhållande som sannolikt kan förklaras med verksamhetens tydliga inriktning mot övningar ägnade landstormsbefälen.



LANDSTORMEN UNDER FÖRSTA VÄRLDSKRIGET

När första världskriget bröt ut i augusti 1914 var det illa ställt med landstormen. De yngsta landstormsmännen hade gjort beväringen 1901 vilket innebar att huvuddelen av manskaper enbart genomgått 48 dagars utbildning. Vidare hade den i 1904 års landstormsförordning beslutade landstormsorganisationen först genomförts år 1912. Förvisso hade man startat med befälskurser redan 1909 men i allt väsentligt var landstormen helt oprövad när den skulle träda i funktion.

Med landstormens materiel var det inte bättre beställt. Utrustningen bestod av ett för tiden mycket gott gevär, en föråldrad patronväska, trekantig hatt (dock icke för alla), armbindel och landstormsmärke. Något som fick den värmländske landstormsförvärdaren, överstelöjtnanten G M Tisell att beskriva mobiliseringen som maskeradartad.

Utrustningens komplettering och befälens utbildning blev två huvudfrågor. Det började anordnas frivilliga befälskurser och i maj 1915 lagstodgades om en obligatorisk kurs på sex veckor som vid Värmlands regemente pågick under juli-augusti, delvis på Trossnäs fält. Att förändringar kom till stånd vad avser landstormens materiel var till stor del de enskilda, militära och civila, medborgarnas förtjänst. Ett talande exempel är kulspruteinsamlingen. Med start 1913 samlade man i Värmland in 30 000 kr (vilket i dagens penningvärde motsvarar 1 400 000 kr) till inköp av 6 stycken kulsprutor av Schwarzlosemodell. Pengarna ställdes till Konungens (regeringens) förfogande men på grund av kriget genomfördes aldrig några inköp.

VÄRMLANDS LANDSSTORMSFÖRBUND

Inspirerade av att man under 1912 års olympiska spel i Stockholm bildat Sveriges landstormsföreningars centralförbund samlades representanter för de värmländska landstormsföreningarna den 9 juli 1915 i Värmlands regementes kanslihus. Där bildade man Värmlands landstormsförbund. Man beslutade om stadgar och bestämde att förbundets uppgift var att handha de värmländska landstormsföreningarnas angelägenheter gentemot Centralförbundet, att råda och understödja föreningarna i dess arbete samt att på alla sätt främja den frivilliga landstormsrörelsen. Till förbundets förste ordförande valdes chefen för Värmlands regemente, överste A E Uggla. Precis som mellan skytterörelsen och skarpskytteföreningarna fanns det ett nära samarbete mellan Värmlands landstormsförbund och Värmlands skytteförbund. Samtliga medlemmar, med överste Uggla i spetsen, var nämligen Kungl. Maj:ts ombud i Värmlands



1924 bildades Föreningen Stockholms landstormskvinnor. Namnet lottor kom till 1942.



Kung Gustaf V tar emot landstormsbataljonen i samband med firandet av Värmlands regementes 300-årsjubileum i juni 1926.

skytteförbund. Så säkerställdes en intim samverkan mellan de för den samlade värmländska försvarsförmågan så viktiga föreningarna.

MELLANKRIGSTIDEN

Efter första världskrigets slut kom intresset för de frivilliga landstormskurserna som arrangerades i Värmland att svalna. Det blåste motvind för de frivilliga krafterna. När Karlstads landstormsförening år 1923 arrangerade tre övningar, omfattande målanivning, förposttjänst och strid, deltog totalt 6 personer av 62 medlemmar. Men allt var inte mörka moln på himlen. Under åren 1927 och -28 började intresset vända uppåt igen samtidigt som nya verksamheter tillkom.

Under 1927 framförde förbundsstyrelsen idén att starta ungdomsverksamhet i Karlstad. Samma år realiserades detta genom bildandet av Karlstads ungdomsavdelning, U 22. Fram till 1940 tillkom ungdomsavdelningar i Åmål (endast 1930-33), Sunne, Arvika och Säffle innan ungdomsverksamheten år 1946 överfördes till hemvärnet, men snart igen återfördes.

Samma år pågick även ett intensivt arbete med att, efter mönster från Finlands lottorganisation, samla intresserade kvinnor i landstormskvinnoföreningar. Resultatet blev lyckat och år 1927 bildades de första föreningarna i Karlstad och Säffle samt inom Älvdals landsstormsförenings område. Verksamheten utvecklades därefter till att omfatta de flesta delar av Värmland innan lottorna 1942 lämnade förbundet för att övergå till det 1943 bildade Riksförbundet Sveriges Lottakärer (SLK).

Nästa tillskott var Värmlands landstorns bilkompani, som bildades på Stadshotellet i Karlstad år 1932. Omedelbart registrerades 69 medlemmar som senare samma år under en övning på Trossnäs kunde monstra 15 personbilar och en lastbil. Att detta i någon mån är ett exempel på frivilligrörelsen i teknikens framkant kan exemplifieras med följande. Värmlands regemente erhöll egna motorfordon först 1940, om man bortser från en liten personbil för regementschefen och två lastbilar som för enskilda

FRIVILLIGA FÖRSVARSGRUPPORGANISATIONER I SVERIGE 2016

FAK – Frivilliga automobilkårens riksförbund
FFK – Frivilliga Flygkåren
FMCK – Motorcykelkårens Riksförbund
FRO – Frivilliga Radioorganisationen
FVRF – Flygvapenfrivilligas Riksförbund
FPF – Försvarets Personaltjänstförbund
IIR – Insatsingenjörernas Riksförbund
SVK RF – Sjövärnskårens Riksförbund
SBS – Svenska Blå Stjärnan
SBK – Svenska Brukshundklubben
SFF – Svenska Fallskärmsförbundet
Försvarsutbildarna
SLK – Svenska Lottakåren
SPSF – Svenska Pistolskytteförbundet
SRK – Svenska Röda Korset
SVSF – Svenska Skyttesportförbundet
Bilkåren
SCF – Sveriges Civilförsvarsförbund

FÖRSVARSGRUPPORGANISATIONERNAS FÖRENINGAR I VÄRMLAND 2016

Arvika Försvarsutbildningsförening
BART – Bergslagens Art-befälsförening
Försvarsutbildarnas Musikkår Värmland
Grums-Nor Försvarsutbildningsförening
HBR – Värmlandssektionen
Värmlands regementes kamratförening
Karlstads Försvarsutbildningsförening
Kristinehamns Försvarsutbildningsförening
Storfors-Nykroppa Försvarsutbildningsförening

lägerkassans pengar inköpts i slutet av 1920-talet. Därutöver byggde den legendariska maskinisten vid Värmlands regemente, Gustav Holm, två trådlösa radiostationer som inmonterades i bilkompaniets fordon under kompaniets övningar 1934. Även det långt innan något liknade kom i tjänst vid regementet. Bilkompaniet lades dock ner 1940 med anledning av de beredskapsrestriktioner som lades på biltrafiken.

Under 1930-talet fortsatte deltagandet i kurser och övningar att stiga vilket resulterade i att man det kritiska året 1940 kunde stoltsera med 1 765 landstormsmän, 3 002 landstormskvinnor och 278 landstormsungdomar i sitt medlemsregister. Lägg där till att Värmlands Landstormsförbund år 1940 kunde ställa 72 fredskonstituerade landstormsofficerare till de militära myndigheternas förfogande, ett i sig betydelsefull bidrag till landets beredskap.

LANDSTORMEN UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET

Detaljerade planer för landstormsförbandens förstahandsgruppering fanns utarbetade sedan 1930-talet. Avsikten var att gruppera förbanden till skydd för Sveriges västra gräns. Men eftersom ingen väpnad konflikt väntades fick de planlagda skyddet närmast karaktären av bevakning utförd av en relativt liten styrka.

I samband med krigsutbrottet i september 1939 anbefalldes förstärkt försvarsberedskap varvid landstormen inom Värmlands inskrivningsområde inkallades. Man grupperade sig enligt de tidigare uppgjorda planerna utan några större problem. Ansträngningen blev inte heller allt för stor. Redan under samma månad hempermitterades huvuddelen av personalen. Men de skulle snart behövas igen. Efter Tysklands angrepp på Norge den 9 april 1940 mobiliserades landstormen åter. Några förändringar mot föregående år hade inte gjorts varvid man följde de gamla planerna. Denna gång uppstod dock vissa svårigheter då en del av den materiel som funnits i landstormsförbanden hade överförts till andra platser där behovet var större. Landstormsförbanden skulle vara färdigmobiliserade på 3-4 dagar för att därefter omedelbart grupperas längs gränsen. Så hände för landstormskaptens G Lundström, före detta Västgöta regementes reserv, som med all hast transporterades till Töcksfors för att ta emot de norska militärer och civila som flydde från tysken. Efter hand fick linjeförbandens och landstormens improviserade gränsförsvar en allt fastare form. Landstormsförbanden "sögs in" i de allt större försvarsstyrkor som kom att grupperas i Värmland, trots att de skiljde mycket mellan förbandens förmåga till strid.

Men förändringarnas tid skulle ta än mer konkreta uttryck för landstomsrörelsen. Tillkomsten av Hemvärnet 1940, samt erfarenheterna från de olika beredskapsinsatser som gjorts, gav anledning att utreda landstormens framtida organisation. Redan genom 1941 års värnpliktslag togs första steget genom att indelningen i beväring och landstorm togs bort, den så kallade kategoriklyvningen. Vidare bestämdes längden på grundutbildningen till 360 dagar och omfattningen på repetitionsutbildningen ökade. Därutöver höjdes den övre åldersgränsen för värnpliktiga till 47 år. Nästa steg togs med 1942 års härordning genom att benämningen på landstormen från oktober 1942 helt upphörde och officiellt utbyttes till lokalförsvärsförband. Dessa förband skulle bestå av värnpliktiga tillhörande de äldsta årsklasserna samt av yngre värnpliktiga med hemvist i gränsocknarna. I landstormens ställe klev hemvärnet in.

Ytterligare en förändring infördes. För att kunna tillgodose behovet av befäl beslutade man att utbilda en god del av varje årsklass värnpliktiga till såväl underbefäl som underofficerare och officerare. Detta innebar att befälskadern inom de lägre förbanden – kompanier och motsvarande – kom att till övervägande del utgöras av värnpliktigt befäl. Men med det fick man ett annat problem på halsen eftersom arméns krigsduglighet i allt väsentligt var avhängig av just detta befäls militära användbarhet. Eftersom kunskapen sjunker ju längre bort i tiden den obli-

NWT 1974-02-09.



General Ahnfelt (två fr. vänster) orienterade om frivilligkansliets historiska bakgrund vid invigningen på fredagen. Längst till vänster syns länsrådet Hammarskjöld.

Försvarets frivilligorganisationer får gemensamt kansli i Karlstad

Gammal krog och tull blir frivilligkansli

Försvarets frivilligorganisationer i Värmland har nu fått ett eget kansli i Karlstad. Det är en av flygelbyggnaderna på Sandbäckens gård som ställts till förfogande av myndigheterna. Flygeln har tidigare varit både krog och tull. Frivilligorganisationerna har tidigare varit spridda på olika platser, men kan nu samlas under ett tak. I första hand är lokalerna avsedda för Värmlands lottaförbund och Värmlands FBU-förbund, men även andra frivilligorganisationer får disponera lokalerna. På fredagen invigdes lokalerna av förbundsordföranden i FBU, länsrådet Claes Hammarskjöld, och militärbefälhavaren och närmaste grannen, general Ahnfelt.

Länsrådet Hammarskjöld öppnade invigningen med att berätta om frivilligorganisationernas tidigare brist på gemensam lokal. Verksamheten har varit spridd till enrad olika lokaler runt om i Karlstad. Myndigheternas beslut om att låta frivilligorganisationerna disponera en flygel på Sandbäckens gård togs emot med glädje.

Inflyttningen i det s.k. frivilligkansliet skedde den 1 januari i år. Även om lokalerna i första hand är avsedda för lottaförbundet och FBU-förbundet har alla andra frivilligorganisationer tillträde till lokalerna.

General Ahnfelt som bor på Sandbäckens gård och blir närmaste granne till frivilligkansliet orienterade om byggnadens historiska bakgrund. Generalen berättade att gården har mycket gamla anor. Den flygel som nu blir frivilligkansli har tidigare varit krog och tull. På 1790-talet byggdes hela Sandbäckens gård om och den gamla krogen och tullstationen blev nu flygel till gården. Både själva gården och flygelbyggnaderna är mycket väl bevarade.

Bl.a. har den aktuella flygelbyggnaden ett mycket värdefullt skiffertak som bevarats sedan 1700-talet.



Frivilligorganisationernas kansli är nu inhytt i en av flyglarna på Sandbäckens gård. Byggnaden har tidigare varit krog och tull.

Sandbäckens gård kom i Karlstad ägo först 1907. När Värmlands regemente flyttade till Karlstad 1913 övergick jorden i regementets ägo och har sedan dess varit bostad för överstar och generaler. General Ahnfelt som nu bor i gården hälsade sina nya grannar välkomna och önskade frivilligorganisationerna mycket lycka i sitt arbete.

Med på invigningen var förutom länsrådet Hammarskjöld och ge-

neral Ahnfelt en rad representanter från frivilligorganisationerna, samt chefen för I 2, överste Wallin.

Från Värmlands lottakar deltog förbundsordförande, May-Britt Thornsäter, förbundsrepresentant för kvinnliga bilkåren var Anna-Lisa Holm och Röda Korset representerades av Helen Karlsson. FBU representerades av sekreteraren och utbildningsofficern Arne Eklund.

gatoriska värnplikts- och befälsutbildningen ligger måste åtgärder vidtas. Man hade att välja mellan att ökat antal repetitionsövningar eller frivillig utbildning. Den förstnämnda lösningen valdes bort av statsmakterna. Kvar fanns bara frivillighetens väg.

VÄRMLANDS BEFÄLSUTBILDNINGSFÖRBUND

Under hela perioden fram till 1941/42 års förändringar av värnpliktslagen och härordningen fortsatte den frivilliga befälsutbildningen, om än i mindre omfattning än tidigare. Frågan var vad som skulle hända nu. Skulle landstormsrörelsens frivilliga befälsutbildning helt upphöra och rörelsen stå utan uppgifter. Svaret blev att man från att ha utbildat landstormspersonal till befäl skulle övergå till att fortsättningsutbilda värnpliktiga som under ordinarie tjänstgöring utbildats till befäl.

Förändringen innebar också att det blev nödvändigt att finna ett nytt namn. Bland flera olika förslag enades man slutligen om att den nya organisationen skulle heta Centralförbundet för befälsutbildning (CFB) vilket blev det nya namnet som fastställdes vid årsmötet den 11 maj 1943. I Värmland mottog man besked om den nya organisationen och antog ett nytt namn, Värmlands befälsutbildningsförbund. Det nya förbundets upptagningsområde sammanföll med Karlstads försvarsområde, varför två nya föreningar tillkom, Kristinehamns och Filipstads landstormsföreningar.

Förbundsstyrelsen omfattade 8 valda och 8 självskrivna ledamöter, däribland förbundsordförande och befälhavaren för Karlstads försvarsområde. Det ombildade förbundets första förbundsordförande blev överste F Grevillius, chef för Värmlands regemente. Han var ingalunda ny i denna roll eftersom han sedan 1939 haft samma roll inom Värmlands landstormsförbund.

Den omedelbara ledningen av förbundets verksamhet utövades av ett av förbundsstyrelsen utsett arbetsutskott och av sekretariatet som disponerade lokaler i Karlstads försvarsområdesstab. Ordförande i arbetsutskottet var befälhavaren i Karlstads försvarsområde som därmed stod för den direkta ledningen av förbundets utbildningsverksamhet. Till försvarsområdesbefälhavarens förfogande fanns en liten utbildningsavdelning inom försvarsområdesstaben som bestod av en officer och en underofficer ur Värmlands regemente. Dessa förstärktes med mer omfattande utbildningar av ett stort antal officerare, underofficerare och underbefäl ur militärområdesstaben, försvarsområdesstaben, Värmlands regemente och Bergslagens artilleriregemente samt av ett betydande antal egna förbundsmedlemmar.

GRÄSMARKSLÄGRET

Omedelbart efter andra världskrigets slut försvårades verksamheten av en viss beredskapströtthet. För att råda bot mot detta startade man en riksomfattande upplysningskampanj om rörelsens mål och medel. I Värmland bedrevs kampanjen med stor intensitet men kompletterades också med en i försvarsområdets regi anordnad kurs för officerare krigsplacerade som förbandschefer. På så sätt knöt kursverksamheten ett band mellan förbundet och intresserade ute i föreningarna. Härvid startades inom flera föreningar en kurs för plutons- och gruppchefer, till vilken även hemvärnets befäl inbjöds.

I slutet av 1940-talet började också Värmlandsförbundet anordna egna lägerkurser vilket snabbt blev populärt. Detta ledde i sin tur till en så intensiv verksamhet att

Värmland under 1948-50 hade den procentuellt sett högsta utbildningsfrekvensen i Sverige när det gällde de viktiga repetitionskurserna. Ett resultat som aktualiserade frågan om en egen, fast övningslägeranläggning, som ett komplement till de i Värmland befintliga hemvärnsgårdarna.

Förbundet var inte sent att reagera i denna fråga. 1948 fattade förbundsstyrelsen beslut om att inköpa mark för att bygga ett centralt utbildningsläger i Gräsmark. Man gav arbetsutskottet uppgiften att förverkliga projektet, som omfattade både penninginsamling, allehanda förberedelser och direkt arbetsledning av byggnationen.

Insamlingsarbetet gick som en dans. Bidragsgivare var både CFB och Värmlands lottaförbund utöver länets befolkning. Hösten 1950 fanns 35 576 kr att tillgå i lägerfonden (vilket motsvara cirka 626 000 kr i 2015 års penningvärde). Därtill erhöll projektet sju militärbaracker som chefen för armén ställt till förfogande. Byggarbetena startade samma år och i september 1951 invigdes lägret av översten F Grevillius.

KALLT KRIG, SVALNAT INTRESSE OCH STABILISERING

Värnpliktslagen från 1941 gällde fram till 1995, det vill säga nästan hela kalla kriget. Detta till trots genomgick värnpliktsystemet under denna tid ett antal förändringar. Först och främst förkortades längden på grundutbildningen från 12 till 10 månader. Därutöver fastställdes att värnpliktiga skulle göra fem krigsförbandsövningar, och dessutom mobiliserings- och beredskapsövningar.

Under 1950- och 1960-talen var arbetsfördelningen mellan Centralförbundet och Försvarsmakten sådan att förbundet ansvarade för upplysnings-, rekryterings- och föreningsverksamheten samt för ekonomin medan de militära myndigheterna i samråd med förbundet ansvarade för själva befälsutbildningen. Målgruppen för den frivilliga befälsutbildningen var främst värnpliktig personal, reservpersonal samt befäl och befälsaspiranter vid hemvärdet. Den militära hierarkin var strikt. Militärbefälhavaren i Bergslagens militärområde ansvarade i samråd med CFB på generalsnivå för den frivilliga befälsutbildningen som bedrevs på regional nivå medan befälhavaren för Karlstads försvarsområde, i samverkan med CFB och befälsutbildningsförbundet på överstenivå ansvarade för motsvarande uppgifter på lokal nivå.

Den lokala utbildningsverksamheten i Värmlands försvarsutbildningsförbund följde fortfarande den ursprungliga arbetsformen. Föreningsverksamheten ägde rum som fritidsutbildning på kvällar eller som heldagsövningar. Övningarna genomfördes som veckoslutskurser och omfattade tiden fredag kväll till söndag eftermiddag eller som lägerkurs under minst tre på varandra följande dygn. Men när det gällde den frivilliga befälsutbildningen kom det att ske många förändringar vilka alla var kopplade till förändringar i värnpliktssystemet.

Den frivilliga befälsutbildningen bedrevs främst i form av repetitionsutbildning och befodringsutbildning. De obligatoriska repetitionskurserna var avsedda för värnpliktigt befäl och syftade till att vidmakthålla och befästa den befälsförmåga och de kunskaper och färdigheter som förvärvats under värnplikten. Orsaken till detta var att det enskilda befälet skulle ha förmåga att tjänstgöra i den krigsbefattning som motsvarade hans tjänstegrad. Kraven var hårda. Den som inte genomförde den obligatoriska kursen, eller annan frivillig utbildning under den fyraårsperiod som förordnandet gällde, förlorade sin grad och fick i stället ett förordnande i närmast lägre grad,



1994 flyttade Värmlands regemente till Kristinehamn. År 2000 lades regementet ned. Kaserterna i Karlstad förvandlades till bostäder med hissar och balkonger och kaserngården blev park. Bild Per Berggrén.

så kallad gradtappning. Befodringsutbildningen omfattade kurser dels för befäl som skulle genomgå utbildning för högre tjänstegrad, dels för personal som önskade återvinna tidigare tjänstegrad. Befodringskurserna kunde också genomgå av lämplig menig som ej erhållit befälsutbildning under sin värnpliktstid.

Förutsättningarna för detta utbildningssystem kom att ändras genom 1966 års beslut angående värnpliktsutbildning. Detta beslut grundade sig i sin tur på 1960 års värnpliktsutredning (VU 60) och 1966 års värnpliktskommitté (VK 66). Anledningen till att utbildningen fick läggas om var att Värnpliktsutredningen bedömde det nödvändigt att införa repetitionsutbildning i krigsförband med kortare tidsmellanrum än de sex år som tidigare gällt mellan övningarna. Beslutet innebar också att den tidigare nämnda "gradtrappningen" mellan repetitionsövningarna togs bort för det värnpliktiga befälet. Inom Värmlands befälsutbildningsförbund märktes denna förändring framförallt genom att intresset för kursverksamheten svalnade. Det förändrade intresset började också ses i medlemssiffrorna. Från toppåret 1941 med 2 026 medlemmar går antalet ner till 1 507 år 1950, till 1 310 år 1960 och till 1 089 personer år 1970.

Något år innan VU 60 infördes hade CFB redan påbörjat kursändringen. I verk-

samhetsberättelse för 1964/65 sägs att *den frivilliga befälsutbildningen i framtiden mer konsekvent än hittills bör inriktas på att förbereda det värnpliktiga befälet för krigsförbandsövningarna*. Den frivilliga befälsutbildningen svängdes om för att riktas in mot att direkt stärka krigsförbandens effekt och komplettera med sådana kunskaper och färdigheter som man inte hade hunnit med under den militära grundutbildningen. Detta fick till följd att många nya kurser skapades. Grunden i kursutbudet var kompletteringsutbildning, repetitionskurser med bland annat befodringsutbildning samt korrespondenskurser. En annan nyhet var krigsförbandskurser som skraddarsyddes tillsammans med krigsförbandscheferna.

I och med 1972 års försvarsbeslut förkortades grundutbildningen till att omfatta en och en halv till tre månader och repetitionsutbildningen modifierades. Ånyo stod Centralförbundet inför förändringar i utbildningen. Grundbultarna i utbildningen, kallad System 70, blev nu kompletteringsutbildning och befodringsutbildning.

Under 1980- och 1990-talen ökade åter medlemsantalet för att 1994 anges till cirka 1 800 personer. Men efter denna toppnotering kom flera dräpslag. Samma år flyttade Värmlands regemente från Karlstad för att sex år senare helt läggas ner. Ytterligare fem år senare lades även Artilleriregementet ner. På lite mer än tio år hade båda de värmländska regementena, vilkas krigsförband utgjorde leverantör och kund, lagts ned. Den snabba utrikes- och säkerhetspolitiska utvecklingen kom att sätta sin prägel på alla de försvarsbeslut som fattades 1992, 1996 och 2000. Därutöver blev det också svårare att få tag i övningsmateriel och instruktörer till förbunds- och föreningsverksamheten. Kvar i landskapet fanns bara ett starkt reducerat hemvärn.

VÄRMLANDS FÖRSVARsutbildningsförbund

År 2006 var det dags för nästa nyordning. Förändringen hade börjat så smått på riksnivå genom en projektgrupp som skulle förbereda organisationen efter de oundvikliga förändringarna. Namnförslag, ny logotyp med mera skulle tas fram. Vägen var utstakad, ut med det gamla och in med det nya. Vid riksstämman 2005 fattades beslutet om namnbyte. Nya stadgar godkändes och 2006 trädde den nya organisationen i kraft. Denna skulle inte bara vara inriktad mot det militära utan också mot att stödja det civila samhället med frivilliga resurser. För Värmland blev namnbytet enkelt. Det nya namnet blev Värmlands försvarsutbildningsförbund.

Sedan dess har nya verksamhetsområden tillkommit samtidigt som tidigare strids- och vapenutbildningar i princip försvunnit. Idag är i stället Försvarsutbildarnas främsta uppgift att rekrytera och utbilda frivilliga till avtal för Försvarsmaktens behov. Man bedriver också utbildning för att stärka samhällets krishanteringsförmåga. Denna utbildning sker på uppdrag av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) och andra centrala myndigheter samt för länsstyrelserna. Därutöver genomförs en omfattande ungdomsverksamhet och försvarsinformation.

I skrivande stund har Värmlands försvarsutbildningsförbund 811 medlemmar. Bland dessa och deras föregångare har försvarsviljan tagit sig många olika uttryck. Vackrast och mest påtagliga av dessa är de insatser som gjorts spontant – utan påbud – och av fri vilja för rikets försvar och samhällets krisberedskap. För det ska alla ha ett enkelt men hjärtligt tack!

Värmlands FBU-ordförande avtackad efter 35 styrelseår

Efter 35 års organisatoriskt arbete satte hovjuvelerare Erik V. Johansson punkt för sina insatser inom det frivilliga försvaret när han på lördagskvällen slog klubban i bordet efter att det 57:e fullbordade årsmötet i Värmlands Befälsutbildningsförbund. Till sin efterträdare hade Erik V. lyckats spåra upp länsrådet Claes Hammarskjöld, vilken valdes med acklamation att leda förbundet, om samtidigt också fick en ny sekr. Kapten Arne Eklund efterträdde majoren Sven Björheden, efter 4 års tjänst som sekr. och utbildningsofficer.

Årets förbundsstämma med de värmländska delegaterna styrdes med fast hand av den mångårige ordf. Erik V. Johansson. De stadgeenliga ärendena klubbades snabbt och det enda "målet" som föranledde någon avvikelse från "ritningarna", var valet av ledamöter i CFB:s riksstämma. Efter votering blev dock valnämndens förslag det gällande. Kassaomslutningen visade på siffrorna 88.671:- kr med en balansräkning på 76.296:- kr och en preliminär inkomst- och utgiftsstat på 81.500:- kr för nästa år. Årsavgiften blev oförändrad 1:- kr. vilken subventioneras genom prenumeration på tidningen Befäl.

Efter en debatt om problemet med de nya förvaringsföreskrifterna för automatvapen, var man redo för avslutning. Då hade man hunnit välja ny ordf. efter Erik V. Johansson samt välja honom till hedersledamot, dela ut förtjänstmedaljer och -tecken till ett stort antal medlemmar samt bänkat sig för den nye ordf. Claes Hammarskjölds anförande om Regionalpolitiken i Värmlands län.

Den avgående ordf. blev hyllad med blommor, hederstecken i guld överlämnat av Centralförbundets ordf. Malcolm Silverstolpe, särskilt hitrest från Stockholm för denna åtgärd, samt många vackra tal och hedersbevisningar. Själv celebrerade "Gull-Erik" sin avgång med att till förbundet överlämna en vacker silverpokal som vandringspris mellan förbundets kpistskyttar.

Bland de många medaljörerna fäste man sig speciellt för Heinrich Schmidt, som erhöll förtjänstmedaljen för sin insats att från menig avancera ända upp till fanjunkare via de speciella befodringskurserna. En aktningsvärd insats som blev uppmärksammas.

Vid den efterföljande kamratmiddagen på I 2:s officersmäss fortsatte hyllningarna av de båda avgående ordf. och sekr. och fo-bef. överste Tönne passade tillfället överlämna Fo 52:s silverplakett till Allan Gustafsson, Torsby, för hans mångåriga insatser inom FBU.

Söndagsfm. ägnade man åt fältskjutning med kpist. på Sanna skjutfält. Rekordsiffran 55 noterades i entalet deltagare och fanjunkare Elfving Bäckström bjöd deltagarna på en trivsamt stig som avslutades med skjutning mot 1/1-fig.profil rörliga i sidled. Nisse Strand, Säffle hade en fin dag och noterades för utomordentliga 49 av 50 möjliga träff och segrade. Hans kamrater i föreningen lyckades dessutom så fint att det blev lagseger - dubbelt Säffle alltså. Den gamle beprövade "kpistträven" Allan Heed, Munkfors överraskade stort med att skjuta 44 träff och blev 4:e man, en fin prestation av en veteran. I övrigt är att tillägga att deltagarna var mycket belåtna med dagens stig, som inte var varken för svår eller för lätt.

FRANK

Medaljörer:

Centralförbundets förtjänstplakett i guld.

Erik V. Johansson, Karlstad
Centralförbundet förtjänsttecken.
Bengt Ingvar, Karlstad. Harry Kronberg, Arvika. Arne Antonsson, Kristinehamn.

Förbundets förtjänstmedalj i guld.

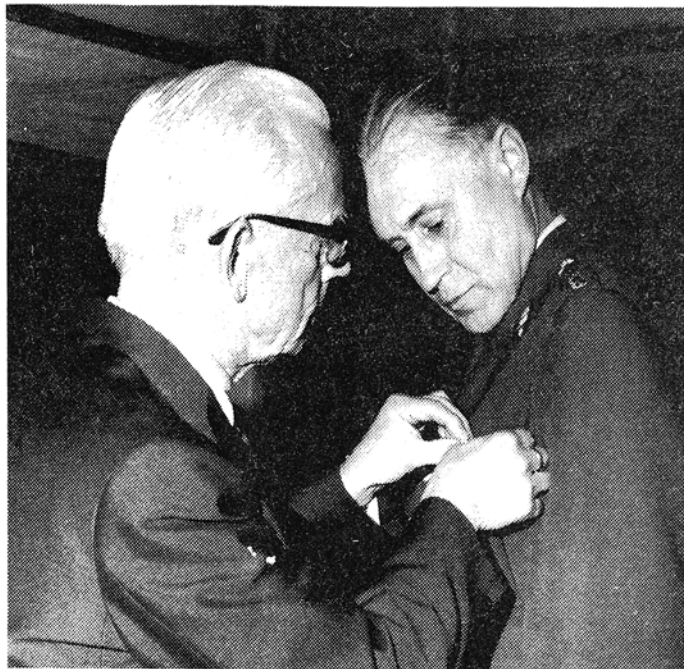
Sten Claesson, A 9, Kristinehamn
Förbundets förtjänstmedalj i silver.
Sven Björheden, K-E. Gunnarsson och Heinrich Schmidt, Karlstad. Gustaf Käck, Olle Lindberg och Bertil Åsberg, Nykroppa/Storfors. Magnus Sjölander, Sunne. Roland Lundbäck, Åke Carlsson och Åke Persson, Kristinehamn. Bertil Björnsson, Arvika.

Fo 52 förtjänstplakett.

Allan Gustafsson, Torsby.

Kpistfältskjutningen.

1) N. Strand, Säffle 49: 2) H. Jansson, Filipstad, 47: 3) B. Nilsson, Säffle, 45: 4) A. Heed, Munkfors, 44: 5) G. Olsson, Filipstad, 44: 6) I. Heed, Munkfors, 43: 7) T. Tranberg, Filipstad, 41: 8) J. Ekström, Munkfors, 41: 9) J. Johansson, Filipstad, 40: 10) G. Spets, Kristinehamn, 39: 11) S. E. Stange, Nykroppa, 39: 12) B. Johansson,



Överste Sten Claesson, A 9 blir här medaljerad med Värmlands befälsutbildningsförbunds guldmedalj av Erik V. Johansson

Säffle, 39: 13) G. Käck, Storfors, 39: 14) B. Stange, Nykroppa, 38: 15) B. Åsberg, d:o 38: 16) B. Bryntesson, Teöksfors, 37: 17) A. Butin, Nykroppa, 37.

Lag: 1) Säffle, 133: **2)** Filipstad, 132: **3)** Munkfors, 128.

FRANK

Styrelsen:

Ordförande i förbundet: Länsråd Claes Hammarskjöld, Karlstad
Vice ordförande: Överste Gösta Tönne, Karlstad
Ordförande i förbundsstyrelsen:

Överste Gösta Tönne, Karlstad
Förbundssekreterare: Kapten Arne Eklund, Karlstad
Kassaförvaltare: Ingenjör Sten Hanes, Karlstad
Ledamöter i förbundsstyrelsen: Sägverksägare Allan Gustafsson, Torsby

Distriktschef Asbjörn Kunell, Kristinehamn
Bilförsäljare Karl G Carlsson, Filipstad
Läroverksadjunkt Bertil Wettmark, Arvika
Distriktschef Harald Persson, Karlstad
Revisorer: Ingenjör Finn Monsén, Karlstad
Ingenjör Tore Sjöstam, Karlstad



Här uppvaktas lucian vid FBU-lägret, Gräsmark, Agneta Engström av ett och ett halvt år gamle "tomten" Markus Eriksson, Gräsmark.

Lottor guldbelönade

SUNNE ☐ I samband med årets sista FBU-övning hölls på söndagen årsavslutning vid Gräsmarkslägret i närvaro av FBU-ordföranden i Värmland länsrådet Claes Hammarskjöld och Fo-befälhavaren överste Per Wallin.

Vid sammankomsten där också lucian Agneta Engström, Gräsmark, och hennes tärnor gjorde ett besök och bjöd på ett sångprogram avtackades en del Gräsmarkslottor, varvid nio även erhöll förtjänsttecknet i guld.

Dessa är **Stina Lundqvist**, Brandsbol, **Elin Högberg**, Granbäckstorp, **Birgitta Persson**, Uddheden, **Ann-Karoline Engström**, Gräsmark, **Klara Hedin**, Gräsmarksgård, **Anna**

Högberg, Uddheden, **Barbro Löfvenholm**, Uddheden samt **Ester Karlsson**, Uddheden, och **Agneta Ullenius**, Västra Ämtervik. Förtjänsttecknen överlämnades av Claes Hammars-

kjöld och utbildningsofficern major Arne Eklund. De två sistnämnda av lottorna var dock ej närvarande för att själva ta emot tecknen.



De sju närvarande lottor som fick förtjänsttecknen i guld på söndagen vid Gräsmarkslägret fr v **Stina Lundqvist**, **Elin Högberg**, **Birgitta Persson**, **Ann-Karoline Engström**, **Klara Hedin**, **Anna Högberg** och **Barbro Löfvenholm**, alla från Gräsmark.

Förbundsordföranden under 100 år

E A UGGLA 1915-1918

Under det gamla landstormsförbundets tid hävdade man bestämt, att chefen för Kungl Värmlands Regemente också skulle vara Värmlandsförbundets ordförande.

Den förste av dem som valdes till denna viktiga post år 1915, var överste E A Uggla. Hans uttalande vid 25-årsjubileet 1940 är värt att beaktas än idag, nämligen förbundets uppgift att anordna realistiska övningar för sina befälsaspiranter under sakkunnigt befäl, att upprätthålla skjutskickligheten, stärka fosterlandskärleken och därmed försvarsviljan samt tillse, att man under fredsperioder icke tanklöst river ned, vad man under allvarstider byggt upp.

G A:SON LEIJONHUVUD 1918-1928

Då överste Uggla avgick ur tjänsten och efterträddes av överste G A:son Leijonhuvud, stod världskriget inför sitt slutskede. Och vad som sagts rörande föreningarnas verksamhet med sjunkande intresse gällde helt naturligt även förbundet. Medlemsantalet var drygt 500.

C A KLINGENSTIERNA 1928-1935

Överste C A Klingenstierna blev ordförande 1928 och kvarstod till den 18 augusti 1935. Vid förbundets 50-årsjubileum 1965 var general Klingenstierna närvarande, då över 90 år gammal. Han höll vid detta tillfälle ett längre anförande och demonstrerade utrustningsdetaljer från början av 1900-talet till åhörarnas uppskattning och nöje. Vi, som då var med, glömmer inte detta i första taget.

TH. EVERS 1935-1939

Under uppgångsperioden 1935-1939 leddes förbundet av överste Th Evers. Orosmolnen började torna upp sig ute i Europa och man började litet varstans att se om sitt hus. Så skedde även inom Värmlandsförbundet. Medlemssiffrorna talar sitt tydliga språk. Från en medlemskader på cirka 1000 år 1935 steg siffran till drygt 1500 under överste Evers' sista år.

F GREVILLIUS 1939-1952

Det var ett relativt stort förbund, som anförtröddes överste F Grevillius 1939. Under hans mandattid rasade andra världskriget med de påfrestningar detta medförde såväl i överstens tjänst vid regementet som inom förbundet.

Landstormen fick i övervägande grad i början svara för bevakningen av landets gränser, vilket ställde stora krav på det värnpliktiga befälet. På grund av krigets ändra-

Överste Fredrik Grevillius:

Några tankar om den frivilliga befälsutbildningen

Min tid inom Värmlands Landstormsförbund/Befälsutbildningsförbund sammanföll med tiden för andra världskriget och åren närmast därefter. Hela vårt folk var då besjälade av viljan att upprätthålla ett starkt försvar och man var medveten om att detta kunde kräva stora uppoffringar av den enskilde. Det var under sådana förhållanden för mig uteslutande en glädje att stå i spetsen för en verksamhet, som av alla uppfattades vara till största nytta för vårt land.

Jag visste, när jag trädde till som ordförande i förbundet, att arbetet inom föreningarna bedrevs rationellt tack vare hängivna och beprövade ledare, som satte sin prägel på verksamheten.

Ifråga om den frivilliga befälsutbildningen framlade jag i Landstormsförbundets minneskrift vid 25-årsjubileet 1940 några synpunkter på vad denna utbildning med hänsyn till läget och krigserfarenheterna krävde och borde omfatta för framtiden. Det var med största tillfredsställelse jag undan för undan märkte att den fortsatta, intensiva utbildningen lämnade goda resultat.

För en gammal officer är det mycket glädjande att den nuvarande befälsutbildningen alltjämt är omfattad av stort intresse och att alltså den aktiva befälskadern genom denna utbildning får ett inte oväsentligt tillskott av dugligt truppbefäl om det skulle bli allvar en gång. Det är mycket viktigt att hålla i minnet.

Även om man kan känna sig relativt lugn för frågan om befälstillgången i händelse av ofred, finns det annat som oroar och som är mycket allvarligt. Man oroar sig över hur det på grund av statsmakternas beslut kan komma att gå med försvaret i dess helhet. Man har ju velat tro att viljan att upprätthålla ett av alla - inte bara i vårt land - erkänt starkt försvar skulle vara grundmurad, men hur kommer det att bli? Börjar viljan att svikta? Börjar man nu så som så många gånger tidigare att bortse från vad all erfarenhet säger om fred och krig?

Må det tillåtas en pensionär att ställa denna mycket allvarliga fråga: hur kan någon med bibehållen samvetsfrid medverka till en sådan nedskrivning av vårt försvar som blir följden, om anslagen minskas så som det ser ut att vara avsikten?

Karlstad i september 1975

de karaktär med massinsatser av flyg och luftlandsättning, användning av stridsvagnar liksom nya effektiva vapen gällde det nu att organisera och utbilda bevakningspersonal efter helt nya principer. Överste Grevillius och hans närmaste medhjälpare arbetade också efter dessa nya linjer och gav därmed den frivilliga befälsutbildningen ökad effektivitet.

Tilläggas må att det var under överste Grevillius' tid som ordförande Gräsmarslägret projekterades och byggdes.

AXEL WESTLING 1952-1957

I och med ordförandeskiftet 1952 länkades ordförandeskapet in på det civila planet - en ny giv, som på sätt och vis var i linje med FBU strävan att bli en verklig folkrörelse med förankring i de bredare folklagren.

Den förste i raden av dessa civila ordförande blev landshövding Axel Westling. Under sin tid som förbundsordförande visade han stort intresse för denna sin arbetsuppgift och var förbundet varmt hängiven. Han borttrycktes av döden den 15 oktober 1957. Vid förbundsstämman i november samma år erinrade vice ordföranden Boo Nyström om hans gärning med följande ord: "Axel Westlings arbetskraft syntes vara outtröttlig och hans sparade sig aldrig. För vårt förbund har det under dessa år varit en stor fördel att ha honom i spetsen. Hans framträdanden präglades av klarhet, kraft och elegans, vilket gjorde honom till god och respekterad talesman för förbundet. Vi är alla tack-samma för vad Axel Westling givit oss av sitt varma hjärta."

BOO NYSTRÖM 1957-1958

Konsul Boo Nyström hade stått vid landshövding Westlings sida som vice ordförande under hans period och var väl förtrogen med verksamheten inom förbundet. Han hade även under åren 1945-1954 varit ordförande i Karlstads FBU. Han valdes nu till förbundsordförande för det kommande året men vid nästa års förbundsstämma trädde han tillbaka för den nyutnämnde landshövdingen.

GUSTAF NILSSON 1958-1967

Den nye landshövdingen Gustaf Nilsson, värmlänning, åtog sig välvilligt ordförandeskapet vid förbundsstämman 1958. Efter att ha seglat i krigströtthetens kölvatten inträdde under Gustaf Nilssons mandattid en markant ökning av intresset för befälsutbildningen tack vare Gräsmarkslägrets välorganiserade kurser och familjedagar. Den nye folkliga ordföranden bidrog tvivelsutan till förbundets anseende och respekt inom provinsen. Vid årsstämman 1967 undanbad sig landshövdingen återval, vilket livligt beklagades.

ERIK V JOHANSON 1967-1972

Den förankring till officiell myndighet som präglat förbundets ledning alltifrån början bröts tillfälligt vid årsstämman 1967, då förbundet valde en av sina trotjänare, hovjuvelerare Erik V Johanson, till ledare. Redan 1926 hade han gjort sitt inträde i förbundet såsom landstormspojke och hade sedermera gjort sin karriär inom karlstadsföreningen, där han var ordförande 1955-1963 och dessutom förbundets vice ordförande 1960-1967. Han var således väl insatt i det arbete han nu åtog sig. Under sin tid som förbunds-

ordförande med överste Gösta Tönne som vice ordförande fick han delta i arbetet med Gräsmarkslägrets senaste om- och tillbyggnad.

CLAES HAMMARSKJÖLD 1972 - 1979

När Erik V Johanson på egen begäran avgick 1972, valdes länsrådet Claes Hammar-skjöld till efterträdare. Därmed återlänkades ordförandeskapet till det officiella planet. Den nye ordföranden tog sig an sina arbetsuppgifter och de hamnade i goda händer.

SVEN-HENRY MAGNUSSON 1979 - 1985

Sven-Henry Magnusson var en stor personlighet. Trots sitt handikapp med att tidigt ha förlorat ett ben avancerade han till överste I. Från tidig ungdom intresserade han sig för frågor rörande försvaret och det var en självklarhet att han skulle bli officer. Hans engagemang inom hemvärnet och FBU var stort och han var beundrad i alla läger.

INGVAR RITTSÉL 1985 - 1993

Ingvar Rittsél var utbildningschef vid Värmlands regemente 1981 till 1983 och blev där-efter chef för Värnpliktsverket. Förutom sina meriter som framstående officer är Ingvar känd som en skicklig orienterare med flera tunga titlar i bagaget. Inom FBU såg han det som en viktig del att öka rekryteringen.

DAN SNELL 1993 - 1994

Dan Snell var folkets man. Ute i bygderna sågs han sittande mitt i hopen av hemvärns-män som den självklara medelpunkten. Redan från tidiga barnaår, under andra världskriget fick han leva med i det frivilliga försvaret då hans far var tullare och hans mor lotta vid finska gränsen. Detta hade satt sina spår och frivilligförsvaret låg honom varmt om hjärtat. Dan lämnade sitt uppdrag som förbundsordförande då han tillsattes som försvarsområdesbefälhavare i Kalmar.

Dan Snell ny bas i FBU

GRÄSMARK (VF)

Värmlands FBU hade i lördags sin årsstämma i Gräsmark. Föredragningslistans 23 punkter klubbades snabbt igenom av mötesordföranden Ingvar Rittsén.

Det blev också skifte av förbundsordförande då Rittsén har flyttat från länet.

Ny ordförande blir Dan Snell, ett populärt val. I styrelsen omvaldes i övrigt Olle Lindgren, Sten Hanes och Bertil Wettmark.

Hur det gick till på en vintermarch på 1940-talet berättade Henry Magnusson mera känd som "Sir Henry". Ett både intressant och humoristiskt anförande.

En hel del utmärkelser delades ut. CFB:s silvermedalj fick Mats Bodin och Sven Thunborg, båda från Forshaga. CFB:s förtjänsttecken gick till Anders Johansson, Rune Karlsson och Christina Olsson, samtliga från Karlstad.

Förbundets guldmedalj fick Sven Ivan Bergström, Kristinehamn. Samma utmärkelse i silver fick Helmer Persson och Kjell Nilsson från Filipstad.

Slutligen fick Per Bratlie, Arvika, Mikael Bergqvist, Lars Karlsson, Jonas Piskator, Jan Wilao, alla från Grums, förbundets förtjänsttecken.

Avgående förbundsordföranden Ingvar Rittsél avtackades varmt av Olle Lindgren.

HENRY LUNDGREN

Yngve Johansson ny FBU-ordförande

VF
30/11

Överste Yngve Johansson valdes till ny förbundsordförande när Värmlands förbund för frivillig befälsutbildning höll förbundsstämma i Gräsmark.

Han efterträder Dan Snell som avgick på egen begäran.

- Den stora osäkerheten i framtiden är inte den så kallade hotbilden utan ekonomin, sa Yngve Johansson vid stämman, och syftade på de nedskärningar inom försvaret som den nya regeringen aviserat.

1 794 medlemmar

Värmlands FBU har 1 794 medlemmar. Yngve Johansson var den enda som nyvaldes vid stämman.

Vice ordförande är Åke Finnpers, ordförande i styrelsen Olle Lindgren, förbundssekreterare Olle Lindberg, förbundskassör Sten Hanes och kassör för statsmedel Christina Olsson.

Vid stämman fick överste Åke Thörnesjö, Kristinehamn, CFB:s silvermedalj, Jörgen Wik, Arvika och Anders Johansson, Karlstad, CFB:s förtjänsttecken samt överste sir Henry Magnusson och överste Dan Snell värmlandsförbundets guldmedalj.

I anslutning till förbundsstämman genomfördes för-

bundsmästerskap i fältskytte. För första gången tävlades det i två automatvapenklasser, nämligen k-pist och Ak 4.

De yngre tävlande var överlägsna på Ak 4 medan de äldre var bäst i k-pistklassen.

Björn Stange från Storfors-Nykroppa vann seniorklassen i k-pist och Lennart Karlsson från Forshaga-Kil veteranklassen.

YNGVE JOHANSSON 1994 - 2000

Yngve Johansson trädde till som försvarsområdesbefälhavare i samband med att Värmlands regemente flyttade från Karlstad till Kristinehamn. Med honom fick regementet en effektiv chef som med fast hand utvecklade myndigheterna i Kristinehamn till en väl fungerande garnison. Då han valdes som ny ordförande i förbundet såg han ett bekymmer i framtida nedskärningar inom försvaret. En slutsats blev att vikten av frivilligverksamheten måste öka.



Förbundets vice ordförande Åke Finnpers överlämnar ordförandeklubban till Yngve Johansson vid förbundsstämman den 30 november 1994. VF 1994-11-30.

LENNART CARLSSON 2000 - 2001

Lennart Carlssons period som förbundsordförande blev ganska kort. Då Dan Snell återvände till Värmland efter sin sejour i Småland var det ganska naturligt att denne på nytt valdes till ordförande.

DAN SNELL 2001 - 2003

Efter några år utanför Värmland återvände Dan Snell och hans popularitet från tidigare kontakter med FBU gjorde att han tackade ja då han tillfrågades om han ville åta sig uppgiften som ordförande ytterligare en gång. Tyvärr blev hans tid alltför kort även denna gång då han avled i slutet av 2003.

HÅKAN GRAHN 2003 - 2006

Håkan Grahn tog över ordförandeklubban efter Dan Snell. Omorganisationen inom Försvarsmakten hade inneburit att Värmland nu styrdes militärt från Örebro. Inga reguljära förbandsenheter fanns kvar i länet. Håkan med gedigen bakgrund från Värmlands regemente var med sin kännedom om Värmland ett lämpligt val till förbundsordförande.

ANDERS DOMHAGEN 2006 - 2010

I den nya organisationen blev Anders Domhagen chef för Örebro-Värmlandsgruppen och valet av honom som ny ordförande i Värmlands FBU var ganska naturligt. Under sin period som ordförande visade han stort intresse för frivilligheten och för honom var det självklart att visa sig ute bland soldaterna.

LARS-ERIK GRYTH 2010

Lars-Erik Gryth hade vuxit upp i det frivilliga försvaret och på Värmlands regemente hade han bakom sig en lång period på dess Hemvärns- och frivilligavdelning. Tyvärr blev hans tid som förbundsordförande mycket kort då han avled kort efter det att han valts. Lars-Erik var en lågmäld sansad person med stora kunskaper som han vid övningar med hemvärdet och FBU visade prov på. Detta gjorde att han blev en uppskattad och eftersökt medarbetare i det frivilliga försvaret.

RUNE JOHANSSON 2010 - 2012 (TJÄNSTEFÖRRÄTTANDE)

Då Lars-Erik Gryth hastigt och oväntat gick bort stod förbundet plötsligt utan ordförande. Det var då ganska naturligt att Rune Johansson med förflutet inom frivilligrörelsen sedan 1970-talet gick in som tjänsteförrättande ordförande under en övergångsperiod. Sedan 2011 är Rune ordförande för förbundsstyrelsen.

BENGT FRANSSON 2012 -

Bengt Fransson tillhör också den kategori officerare som har sina djupa rötter i Värmland. Från att ha varit hemvärnsungdom i Kil och blivit officer vid Värmlands regemente blev han chef för Örebro-Värmlandsgruppen 2012. På förfrågan om han ville åta sig uppdraget som ordförande i Värmlands Försvarsutbildningsförbund tackade han ja och engagerar sig nu med lugn och fast hand i verksamheten.



GRÄSMARKSLÄGRET

Gräsmarkslägret

Alltsedan tillkomsten av det naturskönt belägna Gräsmarkslägret 1951 har det varit en centralpunkt för den frivilliga försvarsutbildningen. Ett otal kurser med deltagare från hela landet har genomförts där.

Arne Eklund | Hans Tilly

Gräsmarkslägret blev Gräsmarksgården

Arne Eklund

var intendent för Gräsmarkslägret 1972-73, utbildningsofficer vid Fo 52 och stf chef Hemvärns- och frivilligavdelningen 1972-76.

Hans Tilly

var lägerintendent 1976-1984 och ställföreträdande chef för Hemvärns- och frivilligavdelningen vid Fo 52 1976-1980.

ETT ÅTERSEENDE

Vi tar till höger vid Ritzmans matservering. Upp till vänster skimtar den praktfulla före detta prästgården. Till höger mellan träden visar sig Gräsmarks kyrka, stolt speglade sig i Lillsjön från sin plats längst ute på udden. En glimt av natur när den är som vackrast.

Lite längre fram delar sig vägen. Rakt fram leder den till badstranden. En stor skylt – Välkommen till Gräsmarksgården – hälsar oss när vi kör upp för backen till vänster. Vi är framme vid det gamla FBU-lägret, vackert beläget med en strålande utsikt över både Lillsjön och längre bort Rottnan. Framför oss framträder ett antal förlägningsbaracker, alla i olika färger.

HUR VAR DET DÅ?

Hur var det då? Expeditionsbaracken, Bastun, Tjädern, Orren, Järpen, Ripan, Duvan och Beckasinen? Alla hade de namn som vore det gäster vid en fågelstation. Lätt att komma ihåg och lätt att hitta hem. Bakom ligger Förrådet och Tekniskalen. Kurschefs-bostaden och matsalen rakt fram. Bakom där, i backen, Lektionssalen, vad den nu het- te. Då brukade barackerna fyllas med gäster, som strömmade till från Värmlands alla hörn. Ofta också från andra landskap. Kanske var det en veckoslutskurs med Frivillig Befälsutbildning, FBU.

FÖR BEFÄLSUTBILDNING

Den 23 september 1951 invigdes Gräsmarkslägret av översten Fredrik Grevillius. Behovet att kunna nyutbilda och komplettera sin tidigare militära utbildning var stort, särskilt bland värnpliktigt befäl, reservofficerare och hemvärnsbefäl. Tanken var att skapa ett centralt utbildningsläger för Värmlandsförbundet men också att lägret skulle stå öppet för övriga frivilliga försvarsorganisationer. Det var många inblandade vid planeringen av lägret från dess ursprung. Platsen som valdes visade sig vara synner-



En skylt vid uppfarten visar vägen till Gräsmarksgården.

ligen lämplig med tanke på dess natursköna läge och förutsättningar för övning både sommar och vinter. En mycket lyckad penninginsamling, som inbringade inte mindre än 50 000 kronor, bidrog till en lyckad etablering och "Uddheden 1:97" kunde inköpas för 4 000 kronor från lantbrukaren O J Larsson.

MILITÄR OCH CIVIL VERKSAMHET

Två baracker blev så småningom sex, överlämnade från chefen för Armén, och viss utrustning skänktes av bland andra Lotta- och Bilkåristförbunden i Värmland. För FBU-föreningarna blev lägret en viktig samlingspunkt och många årsmöten och jubileer har passerat förbi i lägret. Värmlands Befälsutbildningsförbund, sedermera Värmlands FBU-förbund, stod som ägare och var den organisation som var navet i lägerverksamheten. Därtill fanns ett antal försvarsorganisationer, bland dem Hemvärnet med sina ungdomsläger – Gräsmark var ju deras fasta punkt i tillvaron – Lotta- och Bilkåristorganisationerna, Centralförbundet för Befälsutbildning – vem minns inte isvaksövningen på Lillsjön under vinterkursen – CFB, Blå stjärnan och många andra, som kom att nyttja de möjligheter som lägret erbjöd. Även Värmlands regemente utnyttjade lägret flitigt. Tullens FBU-förening från Göteborg var trogna gäster. Det sades att om man lade en tidning från Tullens FBU överst i resväskan när man passerade tullarnas skarpa blickar efter en utlandsresa, så kunde man passera ostraffad. Fan tro't.

Efterhand tillkom en mängd "civila" gäster, som fann Gräsmarkslägret i sommarskrud förträffligt för sina ändamål. Verksamheter som ledarskap, vapen- och motor-tjänst, självskydd, sjukvårds-, hemvärnssamarits-, skytte- och sambandsutbildning var basutbildningar. Efterhand utnyttjades lägret även av simmare, kanotister, skidåkare, fotbollsspelare, orienterare, terränglöpare (bland annat terräng- SM och -DM)

och gymnaster. Man minns gärna Värmlands Gymnastikförbund, som hade återkommande gymnastikövningar i många år.

KURSELGEN

Kursinstruktörerna från Karlstad kunde med fobefs goda minne åka upp till Gräsmark redan på fredag eftermiddag för förberedelser inför en veckoslutskurs. Materiel skulle lastas i och ur, mat skulle hämtas vid I 2/Fo52 och levereras till köket, övningsprogrammet skulle gås igenom och övningsplatserna spikas. Var det skytte på programmet så skulle målen i skjutterrängen vid Spånghalla sättas upp redan på fredagen. Sedan måste ju bastuvarmen kontrolleras på plats så att kursdeltagarna kunde avsluta lördagen med bastu, om så önskades.

Befälsutbildningen i Gräsmarkslägret omfattade oftast tre till fyra övningstillfällen på vår respektive höst: Förbundsmästerskapet i skytte och Höstsmällen, ett skyttetillfälle per säsong.

Deltagare som Harry Kronberg och Bertil Wettmark, Arvika, Erik Wallberg, Karlstad, han med klarinetten, Kjell Engström, Kristinehamn, Sven Larsson, Bertil Simonsson och Karl-Erik Gunnarsson, Karlstad, Gösta Rydberg, Knöstad, Olle Lindberg, Kil, Allan Hed, Munkfors och Arne Buttin, Storfors, passerar förbi.

UTBILDNINGSCHEFEN VID FO 52 ANSVARIG FÖR LÄGRET

Ansvorig för FBU-övningarna i Gräsmarkslägret var Utbildningsofficeren vid Fo 52, som tillika var förbundssekreterare i Värmlands FBU-förbund och därmed ansvarig intendent för lägret. Han svarade för bokningar, ekonomi och skötsel. Vem minns inte Åke Lantz, som efterträdde G A Hjortsberg som hemvärnsofficer och blev förste Chef Hv/Friv, Sven Björheden, sedermera mobiliseringsofficer på I 2/Fo 52 och undertecknade Arne Eklund, Hans Tilly med flera. Fanjunkare Elfving Bäckström var med under många år liksom Roland Collander, Mats Bodin och Sten Andersson. Elwing var ansvarig för övningsmaterielen i fo-förrådet, som låg i Råtorp. På kurserna tjänstgjorde han oftast som kursadjutant.

VÄRMLANDS REGEMENTE OCH FÖRSVARSSOMRÅDE, I 2/ FO 52

1973 omorganiserades myndigheterna på kasernhöjden i Karlstad. Fo 52 och Värmlands regemente, I 2, slogs samman i syfte att bli mer kostnadseffektiva. Man sparade bland annat in ett antal dubbelverksamheter. Det fick till följd att befattningen som chef för utbildningsavdelningen vid Fo 52 förändrades varvid han, då Arne Eklund, blev ställföreträdande chef för Hemvärns- och frivilligavdelningen med ansvar för frivilligverksamheten och Åke Lantz blev chef med ansvar för hemvärdet i Värmland. Det innebar också att FBU-förbundets tjänster vid myndigheten fick upphöra och att utbildningsavdelningen placerades i kanslihuset i stället för i en villa i Klara, dit den varit utlokaliserad en period. Det fick också till följd att FBU-förbundets kansli lokaliserades från myndigheten till en av flyglarna vid generalsbostället i Sandbäckens före detta fideikommiss, där även lottor och bilkårister huserade sedan en tid. Ett Frivilligkansli såg så dagens ljus. Kaptenen Lennart Thornsäter tog över efter Arne Eklund som "civil" förbundssekreterare 1973. Därefter kom Hans Tilly. Lite trångt på plats i Sandbäcken var det men med myndighetens goda bistånd blev det en bra lösning.

EN VANLIG KURSELG

Lördag förmiddag

Bilar med kursdeltagare, ofta tillsammans med familjemedlemmar rullade in.

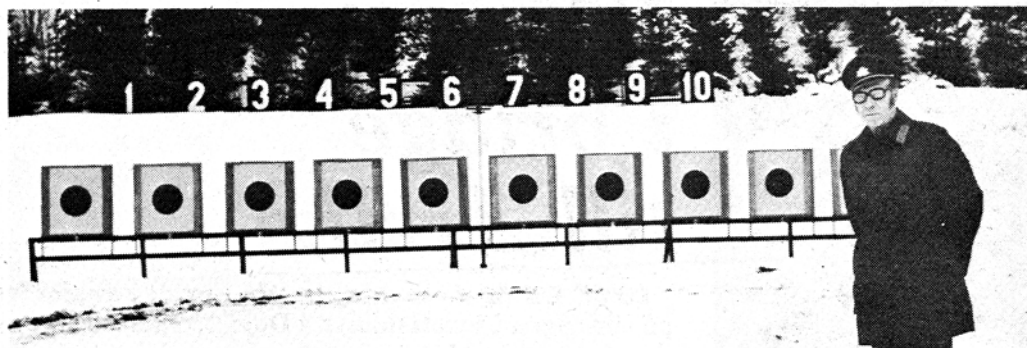
Medföljande familjer bidrog i hög grad till trivseln. Klockan elva var det lunch. Vem minns inte pytt-i-pannan med ägg, som lottorna Anna och Hillevi med flera bjöd på vid ankomsten. Den fina matupplevelsen bidrog säkert till den stora avslutningen.

Klockan ett var det uppställning för eftermiddagens övningar, som ofta kunde avslutas med bastu. Efter middagsmålet var det försvarsinformation med film i Lektionssalen, där även familjerna kunde delta.

Ett lättare kvällsmål och sedan umgänge i matsalen, som till en början inte hade nuvarande tillbyggda sällskapsutrymme. Det var ingen risk för viktnedgång här inte!


Söndag morgon

Efter frukost uppställning för dagens sista övningspass, som avslutades med lunch, uppställning och hemfärd. Kör försiktigt, vi ses igen! Instruktörerna samlade ihop sig och materielen och åkte hem de också.



Arbetsledaren för Gräsmarkslägrets nya skjutbana fanjunkare Elfving Bäckström visar den nya banan. I bakgrunden syns en fem meter hög kulfångvall samt bakom denna en höjd på 25 meter.

Gräsmark: Ny billig skjutbana säkrast i Värmland

SUNNE  Anläggningarna vid Gräsmarkslägret har nu kompletterats med en ny skjutbana. Banan som är försedd med tio tavelställ och med fyra skjutvallar på 50—100—200 och 300 meters håll har på den korta tiden av 16 dagar i november månad byggts av en arbetsstyrka bestående av rekryter från 10:e kompaniet vid I 2/Fo 52.

Gruppen som bestått av sex man och med fanjunkare Elfving Bäckström som arbetsledare har anlagt banan med hjälp av en caterpillar, två bandlastare och två lastbilar med tipp. Cirka 10 000 kubikmeter jord har lastats, planerats och vägar byggts liksom även en del broar.

Rekryterna har ingått i en traktorgrupp och genom att förlägga dess utbildning till Gräsmark har kostnaderna kunnat nedbringas så att de endast uppgår till 1 000 kr!

Dessa kostnader avser kulfångstsand. Marken upplåts dessutom gratis på 20 år av Billeruds AB.

Gräsmarkslägret har tidigare inte förfogat över en egen skjutbana utan hyrt Gräsmarks skytteörensings bana då denna varit ledig. Nu blir man alltså oberoende av det och får därigenom bättre utbildningsmöjligheter.

Banan är belägen fyra kilometer från Gräsmarkslägret vid Spånghalla och ligger mycket skyddad. Förutom kul-

fångvall om fem meters höjd finns därbakom en ås som står 25 meter över skjutbanan.

— Det är en av de säkraste skjutbanorna i Värmland, säger Elfving Bäckström till VF. Här är ingen risk för rikoschetter även vid grov ammunition.

— Det är ett fantastiskt arbete som grabbarna utfört här på mycket kort tid. Men så har de också arbetat från morgon till sena kvällen och har verkligen sett ut att trivas utmärkt, säger Elfving Bäckström.



I dag är barackerna målade i olika färger.

GRÄSMARKS LOTTAKÅR

En mycket viktig del av verksamheten sköttes av Gräsmarks Lottakår. Kårchef var Barbro Löwenholm och man vet inte om de någonsin hann med något annat än att förpläga alla gäster i lägret. Anna Högberg, ”Lell-Anna”, var den drivande kraften tillsammans med entusiaster som Hillevi, Gertrud, Stina, Mia och Elin. Alla med guldmedaljer på bröstet.

Dessa fantastiska kvinnor som kurs efter kurs och år efter år lagade mat fick säkert många deltagare att återvända till Gräsmark enbart för matens skull. Uppskattningen kunde inte alltid ges i pengar, timpenning och dagtraktamente var väl inte något man skröt om direkt. Det blev väl bättre med åren och ett annat ägande, kan man förstå (till exempel ”Firma tre käringar”, Anna, Hillevi och Gertrud, 1975).

RENOVERING 1973

Ursprungsbyggnaderna var inte speciellt bekväma får man förmoda, arméarv som de var. Standarden förbättrades under femtiotalet, det tillkom nya baracker, vedkaminer blev oljekaminer och vatten och avlopp drogs in till bland annat ett nytt sanitetshus. Lyckligtvis kunde

KUNGÖRELSER



**ÅTERINVIGNING
AV FBU-LÄGRET I GRÄSMARK**

SÖNDAGEN DEN 14 OKTOBER

Kl. 13.00 Invigningstal av förbundsordf., Länsrådet Hammarskjöld.
OBS! Gymnastikuppvisningen inställd p.g.a. otjänlig väderlek.

Kl. 14.45 Försvarsområdesbefälhavaren, Övereste Wallin, talar.
 Regionsmusikkåren spelar — filmvisning — kaffeservering.

ALLMÄNHETEN VÄLKOMNAS ATT BESE VÅRT LÄGER
 Värml. FBU-förbund

Inbjudan till återinvigning av lägret efter en omfattande reovering 1973.

förbundet knyta Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, till sig, vilket innebar målnings- och reparationsarbeten, ny-, om- och tillbyggnad av lektionsbyggnad, kök, tekniskal, dagrum, matsal och personalrum. Ny tomtmark kunde inköpas, den största förändringen dittills i lägrets historia.

1973 kunde man återinviga Gräsmarkslägret efter restaureringen med pompa och ståt med Regionmusikkåren och många gäster. Flaggstängerna vid uppställningsplatsen skänktes vid nyinvigningen av Gräsmarks Lottakår och gonggongen i matsalen av Bilkåristerna.

Med tiden kom Gräsmarkslägret att spela ut sin ursprungliga roll. Ekonomi, utbildningskrav och ny organisation gav nya betingelser och man behövde förändra. Trygga I 2/Fo 52 som myndighet flyttades till Kristinehamn. Förutsättningarna för Gräsmarkslägret som utbildningsplats ändrades. FBU bytte namn till Försvarsutbildarna. Damerna i köket kunde heller inte leva för evigt.

NYA TIDER

Femtio år efter tillkomsten, 2001, behövde FBU en partner att driva verksamheter med. Lägret blev hemvist för vandrarhem, hundläger, skolor, överlevnadsläger, flyktingar, Ungdomens Röda Kors, URK, segling, miljövard, med flera nya inriktningar. Alf Borgman, tillsammans med Birgitta Kock, blev ny ledning och Mats Bodin ny lägerförvaltare. I köket huserade Anna Högberg, som del i ett handelsbolag tillsammans med Birgitta Kock. Sannerligen nya tider.

2006 inköptes det gamla utbildningslägret av det holländska paret Hannie och Gerard de Jong, som hade tröttnat på stressen i Holland och bytt sitt liv där mot en lugnare tillvaro på Uddheden. Lägret bytte namn till Gräsmarksgården och hamnade på egen hemsida. Den gamla militära prägeln byttes mot uppfräschad stug- och rumsuthyrning plus camping, nära till Lillsjöns badplats. Kurslokalen blev servicebyggnad för campingens gäster, med toaletter, duschar, kök och tvätt-rum. Förläggningshuset heter idag något annat.

Vi lämnar Gräsmarkslägret och utsikten över Lillsjön och svänger åter av vid Ritzmans. Trots stora förändringar under längre tid och flera hundra tusen besökande, finns lugnet, atmosfären och den bedårande naturen på tallheden kvar att minnas.

En klenod väl värd att besöka.



Klockstapeln.

Johnny Stenberg

En göteborgare i Gräsmark

Ombedd att nedteckna några minnen och redogörelser för samverkan mellan Göteborgsförbundet och Värmlandsförbundet har jag glädjen redovisa följande.

Verksamheten har i huvudsak genomförts i anslutning till Värmlandsförbundets och Värmlands Pärla, Gräsmarkslägret

Min första kontakt med Gräsmark var som ungdomselev 1954. Vinterkurser för ungdom genomfördes i liten skala och var att betrakta som belöning för väl genomförd hemortsutbildning och lite av "grädde på moset". Det förekom en kurs i ett gammalt beredskapsläger i Abisko, som ju var så långt bort man kunde komma från Göteborg, med förläggning i "Agrellhyddor" av masonit. Detta hade vi, tre göteborgare, logerat i på Tylebäck under sommaren 1951 och detta då ansågs vara lyxförläggning som alternativ till tälhydda m/19 innan man fick bo i barack. Vår skidvana, som mildt sagt var begränsad, gjorde att vi inte kunde leva upp till den storslagna miljön.

Februarilovet 1953 bar det av till Stagården i Hälsingland. Rejäl vinter med nattetemperaturer på -30 i skogsmiljö tillsammans med ungdomar och instruktörer från Stockholms Luftvärnsförening. Denna mix var bra men vi, uppfostrade och ledda av styckjunkaren Sigurd Skoglund med sina rötter hos Livregementets Husarer, K 3, tyckte nog att stockholmarna hade lite mycke jippo för sig. Här bjöds bra utbildning i att hantera kroppen vid kyla med skidor som extra utmaning. Mitt bestående minne är att vattenkranarna skall rinna med liten stråle när man bor i dåligt isolerade utrymmen.

Sen blev det Gräsmark! Man hade centralt bestämt sig för att utöka antalet vinterkurser för ungdom och vi i U6, Göteborgs Luftvärnsförenings Ungdomsavdelning, fick för första gången tillsammans med ungdomar från UKA 4, KA 4, åka till Gräsmark. Miljön liknade den jag träffat på i Stagården, men staden var långt borta, bergen var högre och vildmarken låg nära. Minnena från första året är något dimmiga men jag kommer ihåg att övningarna i huvudsak bestod av skidåkning och insikter om hur man skall bära sig åt vid skidmarsch, åtgärder vid kort och lång marsch och hur man hanterar vita fläckar i ansiktet och att man sov gott om natten. Vi åt mycket och gott och lärde oss elda i barackernas stora vedkaminer.

Ett annat minne för livet var genomgångar med "ljusbilder" hållna av lägerchefen kapten Hernth, I 2, och kapten Gerhard Dyrsén, Lv 3, som båda varit med i Finska Vinterkriget. Hernth visade bilder på hur man på enklaste sätt ordnat vägvisningsstolpar i djup snö och Dyrsén berättade om hur han tog hand om en ryss som de skjutit ner vid Kemijärvi och som han en morgon flera år senare stötte på i dörren till sin grannlägenhet på Östermalm, denna gång i form av flygattaché.



Året därpå gick i samma hjulspår med flera deltagare från Göteborg bortsett från att vår styckjunkare Sigurd Skoglund var med som instruktör och skapade trygghet. Bestående minne från detta år är en nedfart i en bäckravin från höjderna öster om lägret som avslutning på långmarschen. De flesta skidorna, av den svarta välvallade sorten, var avbrutna eller spruckna men alla elevernas lemmar var hela.

Sigurd Skoglund hade så vitt jag kan förstå spridit ut att Gräsmarkslägret var en mycket lämplig plats att bedriva utbildning på, vilket innebar att deltagandet från Göteborg och nu också från Skåne ökade. Vi var ett antal göteborgare som fick bo i prästgården. Kyrkoherden hade ett stort antal döttrar som inte gjorde tillvaron sämre för några av oss.

Utbildningen skulle ha luftvärnsanknytning och ett antal övningspass ägnades åt att lära sig hantera materiel under vinterförhållande, isärtagning och sammansättning, gruppering och användandet av optisk materiel, streckformeln och liknande. Det genomfördes också skid- och orienteringstävling.

1956 var tullaren och kaptenen Kurt Bengtsson, som var sekreterare i Luftvärnsförbundet och som hade ett förflutet som brottare i landslagsklass, med för första gången. Kurt är värd en egen mossa men jag begränsar mig till att beskriva honom som en "handlingens man". Vi som var med detta år minns honom inte som någon större skidfantom men han ledde bastubad och kall avrivning i snödrivor med mera. Han fick emellertid en idé som kom att påverka Gräsmarkslägret i många år efter.

Jag ryckte in till grundutbildning sommaren 1956 och försvann sedan ur bilden i många år.

TULLAREPOKEN

Vid denna tid kunde statstjänstemän som var krigsplacerade ansöka om tjänstledighet med B-avdrag, för att öka eller bibehålla sin förmåga inom krigsorganisationen, en månad per år. Denna tjänstgöring kunde då genomföras inom ramen för FBU:s kursverksamhet.

Sagt och gjort. I Göteborg bildades Tullens Militära befälsförening. Tulldirektören orienterades om nyttan av detta och efter framställan beslöts att genomföra en vecko-kurs i vintertjänst i Gräsmark. Därmed inleddes en epok i Gräsmarkslägret och Gräsmarks historia där tiden räknades "före och efter tullarkursen".

Lägerchef kom från I 2 och var i många år Åke Lantz avlöst av Hans Tilly. Adjutant blev Elfving Bäckström som hängde med ända till slutet.

Instruktörer i övrigt kom från Tullens Militära befälsförening och programmet omfattade i huvudsak vintertjänst, fysisk träning, skytte och försvarsinformation vilket genomfördes med stort allvar. Den därpå uppståndna fritiden kunde tack vare Anna Högberg och hennes flickor i köket genomföras på bästa sätt och gav ett gott resultat. Elevernas målsättning med sitt deltagande, utöver tjänsten, kan huvudsakligen indelas i tre kategorier:

- *Träning inför Tullverkets SM på skidor, där göteborgarna kom att överglänsa sina kollegor från Tornedalen och gränsposteringarna i Värmland.*
- *Uppvakta traktens damer och senare år bevista tillställningarna på Selma i Sunne.*
- *Spela bridge och annat "äventyrligt spel".*

Kurserna besöktes av många prominenta personer allt ifrån generaldirektörer i Tull-

verket, ÖB Stig Synnergren, tulldirektörerna i Karlstad och Göteborg, Fo-befälhavarna i Göteborg och Karlstad med flera och satte på detta vis Gräsmark på kartan.

För att inte tappa formen och för att motverka bygdens stagnation infördes under senare år en veckoslutskurs under hösten. Några av Föreningens veteraner som gick Elfving tillhanda passade på att tillgodose sitt behov av bär under dessa kurser.

Tullarepoken kan man väl betrakta som avslutad i samband med lägrets jubileum där Folke Johansson som varit med från början och undertecknad mötte en annan pionjär, Åke Lantz, som efter många års bortavaro dök upp.

Under 70- och 80-talen genomförde Göteborgsförbundet ett antal mycket uppskattade veckoslutskurser med deltagande av elevernas familjer som alltid blev väl och under trivsamma former omhändertagna i lägret under det att eleverna övade.

Gräsmark blev ett ställe som många göteborgare längtade till.

INSTRUKTÖR OCH AVDELNINGSCHEF

Efter att under några år varit reseledare till och från ungdomskurserna fick jag frågan om att efterträda Sigurd Skoglund som instruktör, vilket jag naturligtvis tackade ja till. Deltagandet i vinterkurserna bland ungdomseleverna från LvU, som U6 hade ändrat namn till, ökade och blev liksom deltagande i sommarkurserna på Tylebäck ett måste för de flesta ungdomarna.

Lv 6, som var mån om rekryteringskällan LvU, gav mig ledigt med stor generositet och man kan väl säga att Gräsmark blev vid sidan om Tylebäck en del av mitt frivilligliv.

Jag insåg också tillsammans med många andra att lägret hade förtjänster som var oslagbara, kopplat till den målsättning man hade med verksamheten. Grundläggande förmåga i vintertjänst, genom utbildningspaketet i skjutning förmåga att hantera materiel i kyla, hantera fysiska utmaningar och lära sig att hantera och uppskatta sin fritid. Dessutom genomfördes en fälttävlan med skidåkning, handgranatskast, skjutning och avståndsbedömning. Lägret hade bra förläggning, utmärkt matsal, nära till skjutbanor och annan övningsterräng, 95 % snösäkerhet och inte minst fördelaktigt läge ur transportsynpunkt, endagsresa från Stockholm och Skåne.

Grundorganisationen var mycket rationell. Skolchef, adjutant och materielredögörare från Friv/I 2 och tre avdelningschefer med lokalkännedom och erfarenhet från Gräsmark. De tre avdelningarna förstärktes därefter med en till två instruktörer som följt med sina ungdomar från hemorten och som hade kännedom om deras styrkor och svagheter.

Kurserna genomfördes under veckorna 7-9 där göteborgare, bohuslänningar och hallänningar dominerade under vecka 7, skåningar under vecka 8 och stockholmare/mälardalingar vecka 9. Förmågan att hantera sig själv och skidorna varierade men västkustbor och skåningar var jämbördiga i sin förmåga att hantera halt underlag.

Några minnen från kurserna är när vi för första gången hade flickor med på kursen. Det visade sig att de fyra som kom från FMCK i Strängnäs var först klara med en av de stora händelserna första dagen, nämligen tillpassning av skidor, med kraftfullt handlag i sin hantering av verktyg. De var tekniskt begåvade.

Den bland annat för sin skidåkningsförmåga kände Ulf Ling-Vannerus skidade ikapp oss på högmyrarna öster om lägret under en av skåneveckorna och skulle visi-

tera truppen. På hans fråga om någon hade åkt skidor tidigare var det en yngling som räckte upp handen och på utpräglad trelleborgsdialekt meddelade att han åkt mycket skidor. "Lingen" blev intresserad och frågade vad han hette hur det hade gått till. Som svar fick han att skåningen hette Keskisarja och var född i Finska Lappland. Ett svar som förmodligen överraskade "Lingen". Dessa år innebar att man fick en inblick i Värmländskt tänkande och hur det gick till på ett lite ovanligt infanteriregemente.

Skolchefer under åren var Sven Björheden, Hans Tilly, Arne Eklund, Bengt Mollstedt, Bo Eberhard och Jan Erik Nilsson. Adjutanter och materielhanterare var Elfving Bäckström och Mats Bodin. Avdelningschefer var bland annat Erik Berndtsson, Roland Collander, Tore Modén, "vikingen" Sven Hallberg och Lars Johannesson. Alla med sina fel, brister och talanger. En bra mix av intressanta kamrater att ha lärt känna. Flera av dem träffades också under sommaren på Tylebäck i samband med genomförandet av kurserna i militär idrott. Denna verksamhet försvann liksom annan central ungdomsverksamhet tyvärr under 90 talet, men är som tur är på väg tillbaka.

Utöver ovannämnda erfarenheter kan jag inte låta bli att ta upp några andra trevliga minnen med knytning till Gräsmark.

Skjutning med 20 mm lvakan m/40 i stora gropen i Spånghalla i samband med Värmlandsförbundets övning "försvar av flygbas" på flygfältet i Sunne. Mina två medhjälpare ur LvU glömmer aldrig denna övning.

JÄGARLVKOMP

Lv 6 som var ansvarigt för briglvkompaniet i Värmlandsbrigaden tog fasta på Gräsmarks utomordentliga förtjänster och använde lägret som bas för krigsförbandskurser.

Lv 6 fick plötsligt och utan förvarning order om att, av arbetsmarknadspolitiska skäl!?, på försök utbilda ett "jägarluftvärnskompani Rb 69". Detta var bemannat med värnpliktiga från Gävleborg och avsett att understödja en av K 3 jägarbat med uppgift att verka i området norr om Torne träsk där möjligheten att verka utan luftvärn var i det närmaste obefintlig. Majoren Claes Göran Fant, som sedermera blev Generallöjtnant, hade varit C briglvkomp och lvbefäl i brigadstaben IB 2 insåg att man måste öva vintertjänst med förbandet. Han föreslog under förberedelserna för C Lv 6 att undertecknad skulle ingå i övningsledningen som "Gräsmarksexpert". En hedrande och mycket trevlig kommendering, en av de bästa jag upplevt. Om detta skulle jag kunna berätta mycket. Det får emellertid anstå till mina memoarer. Flera kamrater i "Gräsmarksgänget" kan säkert berätta om denna övning i trängre kretsar och många i Gräsmark kommer aldrig att glömma dessa veckor.

Tack för att jag fått komma till tals om det som länge har legat mig varmt om hjärtat!



Patrullbåten på väg över Rottnan med FBU-are. Från vänster Kent Rydberg samt Sten Jensen.

FBU-are på gräsmarksläger

Gräsmarkslägret, beläget i de norra delarna av länet, är ett läger där många kategorier av människor träffas varje dag, varje timma, under hela året.

Lägret är ett FBU-läger — frivillig befälsutbildning — men samtliga organisationer inom länet som har med försvaret att göra får utnyttja den rekreation och den samhörighet man får där, förutom den utomordentliga utbildning som bedrivs.

Förra helgen var det kurs för FBU-are. Kursen omfattade min- och sprängtjänst där bl. a. arméns nya truppmåna 12 före-

visades och sprängdes. Primaladdning och konladdning hörde också till utbildningen, och även orienteringsutbildning.

Inryckningen var förlagd mellan kl. 12.00—13.00 på lördagen. Därefter serverades god mat av Gräsmarkslottorna. Med på kursen var också fruar och barn. De åtnjuter fin avkoppling i denna fagra del av Värmland.

På lördagskvällen drack man kaffe, såg på TV och tog en svängom till tonerna av en klarinet och och akompanjerad av en bandspelare. Söndagsmorgonen började i samma trevliga anda som dagen före. Utbild-

ning av truppmåna 13 utfördes på tre stationer under ledning av utbildningsofficern kaptan Arne Eklund, Karlstad, medan I 2:s sprängexpert kaptan Hans Tilly undervisade i de kraftiga sprängmedlen, som används att spränga bl. a. broar. Patrullbåten fanns på en station. Att göra den klar för avfärd fick inte ta mer än fem minuter. Det hann de flesta med på den tiden.

Intressantast var den s. k. minormen. En sprängmedels-

försedd "orm" som genom en raketladdning skjuts iväg in i fiendens minfält och där på elektrisk väg får detonera. En bredd av 50 cm är sedan minfri för truppen att passera på. Eftermiddagens övningar blev realistiska. Nu kom man till de kraftiga smållarna. Patrullbåten gick i Rottnaälven och roddarna fiok jobbigt i den strida strömmen. Som tur var fanns inget finetligt automatvapen på motsatta stranden. Då hade det nog varit klippt. Kaptan Roland Collander avtackades med vackra ord av kaptan Eklund vid eftermiddagens kaffe. Han får andra uppgifter på I 2. Synd att på denna sidan av det militära mista en sådan förmåga. En ros till kaptan Eklund är på sin plats, för hans lugna sätt att leda eleverna i deras övningar. Gösta

Gräsmarkslägret håller ställningarna



satsar civilt

När militären trappar ner ökar den civila sidan i Gräsmarkslägret. Mats Bodin, lägerförvaltare, till vänster, och Lennart Carlsson, ordförande i FBU Värmland, flankerar bokningschefen Birgitta Kock. 6000 gästnätter vill man nå i år.

Gräsmarkslägre satsar civilt



Gräsmarkslägre har anpassat sig till militärens bantade budgetar och kan ha flaggan i topp.

Flaggan är i topp i Gräsmarkslägre, trots militärens budgetbantningar. I 49 år har Gräsmarkslägre, som ägs av Frivilliga Befälsutbildningen i Värmland, FBU, hållit ställningarna på tallheden några hundra meter från Lill-

sjön. Några år efter Andra världskriget etablerades Gräsmarkslägre som kursgård för befälsutbildningen och för hemvärnet. Någon ny orostid är inte i sikte just nu, och frågan är om Gräsmarkslägre

överlever neddragningarna av den militära verksamheten.

– Vi har vår egen budget och klarar oss helt utan statsbidrag tack vare att vi arrenderar ut lägre för civil verksamhet, förklarar ordföranden i FUB Värmland,

Lennart Carlsson.

I år räknar arrendatorerna av Gräsmarkslägre, Birgitta Kock och Anna Högberg, att komma upp i 6000 gästnätter.

SIDAN 6

Bredskapsbaracker som används som förläggning, några hundra meter från Lillsjön i natursköna Gräsmark, håller ställningarna trots att militären avrustar.

– Gräsmarkslägre är ett begrepp. Även om den militära verksamheten har avtagit på senare år, så kompenserar vi oss genom att arrendera ut lägre för civil verksamhet, säger Mats Bodin, lägerförvaltare åt FBU, den frivilliga befälsutbildningen i Värmland, som är ägare till Gräsmarkslägre.

GRÄSMARK

Gräsmarkslägre har byggts ut etappvis med olika byggnader. Men det var 1949, fyra år efter Andra världskrigets slut, som chefen för försvarsområdet tyckte att Gräsmark var en förträfflig plats för frivillig befälsutbildning och för hemvärnsövningar.

– Som mest verksamhet hade vi under 50- och 60-talen. Därefter kom en svacka, men sedan sköt verksamheten ny fart under 70- och 80-talen. Då hölls bland annat stora centrala driftsvärnskurser i Gräsmarkslägre, berättar Mats Bodin.

Många föreningar

Idrottsföreningarna fick också tidigt upp ögonen för Gräsmarkslägre och den fina terräng som omger lägre.

Stora tävlingar har arrangerats, som till exempel ter-

räng-SM i löpning och mängder av DM-tävlingar.

Simmare, kanotister, skidåkare, fotbollsspelare, orienterare och gymnaster, alla har utnyttjat Gräsmarkslägre's möjligheter.

Värmlands FBU-förbund har heller inget eget vinstintresse i driften av lägre, utan man är glad för att få in de pengar det kostar att driva lägre.

– Dessa pengar får vi in, och det är vi tacksamma för. Vi har inget statsbidrag utan det handlar om att få verksamheten att gå runt, säger ordföranden Lennart Carlsson.

Vandrarhem och konferenser

Idag utgör hemvärnets övningar och kurser cirka 20 procent av den totala verksamheten vid Gräsmarkslägre, och det ger utrymme för vandrarhemsverksamhet, konferenser och annan kursverksamhet.

Det här klarar man genom att bokningschefen Birgitta Kock och kökschefen Anna Högberg driver ett handelsbolag som arrenderar de nödvändiga lokalerna av FBU.

– Vi hade 4500 gästnätter ifjol och målsättningen i år är att komma upp i 6000, berättar Birgitta Kock.

Ifjol började man marknadsföra sig till större företag, föreningar och församlingar.

– Vandrarhemsverksamheten går bra och vi får även företag att lägga kurser här. Föreningar har ju sedan länge utnyttjat Gräsmarkslägre och församlingar har



Anna Högberg har jobbat i köket på Gräsmarkslägre i 49 år. – Våra besökare gillar husmanskosten, säger hon.

konfirmandläger hos oss, säger Birgitta Kock.

Barn från Polen

Gräsmarkslägre har under tre år ideellt ställt upp med lokaler för barn från ett barnhem i Polen, sedan ett antal damer från Vålberg lyckats få sponsorer att stå för övriga utgifter kring barnens vistelse i Gräsmark.

– Lillsjön ligger så ju när till och där har vi en så fin badplats, framhåller Birgitta Kock.

Den som mer än någon annan personifierar Gräsmarkslägre och hemkänslan som råder på lägre är Anna Högberg. Hon har varit med i alla 49 år som lägre funnits i Gräsmark.

– Jag är född med lägre och har varit här i alla år, berättar Anna Högberg.

Husmanskost lockar

Det är husmanskosten, den lugn och ro som finns i omgivningarna och gemenskapen i lägre som lockar

besökarna att komma tillbaka.

– Hade vi inte damerna i köket, så hade vi aldrig kunnat driva verksamheten vidare, säger Mats Bodin utan att tveka det minsta.

När lägre är fullbelagt spiller det även över på andra som hyr ut logi i Gräsmark, och det blir även sidoinkomster för annan verksamhet.

– Vi köper tjänster i bygden. Det kan handla om kurskaper som behövs för överlevnadskurser, fisketurer, kanoting, skytte eller finnkultur, framhåller Birgitta Kock.

Kursdeltagarna har skött sig, så några klagomål från markägare har man inte fått in. Alla verkar alltså trivas med Gräsmarkslägre, som ger liv åt bygden och lite extrainkomster.

BENGT KRÖNSTRÖM



Ungdomarna

Redan som 15-åring kan man bli medlem i Försvarsutbildarnas ungdomsavdelning. Är man under 18 år måste man ha föräldrarnas medgivande.



Fredrik Håberget

Ungdomsverksamheten

Ungdomsverksamheten i Värmland har långa fina anor. Närheten till Gräsmarkslägre utgjorde en god grund för en omfattande utbildningsverksamhet som ungdomarna från hela Värmland kunde samlas runt. Självklart skiftade medlemsantalet, som i alla andra föreningar och organisationer, men vissa avdelningar hade upp emot femtio ungdomar under sina storhetsdagar.

Men som med så många andra föreningar inom frivilligorganisationerna så gav det allt stabilare samhället en minskad folkförankring. I takt med att färre ungdomar ryckte in för att göra värnplikt dök det upp färre ungdomar till övningarna. Runt år 2010 blev värnplikten vilande och den svenska försvarsmakten övergick till ett yrkesförsvaret. Man tappade då de motiverade ungdomarna som sökte sig till oss för att få ett försteg inför stundande värnpliktsutbildning. Försvarsmakten hade till en början en god rekryteringsbas då många som tidigare gjort värnplikten sökte sig till soldatyrket. Men vi ungdomsledare i Värmland upplevde direkt den förändrade situationen.

Vi konkurrerar också med en mängd andra fritidsintressen. Det digitaliserade samhället har satt sitt avtryck och många ungdomar som tidigare hade god vana av att röra sig ute i skogen satt hellre hemma och spelade på sina maskiner. Genom dessa maskiner hade de sitt sociala nätverk med spelare över hela världen. Men denna digitala utveckling innebar också att det blev lättare att nå ut till ungdomar. För att hänga med i tiden flyttade vi ut i de sociala medierna vilket ställde nya utmaningar på säkerhet. Övningar med till exempel vapen kunde inte annonseras öppet, men samtidigt var det

just sådana övningar ungdomar finner spännande.

Under jubileumsåret 2015 förändrades vår verksamhet. 1 januari infördes nya regler för vår ungdomsverksamhet. Dessa hade reviderats och arbetats med under att bra tag men kom först ut på bred front sent under hösten 2014. Hela 2015 var ett införandeår där verksamheten skulle förändras till att passa de nya reglerna. Detta innebar en hel del arbete. Hela utbildningssystemet var förändrat med nytt sätt att hantera kurser och med krav på en viss stegring. Systemet måste analyseras och de uppföljningar man tidigare hade haft behövde arbetas om. Att ta fram ett utbildningssystem som passar alla ungdomsverksamheter i Sverige är inte helt enkelt, då förutsättningarna skiljer sig så pass mycket åt. Utöver det förändrade utbildningssystemet så ändrades kraven på ungdomsledare och instruktörer. Många av dem som var instruktörer under 2014 hade inte rätt behörighet i det nya systemet. Att det nya utbildningssystemet tillsammans med våra förutsättningar skulle innebära att vi enbart kunde genomföra utbildning på mycket grundläggande nivå gjorde det svårt att motivera instruktörerna att gå de veckorna som krävs för att få fortsätta.

Jubileumsåret 2015 är i sanning slutet på en era och början av en annan. Hur detta kommer se ut vet vi ännu inte men verksamheten har flutit på och de ungdomar vi har är mer motiverade än någonsin.

Jag ska nu med både text och bild försöka beskriva det år som förflutit och de människor som kommer föra ungdomsverksamheten framåt i Värmland under de kommande 100 åren.

UNGDOMSVERKSAMHETEN I VÄRMLAND 2015

Alla ungdomar inordnas i Värmlands Ungdomssektion som består av tre avdelningar, Fryksdals ungdomsavdelning, Pilgrims ungdomsavdelning och Tingvalla ungdomsavdelning.

Lokal verksamhet bedrivs av Pilgrims ungdomsavdelning i Arvika och av Tingvalla ungdomsavdelning i Karlstad. Regionala övningar för Värmlands Ungdomssektion bedrivs vanligtvis i Villingsberg.

SKYTTEHELG

I januari genomfördes en utbildningshelg i Villingsberg med inriktning på skytte. Det var fem instruktörer i övningsledningen som hjälpte sexton ungdomar genom handgreppen som slutligen ledde fram till skarpt skytte ute på Bergets skjutbana. Många var nya och syftet var att ge en bra grund i säkerheten vid skytte för att sedan kunna bygga vidare på detta inför uttagningen till Rikshemvärnschefens ungdomstävling på Hemvärnets Stridsskola (HvSS). Under söndagen fick ungdomarna information om hur det nya utbildningssystemet såg ut och under denna genomgång besöktes ungdomsverksamheten av chefen för Örebro- och Värmlandsgruppen, överstelöjtnant Bengt Fransson.

UTBILDNINGSKONTROLL

På värkanten genomfördes utbildningskontrollen Operation Örnen VIII. Varje vår genomförs en utbildningskontroll och för åttonde året i rad genomfördes Op. Örnen. Den genomfördes som en fältövning där syftet var att kontrollera hur väl ungdomarna





tagit till sig av den utbildning de har fått och hur de tillämpar den. Att övningen är tuff är det ingen tvekan om och därför måste den också vara rolig för dem som genomför den. Det var återigen fem instruktörer som lade upp en givande övning för fjorton ungdomar. Under 2015 var det nära att övningen ställdes in på grund av en miss med bokningen. Men tack vare driftiga och motiverade instruktörer så kunde övningen ändå genomföras i Arvika. Efter övningen kunde nio stolta ungdomar mottaga en extra romb på sitt föreningsmärke, som vi använder som utbildningstecken.

TRÄNINGSHELG

På vårkanten var det också planerat att det skulle genomföras en uttagning inför ungdomstävlingen. Återigen var det problem med bokningarna så uttagningen ställdes in och det beslutades att Värmland inte skulle skicka något lag till HvSS. Vi hade också lagt en hel del planering på att genomföra en ungdomskurs under två veckor på sommaren. Men det var svårt att få tillräckligt med ungdomar att delta under hela kursen. Många hade sommarjobb eller var bortresta. Istället blev det i sista sekunden beslutat att försöka få ihop ett lag till ungdomstävlingen och i början av juli genomfördes en träningshelg med fem ungdomar.

De tränades i skytte, orientering med mera. Lördagskvällen ägnades åt grillning och ett välförtjänt dopp i sjön intill lägret. ”Det har varit otroligt roligt och en bra träning”, berättar Hugo som tidigare har varit med till tävlingen på HvSS. ”Vi har tränat på de grenar som kommer på tävlingen på ett realistiskt sätt” fortsätter Hugo. Jobbigast under helgen var värmen som klättrade upp över 30 grader. ”Vi har med extra vatten och påminner dem hela tiden om att dricka” säger Daniel som är en av instruktörerna. Han var ansvarig för hinderbanan som avslutade träningshelgen och hans uppmuntrande stämning hördes högt över området då han jagade på ungdomarna att ge det sista innan det var dags för hemfärd.



UNGDOMSTÄVLAN PÅ HVSS

I mitten av augusti deltog Värmland med två lag på Rikshemvärnschefens ungdomstävling på Hemvärdnets Stridsskola i Vällinge. Tävligen är inriktad på militär fältidrott och totalt tävlade sjuttio lag från fem olika nationer i sju olika grenar. Varje lag bestod av 4 ungdomar och en lagledare. Mångkampen bestod av fältskjutning, hinderbana, avståndsbedömning, handgranatskastning, budkavleorientering, biathlon, och ett överraskningsmoment. Hela tävligen avslutas med en patrullorientering med jaktstart.

På lördagskvällen var humöret på topp då Håbergets Adepter låg på sjunde plats. Trots hård konkurrens så tog de under de inledande momenten under söndagen in och låg på fjärde plats inför slutfasen. Håbergets Adepter placerade sig slutligen på andra plats i pojkklassen medan Broströms bastarder placerade sig på åttonde plats i mixklassen.

UTBILDNINGSKONTROLL

På höstkanten genomfördes utbildningskontrollen Operation Falken VIII. Precis som med Operation Örnen genomförs varje höst en utbildningskontroll och för åttonde året i rad genomfördes Op. Falken. Detta år bjöds ungdomar och instruktörer från Örebro in att delta och uppslutningen blev mycket bra, antagligen på grund av bra samverkan under tidigare ungdomstävling. Det var nio instruktörer och tjugonio ungdomar som gick ut på en fältövning i gränslandet mellan sensommar och höst. Fältövningen var upplagd som ett soldatprov och av de tjugonio som påbörjade provet var det tjugotre som klarade provet och erhöll soldatprovsmärket. Det var också tre ungdomar som mottog en extra romb på sitt föreningsmärke.

I skrivande stund planeras det för en slutövning som kommer avsluta jubileumsåret för ungdomarna. En ny spännande tid väntar för dessa ungdomars och för alla nya som kommer ansluta sig till oss.





”1956 blev jag tillfrågad av dåvarande löjtnanten Sven-Henry Magnusson, om jag ville hjälpa honom vid en övning med hemvärnsungdom i Karlstad.”

Bertil Löfgren blev kvar i nästan 30 år.

Bertil Löfgren

Att vara ungdomsinstruktör

Redan 1927 bildades en ungdomsavdelning inom Landstormen i Karlstad. Den fick namnet U 22 och hade ett femtiotal ungdomar som medlemmar. Kunglig Värmlands regemente, dåvarande I 22, ställde instruktörer till förfogande. En av dessa var dåvarande fänriken Sven Holmberg, som 1953 blev vår regementschef.

På femtiotalet hade avdelningen sin klubblokal i ett skyddsrum under Tingvallaläroverkets skolgård. Här förvarades materiel och utrustning och här bedrevs också inomhustjänst. Ungdomarna bar linnekläder, båtmössa, marschskor och livrem.

Övningarna på den tiden bestod av isärtagning och hopsättning av gevär m/96, skjutning med skarp ammunition på skjutbanorna i Sanna, fri orientering, kast med övningshandgranat, spaning, exercis och försvarsinformation.

1956 blev jag tillfrågad av dåvarande löjtnanten Sven-Henry Magnusson, om jag ville hjälpa honom vid en övning med hemvärnsungdom i Karlstad. Det blev början till en period som slutade först 1983, då jag var kurschef för lägerkurser vid FBU-lägret i Gräsmark och instruktör för hemvärnsungdom från Kil.

LUNDSBERG

1963 erbjöd mig dåvarande chefen för Hemvärnsavdelningen, kapten Gustaf Adolf Hjortsberg, att ta hand om ungdomsavdelningen på internatskolan i Lundsberg. Jag tackade ja och fick möta ett stort antal positiva tonåringar från hela landet. De ville ha övningar, som var strapatsrika och krävande och helst skulle det vara jägarövningar. Då fick de något spännande att berätta för sina kamrater. Ofta var övningarna dubbelsidiga och genomfördes med lös ammunition.

Utbildningen på Lundsberg pågick under lördagar och söndagar och jag brukade inställa mig redan dagen före för att förbereda övningarna. Då bodde jag på elevbo-staden Gransäter, det vill säga på samma "hem" som den ansvarige för hemvärnsung-domarna. Några av dessa blev senare yrkesbefäl, överstelöjtnant Alexander von Rosen var en av dem.

Christian Sundby och Jan Överby ledde hemvärnsverksamheten vid Lundsberg un-der lång tid.

GRÄSMARK

Dåvarande löjtnanten Åke Lantz, sederme-ra chefen för Hemvärns- och frivilligavdel-ningen, började 1954 med kurser för hem-värnsungdom i Gräsmark, 2 mil nordväst om Sunne. De vackra och för övningar lämpliga omgivningarna här gjorde att Gräsmarkslä-gret snart döptes till Paradiset. Här genom-fördes kurser under påsk, sommar och jul.

Deltagarantalet varierade normalt mellan 50 och 75 ungdomar från hela Värmland, men vid några tillfällen var det betydligt fler. Som mest ingick 115 pojkar i lägerverksamheten. Under några år biträdde jag Åke Lantz, men från och med julkursen 1978 blev jag kurschef för de tre årliga kurserna. Jul- och påskkurserna varade i fem dagar och sommarkursen i 14 dagar.

Stämningen på lägren var hela tiden på topp inte minst tack vare den goda maten, som tillagades av bland andra Anna Högberg och Hillevi Engström. Detta bidrog naturligtvis i högsta grad till att alla stortrivdes.

RIKSHEMVÄRNSTÄVLINGARNA

Programmet vid ungdomskurserna var omväxlande, men inriktningen var att få fram duktiga deltagare i den årligen återkommande Rikshemvärnstävlingen i Vällinge för hemvärnsungdom från hela Sverige. Träningen inför tävlingarna bedrevs naturligtvis även på respektive hemort under ledning av hemvärnsinstruktörer.

Tävlingarna omfattade ban-, fält- och patrullskjutning, punkt- och friorientering, handgranatskastning, avståndsbedömning, sjukvård, trafiktjänst och rapportering. Kurserna avslutades alltid med det som var absolut roligast, en fälttävlan, både indi-viduellt och i grupp.

Från 1957 och fram till dess jag slutade 1983, tog Värmlands hemvärnsungdom alltid hem de främsta placeringarna i Rikshemvärnstävlingen. Värmlandslagen vann nära hälften av tävlingarna och blev tvåa i de övriga. Vi hade en sådan bredd på duk-tiga hemvärnsgrabbar, att vi kunde ställa upp med flera lag från Värmland.

FÖRBEREDELSE FÖR VÄRNPLIKTEN

Det kändes oerhört stimulerande att utbilda dessa ungdomar. De fick en bra utbild-ning som en direkt förberedelse för värnpliktstjänstgöringen. Intressant är, att om-kring 30 % av deltagarna i kurserna blev befäl av något slag.

Pojkarna delades in i lag, vilka fick tävla mot varandra under kursens gång. Man

"Vi lärde oss mycket om Totalförsvaret och ledar-skap, som vi har nytta av hela livet, och inte minst vikten av att ta hänsyn till varandra och att arbeta i lag. Dessutom fick vi lära oss ordning och reda samt att komma i rätt tid och att vara på rätt plats med rätt utrustning."



Uppställning för dagens övningar i Gräsmarksläget.

blev tvungen att hjälpa och stötta varandra vid tävlingarna för att nå ett bra resultat. Detta skapade en god laganda och bidrog till att de flesta hade något pris med sig hem.

Under sommaren hade vi alltid en dygnsövning med patrulltjänst, bevakning, spaning, mörkeranfall och försvar. Orientering om totalförsvaret och skolgången för att bli befäl ingick också.

Besöksdagen under sommarkursen, då anhöriga fick komma och hälsa på sina ungdomar och se vad vi sysslade med, var mycket uppskattad.

STUDIEBESÖK

Under årens lopp gjordes dessutom ett antal studiebesök. Ungdomarna fick se I 2/Fo 52, A 9 och Miloverkstaden. Ett år flög kursen med en DC 3:a årgång 1947 till Karlsborg och F 6. Skogsmuseet i Elverum och skansar längs gränsen mot Norge, bland annat Eda skans, stod på programmet ett år och vid ett annat tillfälle åkte grabbarna landstigningsbåt 202 genom Göteborgs skärgård till Käsö, som förr var karantän. Som parentes kan nämnas, att jag i min ungdom tillhörde Sjövärnsskåren och under tre somrar utbildades på Käsö.

Sent på påskaftonen under påskkursen sköts smällare av olika slag, och ett ståtligt fyrverkeri avfyrades både för att glädja ungdomarna och för att lära dem, hur man hanterar fyrverkeripjäser. Detta sköttes av instruktörerna.

INSTRUKTÖRERNA

Att namnge sina medarbetare är alltid riskabelt, eftersom risken att glömma någon är stor. Ändå vill jag nämna dem som har betytt särskilt mycket för utbildningen vid kurserna.

Elfwing Bäckström var tävlingsledare och Mats Bodin adjutant. Båda dessa fungerade också som instruktörer i vissa sammanhang liksom Sten Andersson, Per-Ole

Boman, Bertil Dahlrot, Anders Haster, Lars-Erik Johannesson, Tomas Krook, Sven Källström, Anders Magnusson, Kjell Magnusson, Jan-Erik Nilsson, Sven Olsson och Björn Tomtlund.

DAGSPROGRAM

Ungdomarna bodde på logement vilket var något nytt och spännande för dem. Klockan 0700 gick reveljen och därefter utspisades frukost. Klockan 0800 började förmiddagens övningar och efter en timmas lunchuppehåll genomfördes sedan ett eftermiddagspass till kl 1700. Som regel bedrevs kvällstjänst fram till klockan 2000. Tapto var klockan 2200.

Det var väl försörjt med aktiviteter under fritiden. Ungdomarna kunde spela bordtennis, skjuta luftgevär, se på underhållningsfilmer och spela spel av olika slag.

Det var alltid en gemytlig stämning under kursveckorna. Till detta bidrog naturligtvis instruktörerna, som hade den rätta inställningen till utbildning av ungdomar i åldern 15 till 17 år.

KILS HEMVÄRNSUNGDOM

Under åren 1978-1983 var jag också instruktör för Kils hemvärnsungdom. Vi utnyttjade mestadels övningsfältet i Örnäs för våra övningar. Där fanns den vilda terrängen med mossar, sjöar, höga berg, stigar och grusvägar för spanings- och eldöverfallsövningar. Eftersom vi inte hade någon egen lokal lånade vi Lottakårens barack i Kil.

Jag lärde känna flera av grabbarna från Kil lite närmare och har följt dem senare i livet och kan konstatera att det har gått dem väl. Christian Lindberg, nu kapten på



Instruktörerna Lars-Erik Johannesson, Jan-Erik Nilsson och Mats Bodin.



Prisbordet. De flesta ungdomarna hade med sig minst ett pris hem efter avslutad kurs.

A 9, är ett bra exempel. Han är en av Sveriges främsta överlevnadsexperter. Jag har aldrig, varken förr eller senare, träffat en människa med en sådan fighteranda och ut hållighet, som han hade. Ytterligare exempel på fin ungdom var Jon Tedenby, Bengt Fransson och Johan Agin, som blev aktiva officerare samt Stefan Carlsson, som blev reservofficer.

Den militära utbildningen, som dessa ungdomar fick, var inte bara av värde för armén utan också för grabbarnas egen civila verksamhet. ”Det var en meningsfylld fritid”, säger de. ”Vi lärde oss mycket om Totalförsvaret och ledarskap, som vi har nytta av hela livet, och inte minst vikten av att ta hänsyn till varandra och att arbeta i lag. Dessutom fick vi lära oss ordning och reda samt att komma i rätt tid och att vara på rätt plats med rätt utrustning.”

HEMVÄRNS- OCH FRIVILLIGAVDELNINGEN

Hemvärns- och frivilligavdelningen gav mig hela tiden ett enormt stöd i alla avseenden. Det var personalen där, som gjorde alla förberedelser inför kurserna i Gräsmarkslägrät. Förutom Elfving Bäckström, Mats Bodin och Jan Erik Nilsson vill jag framhålla de utomordentligt skickliga och plikttrogna medarbetarna vid Hemvärns- och frivilligavdelningen: Barbro Tjärnmon, Ingrid Eriksson och Peggy Bråtenfeldt, vilka alltid såg till att allt fungerade perfekt under kurserna.

Tiden som Hemvärnsinstruktör ser jag tillbaka på med stor tillfredsställelse och glädje. Vid Hemvärnstinget i Filipstad 1984 fick jag Hemvärnets guldmedalj av försvarsområdesbefälhavaren överste 1. Ulf Ling-Vannerus, något som jag är mycket glad och stolt över.

FBU-ungdomar stortrivs på läger

1974-02

GRÄSMARK (NWT)

Snö så det räcker för skidåkning och på morgonen 10 grader kallt.

Detta är tisdagens bild av vinterlandskapet i Gräsmark där drygt ett 60-tal FBU-ungdomar huvudsakligen från södra Sverige denna vecka använder sportlovet för en vinterkurs vid Gräsmarkslägrät. En del av grabbarna har aldrig åkt skidor och de flesta har inte sett snö på ett bra tag. Undra sen på om det är härligt att få koppla av från skolarbetet och komma till Gräsmark för en vecka där härlig vintersport kan utövas.

En av kursdeltagarna, Jan Schelin, Linköping, berättar att det är första gräsmarkslägrät som han bevisat men tidigare har han varit på Håstholmen vid Vättern under två läger. Då har det rört sig om sommarläger, men nu var det verkligen kul att komma till Gräsmark på ett vinterläger. Gärna åker han tillbaka dit om tillfälle ges.

En annan kursdeltagare, Thomas Olandersson från Eslöv säger, att av de läger han bevisat är gräsmarkslägrät det klart bästa. Det är bra terräng och fin natur och vilken luft! Ska man sedan framhålla någon nackdel är den att lägrät ligger isolerat från yttre världen, anser eslovsgabben som ev. siktar på att bli yrkesmilitär. Samma tanke ligger hos linköpingspojken som har siktet inställt på att bli meteorolog inom flygvapnet. Kurschefen, kapten Arne Eklund:

Det är fina och städade grabbar som besöker gräsmarkslägrät där man som regel håller mycket på ordning och reda. Stor vikt läggs man även vid klädsel och uppförande. Pojkarna får lära sig att ta hänsyn till andra, att laga mat, städa och bädda sina sängar o.d. Detta utgör dock inget huvudtema under kursen utan pojkarna får under mesta tiden av dagen delta i övningar. Under kursveckan har man skidskjutning och handgranatkastning. Fredag har man en skidtävling och eftermiddagen användes för en uppvisning i livräddning på Lillsjön där även or-



Pulkan skall med då man startar en skidtur: Fr.v. Conny Läcké, Skånes Flygvapenförning, Tommy Svensson, Malmö FBU, Stefan Hellström, Skånes Flygvapenförning samt Mats Resebo, Blekinge FBU ordnar här med en pulka.



Fr.v. kurschefen, kapten Arne Eklund samt en av instruktörerna under kursen, fänrik Lars-Eric Gryth.

tens skolbarn kommer att bli bland åskådarna. På fredagskvällen blir det prisutdelning och under denna får grabbarna extra förplånad. Lördag har man utryckning och denna sker tidigt på morgonen ty många av kursdeltagarna har 12 timmars resa innan de anländer till sina resp. hem.

För att sedan återgå till programmet under kursveckan har man på onsdagen heldagsövningar vilka kommer att avverkas efter Rottnaälven. Pojkarna får härvid lära sig att åka skidor med pulkdiragning och de kommer att ges tillfälle att slå bivack och sätta upp ett 20-mannatält och under dagens övningar laga sin mat själva vid spritkök. Någon övernattning i tält blir det dock inte utan efter kvällens mörkerövningar vänder man åter mot Gräsmarkslägrät. Kapten Eklund framhåller att man inte vill köra grabbarna för hårt så att konditionen blir lidande till torsdagens utfärd som ställes till Hovfjället där samtliga kommer att ha en heldag och ägna sig åt utförsåkning m.m.

Under kommande vecka kommer ungefär samma antal FBU-grabbar från västkusten till Gräsmarkslägrät och får vara med att avverka ett likadant kursprogram som man nu genomför säger kapten Eklund. Till sin hjälp har han fanjunkare Elfving Bäckström som kursadjutant samt som instruktörer kapten Roland Collander, löjtnant Sven Hallberg, löjtnant Johnny Stenberg och fänrik Lars-Eric Gryth. I matlagningskonsten erfarna gräsmarkslottor med inslag av några unglottor, sörjer för den lekamliga spisen och som vanligt till allmän belägenhet. (hm)

NWT februari 1974.

Göran Andersson

Ungdomsverksamheten i Gräsmark sett med en bohuslännings ögon

SPORTLOV I LYSEKIL

Så var det sportlov i februari 1969. På Gullmarsskolan i Lysekil i Bohuslän gick jag, en då 19-årig yngling sista året på gymnasiet. Georg Danielsson var en av skolans lärare. Han brann för frivillig försvarsverksamhet. Det var Georg som gjorde att jag gick med i FBU 1966.

Någon hemvärns ungdom fanns inte i Bohuslän, utan det var FBU som var organisationen för oss militärt intresserade ungdomar. Vi hade övning varannan onsdagskväll, veckoslutsläger vår och höst samt pingstläger på Backamo, Bohusläns regementets motsvarighet till Trossnäs. Men nu hade jag fått plats på vinterutbildningsvecka i Gräsmark. Från Uddevalla och Lysekil kom vi bohuslänningar i en buss till ett vackert vintrigt Gräsmark. Jag hade då ingen tidigare anknytning till Värmland, men efter denna vecka bestämde jag mig för att söka värnplikstjänstgöringsställe på Värmlands regemente.

UTBILDNING OCH TÄVLING

De tre förlägningsbarackerna hade fågelnamn. Jag hamnade i Orren. Kaptenerna Lejedemalm och Cyrus var kursansvariga och fanjunkare Bengt Nilsson, ”Jägar Bengt”, var kommandant.

Hundratals värmlänningar, som deltagit på vinterläger i Gräsmark, känner säkert igen sig. Den goda maten, övningarna i vapentjänst, skidtolkning, skidteknik, matlagning utomhus och fälttävlan genomfördes under veckan. För oss bohuslänningar som inte var vana vid vinterförhållanden var det mesta nytt och det blev lärdomar som jag sedermera hade användning för som naturaliserad värmlänning. På Hovfjället fick vi lära oss utförsåkningens alla konster, inte med slalomskidor utan stående på kronans. Varje dag var det ett fälttävlansmoment. Det sammanlagda resultatet från dagarna räknades och jag kunde åka hem som bronsplacerad.



GLATT ÅTERSEENDE

Många år senare var det med glädje jag i befattningen chef för Värmlandsgruppen kunde förlägga hemvärnets julkonferens till Gräsmark. Det var många glömda minnen som hittade fram från hjärnans dunkla vrår. Än mer fantastiskt blev det, att år 2001 i Gräsmark på hemvärnets julkonferens hitta gästböckerna från 1969, och hitta våra namn från vinterkursen med Bohusläns FBU.

En deltagare som fallit ur minnet och försvunnit in i glömskan var Göran Bryntesson, som säkert en del känner igen som officer vid Värmlands regemente. Det är med glädje jag minns Georg Danielsson och hans otroliga engagemang för att få oss unga in i frivilligförsvaret. Man ska även ha i åtanke att han hade att kämpa emot de politiska strömningar som rådde i samhället vid denna tid. Det var långt ifrån alla i den egna generationen som gillade att man som klasskamrat engagerade sig i försvaret, så utan Georg hade det inte blivit något Gräsmark för min del. För utan alla engagerade kurschefer, kommandanter, civilanställda och kursdeltagare hade det heller inte funnits något Gräsmark. Ett läger som gett så många fantastiska minnen till så många. Trots att namnet på skylten *Välkommen till Gräsmarkslägret* förändrats till Gräsmarksgården, så kommer den för alltid att finnas kvar som en minnesbild i hjärnan på oss som hade förmånen att få vara där.



Lena Lindén känner på ett pansarskott.
Bild Lars-Eric Sundin

Aktiviteter under jubileumsåret

Diskussion om Nato-anlutning har varit en stor fråga under jubileumsåret. Men GU-F, hundtjänst, sjukvårdstjänst och mycket annat har också stått på årets agenda.



Panelen vid symposiet i Gamla Wermlandsbanken i Karlstad. Från vänster: moderatoren Nina Larsson, Mats Bergquist, Hanna Cederin, Linda Nordlund och Michael Moore.

INBJUDNA DELTAGARE

Michael Moore, generalmajor, tidigare utvecklingschef i Försvarsmakten och chef för enheten för militär förmåga vid Försvarsdepartementet.

Mats Bergquist, tidigare ambassadör i Israel, Helsingfors och senast i London (1997-04).

Linda Nordlund, förbundsordförande Liberala ungdomsförbundet.

Hanna Cederin, förbundssekreterare Ung Vänster.

Bengt Fransson

NATO - för säkerhets skull?

Försvarsinformation ska verka för en breddad försvars- och säkerhetspolitisk debatt som syftar till att öka kunskapen om och förståelsen för försvars- och säkerhetspolitiska frågor samt samhällets krishanteringssystem för att bidra till kunskap riktad till såväl medlemmar som externa målgrupper för att uttrycka folkviljan. Försvarsinformationen ska också vara ett led i att utveckla Svenska Försvarsutbildningsförbundet som en folkrörelse

Försvarsforum, som är ett samarbetsprojekt mellan Allmänna Försvarsföreningen, (AFF), Försvarsutbildarna och Krigsvetenskapsakademien (KKrVa), hade inbjudit till information om Sveriges säkerhetspolitiska läge och diskussion om ett eventuellt svenskt medlemskap i NATO onsdagen den 15 april 2015. Arrangör var Försvarsut-



Bland åhörarna märktes förre chefen för Värmlands regemente Yngve Johansson.



Före arrangemanget i Gamla Wermlandsbanken intervjuades deltagarna i lokalradion. Från vänster: Bengt Fransson, Mats Bergquist, Michael Moore och Linda Nordlund.

bildarna Värmland tillsammans med Folkpartiet Liberala ungdomsförbundet (LUF).

Några av Sveriges främsta försvars- och säkerhetspolitiska experter deltog i arrangemanget som ägde rum i Gamla Wermlandsbanken i Karlstad. Förra riksdagsledamoten, värmlandsofficeren, Nina Larsson fungerade som moderator.

Eftersom ett försvarsbeslut som skall ligga till grund för en långsiktig inriktning av landets försvar var nära förestående var frågorna synnerligen aktuella och på grund av en ökande hotbild från öster var intresset från allmänheten stort.

Redan på eftermiddagen, innan åhörarna samlats, uppmärksammade lokalradion händelsen med en 15 minuter lång intervju av de medverkande. Här framkom tydligt de två uppfattningarna: för eller emot medlemskap.

För att ge bakgrund till för- och nackdelar föreläste general Michel Moore och ambassadör Mats Bergquist om olika aspekter på frågan och efter detta vidtog en spänstig paneldebatt mellan de inbjudna deltagarna och publiken.

Mats Bergqvist och Hanna Cederin företrädde nejsidan och anförde som främsta argument för att inte gå med i NATO var att Sverige tillsammans med Finland, som också i så fall måste ansluta sig, då skulle utgöra en direkt gräns mot Ryssland. Detta skulle provocera den store grannen i öster och det stabiliserande militära tomrum som i dag existerar skulle försvinna.

Michael Moore och Linda Nordlund däremot ansåg att en anslutning var nödvändig. Vid ett eventuellt krig som utspelar sig i norra Europa skulle Sverige tidigt bli indragat bland annat beroende på Gotlands strategiska läge i Östersjön. Det handlade om att tillhöra den demokratiska Västvärlden eller Putins Ryssland.

Under debatten framkom att opinionen för ett medlemskap efter Rysslands aggressiva hållning mot Väst nu enligt opinionsmätningarna hade fått ett övertag för ja-sidan. Mats Bergqvist var ändå tveksam till utgången av en folkomröstning som skulle vara nödvändig för att fatta ett så stort och viktigt beslut.

Samtidigt informerades åhörarna om att Nato till stora delar hade förändrats och att det mer påminner om EU. Den stora skillnaden är att EU inte är en säkerhetsallians vilket däremot NATO är. Oavsett hur man väljer så ökar kostnaderna. Att vara alliansfri i orostider kräver också ett starkt försvar.



Mats Bergquist i talarstolen.



Michael Moore i talarstolen.



Hanna Cederin och Linda Nordlund i diskussionstagen.

Om man vill få lite mer reda på hur det är att arbeta i Försvarmakten går det att prova under en helg. Förvarsutbildarna genomförde Military Weekend i Villingsberg under ett veckoslut i april 2015.



Lars-Eric Sundin

Får prova på soldatlivet

Military Weekend är en prova-på-utbildning i syfte att eleven ska få känna på hur det är att vara soldat. Man får testa olika soldatkunskaper, alltifrån hur man klarar sig själv ute i skogen i bivack, man får testa olika vapen och den verklighet och vardag som soldatyrket innebär.

– Oavsett väderförhållanden har man samma koncept och det skapar ett förtroende för den utrustning som vi har, sammanfattar major Johan Nyström från Kavalleri- och Jägarförbundet.

Under Military Weekend får man bekanta sig med det militära livet, hantera utrustningen, bo i förläggningstält och hantera brandsläckare och sjukvårdsmateriel.

Förvarsutbildarna marknadsför detta på många olika sätt, på internet via För-

svarsutbildarnas webbplats eller Facebook, via utbildningskataloger som går ut, och framförallt från kamrat till kamrat.

En väl genomförd kurs sprider sig till bekanta som ringar på vattnet så det är mycket kamratrekrytering. Det är viktigt att varje genomförande är så bra som möjligt för att man ska få ett gott renommé.

SÅ TYCKER ELEVERNA:

– Jag är här för att ta reda på vad som krävs för att vara med i försvaret och testa på och få en inblick i verksamheten, säger Mikael Maxe. Jag tycker det är kul och så är det lite variation jämfört med civillivet, man blir mycket mer ordningsam.

Under natten har gruppen legat i tältbivack och eldat i kaminen, bekant för generationer av värnpliktiga.

– Det var spännande, kallt och varmt om vartannat, avslutar Mikael.

Fanny Karlsson och Matilda Olofsson studerar på Jensengymnasiet i Örebro.

– Det var en arbetsmarknadsdag i skolan och det var en fråga om försvaret som var där och pratade, berättar de. Man får en bra inblick i det, så man får testa på. Allt har varit klart och tydligt från instruktörerna.

– Vi såg det i tidningen och det lät intressant så jag anmälde mig, säger Chapman. Jag var lite intresserad av flygvapnet från början, får se om jag fortsätter i den riktningen.

BLANDAD ÅLDER

Många av deltagarna är i gymnasieåldern. Kristoffer Molinder hör till de något äldre. Han verkar finna sig väl till rätta i sammanhanget.

– Jag är lite intresserad av att gå en specialistutbildning och få köra bandvagn. Jag ville göra värnplikten men fick inte, säger Kristoffer Molinder. Farsan var reservofficer, syrran sergent och lillebror är i Skövde i en granatkastargrupp. Det här är väldigt intressant och lagom nivå.

Lena Lindén bor i Örebro men kommer ursprungligen från Ryssland och kom till Sverige 1995.

– Jag är här för jag ville utveckla mig som människa och ville se lite grand vad Sverige går för, det intresserar mig.

YRKESORIENTERING

– Eleverna är i överväldigande fallen mycket positiva till sin upplevelse, avrundar Johan Nyström. Det är en blandning av att prova på men även att man får en viss kunskap om hur man reagerar och klarar sig själv ute i naturen och i olika situationer som en soldat kommer att befinna sig i. Detta hjälper eleven att avgöra om soldatyrket på heltid, deltid eller som avtalspart i Hemvärnet är något att satsa på i sin fortsatta karriär.





Ett antal styrelsefunktionärer samlade i samband med GU-F:en i Villingsberg. Från vänster Rune Johansson, Jan-Erik Rosenberg, Bengt Fransson, Iren Johansson, Lennart Kruse, Tony Sundström, Jan Lundqvist, Richard Skutnäs, Eskil Bäckström, Torbjörn Hallstensson, Christer Broström och Charlie Skoghäll.



I sjukvårdsmomentet fick eleverna känna på hur det känns när kraftigt blodflöde stoppas. Patrick Johansson instruerar.



Fia Nordgren tar sig an en av eleverna.



Övningarna övervakades noga så att allt gick rätt till.



Major C-Å Henricsson från Göteborg och kapten Lennart Pettersson från Örebro-Värmlandsgruppen informerade förbundsstyrelsen om hur GU-F är upplagd.

Per Berggrén

GU-F på Villingsberg

GU-F – grundläggande soldatutbildning för frivilligpersonal – genomförs på tolv platser i landet från Ronneby i söder till Luleå i norr. Som namnet säger är detta det första steget mot att bli engagerad i Försvarsmakten. En av platserna är Villingsberg. Kursen varar två veckor och präglas av ett högt tempo där eleverna får lära sig de viktigaste grunderna för att bli soldat. På schemat finns fysisk träning och vapentjänst men även sjukvårdstjänst, skyddstjänst och teori.

Den 28 juni 2015 genomfördes en GU-F på Villingsbergs skjutfält. Ett tjugotal elever deltog vilka fick pröva på lite av soldatlivets umbäranden. Ett av övningspassen var sjukvårdstjänst. Här utbildades i hur blodflödet stoppas vid allvarlig skada på ett ben. Under stora plågor fick eleverna känna hur det känns att få ett avsnörande förband. Instrukören Helen Österdahl, som i det civila är barnmorska i Karlstad, ledde övningarna med fast hand och påverkades inte nämnvärt av elevernas klagoskrik.

Respektive ordföranden från förbundets föreningar var också kallade till styrelsemöte och fick i samband med detta en kort information om vad utbildningen i GU-F omfattar av major C-Å Henricsson från Göteborg och kapten Lennart Pettersson från Örebro-Värmlandsgruppen.



GU-F har 20 timmar sjukvård för att kunna utöva kamrathjälp, så att dessa kan gå ut på skjutbanan och vara trygga med att de får hjälp om det behövs innan civil sjukvård kommer på plats. För att bli sjukvårdare inom hemvärnet krävs en kurs som omfattar 8 + 8 dagar.



Helen Österdahl instruktör försvarsmedicin.

Helene J Österdahl

Jag kan rädda ditt liv! Kan du rädda mitt?

Försvarsutbildarna har sedan snart två år huvudmannskapet för att utbilda nya hemvärnssjukvårdare i försvarsmedicin samt att utbilda dem som väljer frivilligspåret, det vill säga GU-F (Grundläggande Utbildning för Frivilliga). Där ingår allt från att stoppa katastrofblödning och hjärtlungräddning till skrubbsår och magsjuka men också hygien! Att bli sjukvårdare inom hemvärnet är en gedigen utbildning som sträcker sig på 8+8 dagar. Under 2015 har det kommit ut cirka 100 nya sjukvårdare in i olika bataljoner runt om i Sverige. GU-F har 20 timmar sjukvård för att kunna utöva kamrat hjälp, så att dessa kan gå ut på skjutbanan och vara trygga med att de får hjälp om det behövs innan civil sjukvård kommer på plats.

Att utbilda i försvarsmedicin är ett tacksamt ämne, stort men väldigt betydelsefullt. De kunskaper soldaten lär sig har hen nytta av även i det civila. Att våga när det händer något och känna sig trygg med vad man ska göra i en utsatt situation, är den största utmaningen vi som instruktörer har. Det som är viktigt idag är att statusen höjs för sjukvårdaren i bataljonen och framför allt på kompaniet så de sjukvårdsutbildade får möjlighet att samöva med övriga soldater.

Försvarsmedicin under GU-F på Villingsberg i juni 2015 kännetecknades av vilja, engagemang, lärande och mycket skratt. Det var en ära att vara instruktör!

Jag hoppas att du kan svara ja på min inledande fråga!!!



Under polisprovet går hund och hundförare en bana där hunden skall reagera på olika mål. Provet övervakas av personal både från hemvärnet och polisen.

Per Berggrén

Hundar i hemvärnet

Hundar har en viktig funktion i hemvärnsförbanden bland annat för bevakning och patrullering. Ett hundekipage består av hundförare med hund. Ansvaret för utbildning och bemanning av förbanden ligger på Svenska Brukshundklubben (SBK) som är en frivillig försvarsorganisation.

Hemvärnets hundar med sina förare kan också tas i anspråk av polisen i samband med till exempel eftersök av saknad person och därför provas hund och hundförare tillsammans med representant för polisen.

Söndagen den 28 juni 2015 genomfördes polisprovet på Villingsbergs skjutfält. På en 800 meter lång bana i skogsterräng skulle hundarna reagera på utlagda spår, vind och ljud.



Lena Sanfridsson från Sannaheds hemvärnsbataljon skriver in i protokollet att Lotta Ericsson med Kira har klarat polisprovet.

Organisation

UND-/HUNDBEFÄL (OR6)

ingår i hemvärnsbataljonstab, sektion 2/9, och leder bataljonens hundtjänst.

Uppgifterna omfattar underrättelsetjänst i fred och under höjd beredskap. Dessa omfattar bl a att leda och ansvara för:

Hundtjänsten inom bataljonen

Orderpunkten hundtjänst

Medverkar vid:

Utbildningsplanering

Orderarbete i sektion 2/9

Rekrytering

Utbildning av hundtjänstpersonal

Samverkan med civila myndigheter

Stridsledning

Löser i övrigt inom förbandet förekommande uppgifter och enligt chefs bestämmande.



LOTTA ERICSSON MED HUNDEN KIRA

En av de prövade, Lotta Ericsson, berättade hur hon hade blivit intresserad av att utbilda sig till hundförare. Det hade börjat med att hon testat sin bouvier des flandres Kira vid en pröva-på-dag i Nora Brukshundklubb. Kira verkade tycka om att spåra och vara ute i terrängen. Det betydde att Lotta själv fick utbilda sig till soldat och hon genomförde därför GU-F i juli 2013 och senare samma år i augusti utfördes anlags-/inträdesprovet med hunden. Detta utföll väl

HUNDBEFÄL (OR4)

ingår i insats- och bevakningskompanistab samt underrättelsepluton med hund.

Uppgiften omfattar bl a att leda och ansvara för:

Lägesorientering

Genomförande av statuskontroll

Att följa upp, värdera, rapportera och dokumentera hundekipagens stridsvärde

Uppföljning av personalens deltagande

Medverkar vid:

Kompaniets planering

Stabsarbete

Upprättande och brytande av stabsplats

Försvar och bevakning av stabsplatsen

Rekrytering och kompetensutveckling

Löser i övrigt inom förbandet förekommande uppgifter och enligt chefs bestämmande.

HUNDFÖRARE (OR2)

Hundföraren ingår i insats-, bevaknings- och underrättelsepluton med hund. Hundföraren skall ha tillgång till hund med gällande krav uppfyllda.

Uppgiften omfattar bl a att leda och ansvara för:

Hundens stridsvärde

Att leda hunden vid insats

Medverka vid:

Plutonchefens planläggning

Upprättande och brytande av grupperingsplats

Försvar av grupperingsplats

Löser i övrigt inom förbandet förekommande uppgifter och enligt chefs bestämmande.

och utbildningen kunde påbörjas i september. Under 2014 tränade hundförare och hund tillsammans och certifikatprovet genomfördes. Detta tillgick bland annat så att hund och förare deltog i en övning som sträckte sig från lördag morgon till söndag kväll. Hunden skulle då också klara av att sova i en bas utan sin förare.

Efter krigsplacering deltog sedan Lotta och Kira i sin första KFÖ under 2015 med riktiga bevakningsuppgifter.

Söndagen den 28 juni 2015 blev ekipaget Lotta och Kira godkända i polisprovet.



Allt börjar med vilja. Det viktigaste i ordet ”försvarsvilja” är inte ”försvar”, utan ”vilja”.

Christer Broström

Högvakten och katten

När viljan väl fanns att samla några värmländska hemvärnsmän att understödja Sannaheds hemvärnsbataljon när de skulle gå högvakt på Stockholms slott i maj 2015 så dröjde det inte länge innan tre soldater från Värmlands hemvärnsbataljon anmälde sig till högvaktsövning i Villingsberg. Det var med kort varsel, och vi fick även några färre övningstillfällen än örebroarna, men då började heller ingen av oss på noll.

Men under säker ledning av kapten Stålhandske rätades alla frågetecken ut, för även om högvakten i sig aldrig får gå fel, så var det här dessutom ett speciellt tillfälle. Under Sannaheds högvakt skulle nämligen HKH hertigen av Värmland, prins Carl Philips lysning hållas, och både högt och lågt skulle flockas till slottet som, när det var som allra mest människor samlade, skulle se sin yttre borggård skyddas av värmlänningar. Inte ens regnet dämpade stämningen denna söndag, när turister och tv-kameror alla försökte få en glimt av människorna som kördes in i bilar i slottet.

Men berättelsen jag kommer ihåg mest – och har berättat mest av – är nog ändå katten. Den som handlar om den förståndshandikappade tjejen som på yttre borggården först på håll, kanske 10-15 meters avstånd, med mig i bakgrunden tog kort på sin katt i dennes kattbur, men som efter att ha sett mig prata vänligt med turister som hade frågor vågade gå fram och be mig om att vara med på bild med hennes katt. Lite överrumplad över den rara frågan gick jag med på det, och gick fram och ställde mig snett bakom hennes personliga assistent som höll i den säkerligen förvånade katten – det viktigaste för kattens matte var inte att hon själv var med på bilden, utan att katten var det.

När jag såg hur glad tjejen blev över detta, så hade jag lätt att känna tacksamhet över vår svenska öppenhet, även bland soldater som har ett viktigt och seriöst uppdrag, när soldater i andra länder med samma uppdrag kanske föredrar en hårdare attityd och inte vågar prata eller ens komma nära andra människor. Kanske beror det på folkligheten. Men när färre gör någon form av militär grundutbildning, och när det bara blir färre och färre medlemmar i frivilligrörelsen, så kanske det är på väg bort.



*Fanvakt och de kända julsånger-
na var en fin inramning till 2015
års julkorum.*

Värmlands Hemvärnsbataljon
inbjuder till

Julkorum

i Karlstads Domkyrka

Måndag 7 december, kl 19.00
Fackelmarsch från Brigadmuseét med start kl 18.25

Medverkande
Bataljonspastor Linus Jaehnke | Solartist Lars Gustavsson
Värmlandssextetten | Bataljonschef Henrik Larsson

Efter programmet bjuds det på kaffe och
pepparkakor genom Karlstads lottakårs försorg.

Alla är hjärtligt välkomna! **FÖRSVARSMAKTEN**
 **HEMVÄRNSMUSIKEN**

Per Berggrén

Julkorum

En tradition från den tid då Värmlands regemente genom sin närvaro satte prägel på Karlstad är fanmarschen. Varje år i början av december utrustades åldersklassen med facklor och med regementets musikkår i spetsen marscherade man från Kasernhöjden till domkyrkan. Vissa år rådde sträng kyla i december och då reducerades musikkåren till att enbart bestå av ett antal trumslagare som gick i täten.

Under sex år, då regementet var förflyttat till Kristinehamn, förekom ingen kyrkmarsch men nu har Värmlands hemvärnsbataljon återupplivat traditionen. I år genomfördes marschen den 7 december. Tjugo hemvärnsmän och -kvinnor bakom en reducerad fanvakt marscherade genom staden från Brigadmuseum, förbi Karl IX:s staty via Drottninggatan, Västra torggatan och Stora torget till domkyrkan.

I vapenhuset möttes kyrkobesökarna av fyra lottor, med Kerstin Erlandsson i spetsen, som bjöd på kaffe och pepparkakor, något som värmdde gott när besökarna kom in i värmen efter att ha vistats ute i det råkalla decembermörkret.

Ett hundratal åhörare fick uppleva en stämningsfull gudstjänst. Efter att Werm-landssextetten inlett med att spela Hosianna av Vogler önskade chefen för Värmlands hemvänsbataljon, major Henrik Larsson, välkomna. Kvällens solist med kaptens grad,



Ett tjugotal medlemmar deltog i fanmarschen som utgick från Brigadmuseum och slutade vid domkyrkan. Johan Roxenstål för fanan tillsammans med Rickard Skutnäs till vänster och Joakim Magnusson.



Lottorna Elisabet Stenberg, Kerstin Erlandsson, Eva Lundström och Irmgard Lindh bjöd på kaffe och pepparkakor i vapenhuset.



Bataljonpastorn Linus Jaehne läste julbetraktelsen.



Lars Gustavsson sjöng de kända julsångerna ackompanjerad av Lena Danielsson.



Lena Danielsson skötte orgeln.



Utmarsch.



Lars Gustavsson, sjöng med stor känsla de kända julsångerna ackompanjerad på flygel av Anna Danielsson. Anna svarade också för ett kraftfullt orgelspel till psalmsången och Wermlandssextetten bidrog med vackra arrangemang av julmusik till att ge kvällen en fin inramning.

Bataljonspastorn, Linus Jaehnke, höll den obligatoriska julbetraktelsen och genomförde en högtidlig altartjänst.

Jonatan Larsson belönades för framstående insatser i bataljonen innan Henrik Larsson avslutades korumet och önskade God Jul och Gott Nytt År.

Värmlands hemvärnsbataljon har tagit upp en fin tradition. Att få lyssna till Hosanna, Dotter Sion och Adams julsång är en fin inledning på julfirandet och att få sjunga Bereden väg för Herren och Fäderna kyrka i Karlstads domkyrka är väl kanske det som förknippas med julen hos de allra flesta.

Wermlandssextetten spelade de älskade julsångerna.



I 2 kamratförening

Arvika

HBR

Storfors-Nykroppa

Försvärsutbildarnas Musikkår

Grums-Nor

Karlstad

BART

Kristinehamn

Föreningarna

Nio föreningar tillhör Försvarsutbildarna
Värmland. De är inriktade mot att på
olika sätt stödja Försvarsmakten.

Rickard Skutnäs

Karlstads Befälsutbildningsförening

Karlstads Landstormsförening bildades den 20 december 1912. Interimsstyrelsen utgjordes av överste A E Uggla ordförande, överstelöjtnant G M Tisell vice ordförande, kapten C Kajser sekreterare och kassör samt initiativtagarna apotekare S Gullström och läroverksadjunkt A Zachrison. Föreningen räknade vid starten 17 medlemmar.

Året därpå valdes överstelöjtnant Tisell till ordförande och kvarstod till 1922, då han efterträddes av grosshandlare A Hanes. Även han förde klubban i 10 år till 1932, då länsjägmästare E Darle övertog ordförandeskapet. Han avgick 1944. Under sin tid som ledare fick han uppleva 1930-talets växande intresse för utbildning av befäl men även krigsårens bekymmer och ta ansvaret för omorganisationen 1943. Konsul Boo Nyström valdes till ordförande 1945.

Föreningen arbetade ivrigt för att få till stånd bättre ekonomiska förhållanden i alla Värmlands landstormsområden. Den gjorde även en stor insats då det gällde att samla in pengar till rörelsen.

FÖRSTA FÄLTÖVNINGEN

Till en början gick utbildningsarbetet trögt. Den första fältövningen, som var förlagd till Skåre, samlade endast 6 deltagare. Det var 1913. Efter krigsutbrottet 1914 blev det bättre fart. En storövning i Kilstrakten samlade inte mindre än 110 deltagare. Efter fredsslutet 1918 pekade kurvan nedåt för att åter stiga under slutet av 1930-talet.

En källa till glädje och inspiration blev den ungdomsavdelning U 22, som bildades 1927 och som fanns kvar till 1946.

Idrotten omhulldades inom föreningen. Uppmärksammade insatser gjorde på sin tid F O Björk, landstormskapten Lindén och landstormslöjtnant E Sunesson.

Ett evenemang som lyckades väl var de familjedagar, som föreningen anordnade i propagandasyfte och som bar frukt i rekryteringen. En sådan dag 1949 samlade över 1 000 deltagare. Samma år fick föreningen egen lokal vid Värmlands regementes kortfallsbana genom hovjuvelerare Erik V Johansson.

Sin största medlemsanslutning hade föreningen 1942 med 712 medlemmar. Sedan dalade det helt naturligt efter fredsslutet 1945. De långa inkallelserna under andra världskriget och allmän krigströtthet var främsta orsaken. År 1951 var medlemsantalet något över 500. Man lägger märke till att här liksom i de andra föreningarna var medlemskadern sammansatt av aktiva och passiva, stödjande medlemmar.

KARLSTADS FÖRSVARsutbildningsförening

Från 1 januari 2006 heter föreningen Karlstads Försvarsutbildningsförening.

Under FBU-tiden och när det kalla kriget var rådande hade föreningen fokus på striden i sin verksamhet. Det gällde att upprätthålla och om möjligt vidareutveckla

befälens kompetenser. Kurser genomfördes i att kunna leda förband upp till plutons storlek och då ofta med flera vapensystem såsom Ksp58 och Grg. Det kunde även förekomma övningar och kurser i prickskytte och skjutbaneskjutning. Strid i bebyggelse var tillika en kompetens som byggdes upp.

När FBU övergick till att bli Försvarsutbildarna i samband med den kraftigt bantade Försvarsmakten minskade antalet befälskullar och värnpliktsofficerare avskaffades. Då verkar det som om föreningen tappade styrfart och blev vilsen i förändringen med nytt fokus på utbildning. Samtidigt efterfrågade Försvarsmakten inte längre utbildningar av befäl i strid på samma sätt som tidigare. Föreningens verksamhet tappade tempo och snart återstod nästan enbart det traditionella årliga skinkskyttet vilket slutligen upphörde även det. När föreningen 2012 firade 100 år blev inte ens ett tilltänkt jubileumsfirande genomfört.

Året därpå väcktes det liv i föreningen igen då man arrangerade Trossnämarschen i samband med att det var 100 år sedan Värmlands regemente marscherade från Trossnäs lägret till de nya kasernerna i Karlstad 1913. Marschen genomfördes med två distanser, 20 km och 40 km, med start vid Värmlands regementes minnessten i Trossnäs, där den kortare sträckan utgör i princip samma marschväg som regementet gick 1913. Den längre sträckan slingrar sig dessutom några varv i Karlstad där man bl.a. passerar stora torget två gånger. Marschen har nu blivit återkommande varje år i slutet av augusti och hade 2015 drygt 40 marschdeltagare som främst kom från Värmland. I samband med marschen genomförs dessutom rekrytering vid Stora torget.

Under 2015 har det också genomförts en kurs för gruppchefer i orderträning, något som skall bli återkommande varje år. Då Försvarsutbildarna numera ansvarar för utbildning och rekrytering av hemvärnssjukvårdare har det tillkommit medlemmar som tidigare var med i Röda korset vilket medfört en vitalisering av föreningen som bland annat kommer att yttra sig i ett antal kurser/övningar i sjukvårdstjänst under 2016. Många av styrelsemedlemmarna i föreningen är dessutom med i Hemvärnets 193. bevakningskompani och har därmed en hel del samarbete.

FÖRENINGENS ORDFÖRANDE EFTER 1945 HAR VARIT:

Boo Nyström 1945-54	Thomas Kennerstad
Erik V Johansson 1955-63	Johan Bengtsson 1995-98
Sten Hanes 1963-67	Tony Larsen 1998-2002
Sven H Nilsson 1967-73	Jan-Erik Westman 2002-2007
Evert Modin 1973-	Jan Wadelius 2007-2014
K E Gunnarsson	Rickard Skutnäs 2014-

18/9 1959

Höstprogram - Karlstads befälsutbildningsförening

Omfattning	Dag	Kl.	Plats
Atom- och radiakstridsmedel	Måndag 21/9	1900	Logen Agir Malmorgagatan 6
Höstfältövning	Söndag 27/9	1000	Gräsmark
Atom- och radiakstridsmedel	Måndag 28/9	1900	I 2 Kasern III
Mobövning	Lördag-söndag 3/10-4/10	1500	Gräsmark
Atom- och radiakstridsmedel	Måndag 5/10	1900	I 2 Kasern III
Atom- och radiakstridsmedel	Måndag 12/10	1900	I 2 Kasern III
Stridskjutning	Söndag 25/10	0900	Säma
Arsmöte	Slutet av okt.		
Atom- och radiakstridsmedel	Lördag-söndag 7/11-8/11	1500	I 2 Kasern III

Annmälan om deltagande sker till Karlstads befälsutbildningsförenings sekretariat 13651 (Sten Hanes).
Förfrågningar angående utbildningen ställs till Utbildningsavdelningen Postbox 15480.

Tony Sandström

Förvarsutbildarna HBR Värmland

Hemvärnsbefälhavarnas Riksförbund konstituerades i Riksdagshuset i Stockholm 1942. Det skulle dröja ända till 1958 innan dess Värmlandssektion bildades. Då hade förbundets medlemsunderlag vidgats till allt hemvärnsbefäl. Från början var det – som namnet anger – bara öppet för ”befälhavare”, d v s hemvärnschefer.

Förbundet ville vara ett forum där man – utan att följa vanliga regler för militär verksamhet – kunde diskutera alla problem som hänger samman med hemvärnets uppdrag. Det kunde gälla allt från utbildning och utrustning till rekrytering och arvoden. Många skrivelser och uppvaktningar kom till stånd.

I början av 1960-talet ändrades förbundets namn till Hemvärnsbefällets Riksförbund.

De första åren koncentrerades sektionens verksamhet till de årsmöten som hölls i Gräsmarkslägrät i samband med de årliga krets- och hemvärnschefskurserna. Mellan årsmötena arbetade styrelsen med de idéer och förslag som framlagts i Gräsmark. Många resulterade i motioner till förbundets riksstämma. Styrelsen verkade också för god sammanhållning bland befälet och en positiv inställning till försvaret.

År 1994 ändrades förutsättningarna för sektionens verksamhet då HBR – från att ha varit en intresseorganisation – blev en frivillig försvarsorganisation. Fokus försköts från sektionsstämmor till utbildning, rekrytering och försvarsupplysning.

Tiden som frivillig försvarsorganisation blev dock förhållandevis kort. Redan 2003 varslades HBR och övriga befälsorganisationer om att man från och med 2007 inte längre skulle omfattas av frivilligförordningen.

Som frivillig försvarsorganisation hade sektionen dock genomfört flera regionala utbildningar bland annat i ledarskap, folkrätt och krishantering. Ett antal studieresor hade genomförts i samverkan med FBU Värmland.

För att kunna bedriva utbildning även i fortsättningen ansökte HBR om medlemskap i Centraförbundet för Befälsutbildning (CFB) som ”rikstäckande förbund med särskild kompetensinriktning”.

CFB ändrade 2006 sitt namn till Förvarsutbildarna.

Från 2007 blev Värmlandssektionen ”Föreningen Förvarsutbildarna HBR Värmland”.

Efter namn- och uppdragsförändringen har HBR Värmland koncentrerat sig på regelbundna föreningskvällar med försvarsupplysning i vid bemärkelse och kamratlig samvaro. Bland ämnena kan nämnas Militärattaché i Baltikum, Operation Kosovo, Försvaret i dag, Livregementets Husarer och Värmlands hemvärnsbataljon.

Alltsedan starten 1958 har HBR Värmland haft ett gott samarbete med Värmlands FBU-förbund, numera Försvarsutbildarna. I och med HBR anslutning till Svenska Försvarsutbildningsförbundet har detta samarbete fördjupats. HBR Värmland är numera en förening i Värmlands Försvarsutbildningsförbund och ingår även i Hemvärnsbefällets Riksförbund.

o O o

FÖRENINGSORDFÖRANDE GENOM TIDERN

HEMVÄRNSBEFÄLHAVARNAS RIKSFÖRBUND: Värmlandssektionen

Gustav Berggren 1958 - 1959

HEMVÄRNSBEFÄLLET RIKSFÖRBUND: Värmlandssektionen

John Thörnstrand 1960 - 1966

Henning Örtendahl 1967 - 1969

G-A Hjortsberg 1970 - 1976

Harald Persson 1977 - 1983

Per Lutto 1984 - 1991

Bengt Wikstrand 1992 - 1995

Charlie Skoghäll 1996 - 2005

Andy Hällström 2006

Föreningen FÖRSVARUTBILDARNA HBR VÄRMLAND

Andy Hällström 2007

Stig Nilsson 2008 - 2009

Tony Sandström 2010 -



Tony Sandström

Arvika Försvarsutbildningsförening

Ursprunget till nuvarande Svenska Försvarsutbildningsförbundet var Sveriges Landstormsföreningars Centralförbund. Det bildades under de olympiska spelen i Stockholm 1912. Den 11 januari 1913 antog Centralförbundet sina stadgar. Bara två dagar senare, den 13 januari, samlades tolv herrar i Arvikas nybyggda stadshus och bildade Arvika Landstormsförening. Föreningen anslöts direkt till Centralförbundet eftersom Värmlands Landstormsförbund ännu ej bildats.

Föreningens förste ordförande blev majoren A H M Afzelius. Han innehade posten till 1924 och har sedan dess efterträts av tretton personer.

Föreningen startade ambitiöst. 1913 hölls två taktiska övningar, i Edane resp Ottebol. Efter krigsutbrottet 1914 hölls en storövning i Kil, känd som "slaget om Kil". Första världskriget 1914-1917 innebar ökat medlemsantal och ökat övningsdeltagande. Efter kriget minskade intresset. Åren 1929-1935 utsågs ingen styrelse.



Major A H M Afzelius. Arvika Landstormsförenings ordförande 1913-1924.

1930-talets växande krigshot på kontinenten påkallade på nytt en förstärkning av försvaret. I början av 1936 återuppväcktes Arvika Landstormsförening. Många intresserade strömmade till och redan samma år var man över 100 medlemmar. Många övningar och kurser anordnades. Bland annat genomfördes en officerskurs i Arvika 1941.

Landstormen upplöstes 1942 och från och med 1943 fick föreningen namnet Arvika FBU-förening. Verksamheten fortsatte enligt tidigare riktlinjer. Efter fredsslutet arrangerade föreningen i maj 1946 Värmlandsförbundets fälttävlan med 60 deltagare. Krigströttheten tog dock ut sin rätt och en period av låg aktivitet inträdde.

Från 1960-talets mitt sker åter en ökning av medlemsantal och övningstimmar. Vid 70-årsjubileet 1983 kunde föreningen notera sitt dittills högsta medlemsantal, 126 personer. Antalet övningstimmar var detta år 3 888.

Berlinmurens fall 1989 innebar svårigheter för försvarsmakten och med den förbundna rörelser att

orientera sig i verkligheten. Fanns det några hot, och i så fall var? Den frivilliga befälsutbildningen stod inför frågan: behövs vi? Pessimismen var stor. Centralförbundet beslöt bredda verksamhetens bas och ändrade 2006 sitt namn till Svenska Försvarsutbildningsförbundet. Arvikaföreningen blev Arvika Försvarsutbildningsförening eller Försvarsutbildarna Arvika.

Vid föreningens 100-årsjubileum 2013 kunde man glädja sig åt en ökande ungdomsverksamhet. Den aktiviteten hade föranlett Arvika kommun att överlämna ett vandringpris för ungdomarna att tävla om. I övrigt sjunker dock medlemsantalet, eftersom fler äldre väljer att lämna föreningen än de vuxna som nyrekryteras. Men pessimismen från 2000-talets första decennium är som bortblåst. Föreningen ser nya uppdrag och utmaningar framför sig.

o O o

FÖRENINGSORDFÖRANDE GENOM TIDERN

ARVIKA LANDSTORMSFÖRENING

A M F Afzelius 1913 - 1924
Hjalmar Moberg 1925 - 1926
Harald Herin
Gunne Ekestubbe 1942

ARVIKA FBU-FÖRENING

Gunne Ekestubbe 1943 - 1945
Carlos M Näss 1946 - 1949
Erik Norelius 1950 - 1952
Arvid Wide 1953 - 1957
Stig Nordanstig 1958 - 1960
Harry Kronberg 1961 - 1963
Bertil Wettmark 1964 - 1993
Per Bratlie 1994 - 2001
Kenneth Lind 2002 - 2003
Tony Sandström 2003 - 2006

ARVIKA FÖRSVARUTBILDNINGSFÖRENING

Tony Sandström 2007 -

Per Aspeli

BART

BILDANDET

Den 6 juni 1988, i A 9 kanslihus, bildades Bergslagen Artilleribefälsförening med förkortningen BART, och stadgar antogs. Närvarande vid mötet var: Per Aspeli (ordförande), Per Gösta Ryrfeldt (sekreterare), Anders Nicker (kassör), ledamöterna Jimmy Sääf, Sune Ivarsson, Åke Söderberg, Arne Antonsson samt suppleanterna Björn Antonsson och Björn Nyström. Revisorer Åke Anros och Stig-Bertil Olsson. Åke Thörnesjö representerade A 9.

Regementschefen Lars Carlsson stödde bildandet och lovade att ställa upp med både instruktörer och lokaler vid kommande utbildningar.

MEDLEMSTILLVÄXTEN

BART vände sig till artillerister knutna främst till A 9, både värnpliktiga och reservofficerare. Även befäl som medverkade i understödseld och eldledning från till exempel GRK-förband och HV-befäl vid det nyuppsatta HV-batteriet i Villingsberg var välkomna.

En målinriktad rekryteringsbroschyr togs fram tidigt och under 1990-talet var medlemsantalet över 500.

I samband med att A 9 samlade reservofficerarna till veckoslutsövningar, erbjöds medlemskap i BART. Regementschefen Lars Carlsson bildade en A 9 musikkår, och han betalade deras medlemskap i BART så länge de spelade för A 9 Kristinehamn. Dessa övergick sedan till Örebro FBU.

Huvuddelen av medlemmarna bodde i Värmland och Närke, men det fanns medlemmar boende i Stockholm, Göteborg, Dalarna och andra län söder om Dalälven.

MEDLEMSRASET

Sedan A 9 flyttat till Boden har medlemmarna ej kunnat erbjudas utbildning i Kristinehamn och betalningsviljan har minskat. Efter utrensning är medlemsantalet idag cirka 50, vilket innebär att 450 har lämnat BART.

UTBILDNING

I princip erbjöd BART kvällsutbildning varje månad i Kristinehamn med duktiga instruktörer. BART erbjöds tillsammans med andra frivilligorganisationer helgutbildning och studiebesök både inom Sverige och utomlands (Norge och Finland). En gång per år hade vi så kallad Nordisk Träff.

I samband med att A 9 flyttade till Boden och instruktörer från A 9 inte kunde

nyttjas på grund av alltför stora resavstånd, minskade intresset för kvällsutbildning.

Exempel på utbildning som genomförts är skarpskjutning på Tofta på Gotland 1990, Nordisk Träff Kongsvinger/Norge 1991, chefsutveckling på A 9 1992, kvällsövning Bofors Stallet 1995, studiebesök Bofors Archer 2012, studiebesök Bofors Test Center 2012, Pistolskjutning i Kristinehamn 2014.

ÅRSSTÄMMOR

BART samarbetade med Kristinehamns FBU vid kvällsutbildning avseende skytte och vid årsstämmorna. Dessa var i början förlagda till Prästeruds herrgård (Officersmässen), men har på senare år genomförts på Bofors Mässen tillsammans med Försvarsutbildarna Karlskoga och Bofors luftvärnsförening.

PROFILERING

BART har tagit fram en snygg logga, som utgör underlag för medlemsnål (pins), slipsnål, keps och standar. Dessa har försålts och även nyttjats som gåva till instruktörer vid kurskvällar. De har också använts som presenter i samband med uppvaktningar vid födelsedagar och Nordisk Träff samt myndigheter.



AKTUELL STYRELSE

Per Aspeli (ordf), Ulla Aspeli (sekr), Fredrik Klingestad (kassör), ledamöterna Alf-Åke Rydholm, Rune Karlsson, Birger Nilsson och Stefan Bratt. Revisorer är Stig-Bertil Olsson och Arne Björklund.

PÅ SENARE ÅR

BART har under flera år haft gott samarbete med både Karlskoga FBU och Bofors luftvärnsförening i Karlskoga, både när det gäller utbildning och årsstämmor. En gång i månaden erbjuds medlemmar i främst Karlskoga- och Kristinehamnstrakten intressant och nyttig information om teknik och taktik samt militärhistoria och vapenindustri i Bofors Stallet. Inför sommaren erbjuds även studieresa med övernattningsamt en dagsresa till intressanta militära objekt.

FRAMTIDEN

BART samarbetar fortfarande med Bofors luftvärnsförening och Försvarsutbildarna i Karlskoga. Tillsammans erbjuder vi våra medlemmar minst en aktivitet per månad i form av försvarsupplysning på kvällstid, studiebesök en eller två dagar med övernattningsamt pistolskjutning.



Rune Johansson

Nykroppa-Storfors Försvartsutbildningsförening

Nykroppa-Storfors Försvartsutbildningsförening har under flera år av verksamhet bedrivit främst skytte i olika former. Allt ifrån fältskytte till banskytte. Nästan alla hade egna eller militära vapen på den tiden då de flesta var med i Hemvärnet. En stor entusiast var Bengt Johansson från Nykroppa som flyttade till Björneborg när bruket i Nykroppa lades ned. Bengt förblev ändå föreningen trogen till sin död.

På senare tid genomför föreningen Soldatprovsmarsch och lerduveskytte på uppdrag åt förbundet. Dessa aktiviteter drar ett 20-tal medlemmar årligen. Föreningen är inte så stor nuförtiden (24 medlemmar) men var desto större under slutet 1990-talet då den hade cirka 65-70 medlemmar. Föreningen och Filipstadsföreningen, som numera har valt att lägga ned verksamheten, tillhörde i begynnelsen Västmanlands Landstormsförbund men upptogs i Värmlands FBU-förbund under sent 40-tal.

PERSONER SOM BÖR NÄMNAS I FÖRENINGEN ÄR:

Bengt Johansson
Torbjörn Hallstensson
Arne Butin
Lennart Kruse
Eskil Bäckström.
Ronnie Wikström
Stange, tre grabbar



Två eldsjälar, Anita och Torbjörn Hallstensson.



Eskil Bäckström, utbildningsansvarig i Nykroppa-Storfors Försvarsutbildningsförening och ordförande i jaktskytteklubben



Eskil Bäckström och Lennart Kruse får en pratstund.



Fikapaus för Daniel Schützer och Anita Hallstensson.



Storfors fältskytteklubbs föreningslokal.



Torbjörn Hallstensson skjuter mot lerduvemål.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE - GRUMS FBU-FÖRENING

Styrelsen för Grums FBU-förening får härmed avgiva följande verksamhetsberättelse för tiden 1986.07.01. - 1987.06.30.

Styrelsen har under verksamhetsåret haft följande sammansättning:

STYRELSEN

Föreningsordförande	Bo Östlund
Styrelseordförande	Stellan Karlsson
V.Ordförande	Anders Johannesson
Sekreterare	Alf Wiik
Kassör	Olle Johansson
Skytteledare	Verner Andersson
V.Skytteledare	Sven-Olov Karlsson
	Sven-Ove Wiklund

MEDLEMMAR

Föreningens medlemsantal uppgick 87.06.30. till 70 medlemmar vilket innebär en ökning med 8 under det gångna verksamhetsåret.

MÖTEN

Utöver årsmötet har hållits tre protokollförda styrelsemöten under året.

EKONOMI

Beträffande föreningens ekonomi hänvisas till kassörens ekonomiska redogörelse.

KURSER OCH TÄVLINGAR

Föreningen har haft deltagare vid centrala kurser och vid veckoslutsövningar i Gräsmarksläget.

ÖS-skytt med K-pist har genomförts.

I förbundets mästerskap med k-pist som 1986 gick i Kristinehamn deltog endast 1 medlem från Grums-föreningen.

Prisskjutning gevär och k-pist har genomförts.

Provtagning för tvågrensmärket (huvudsakligen för ungdom) har genomförts.

Julkurs för FBU-ungdom ur Grumsföreningen genomfördes i föreningens regi i Örnäs, varvid kostnaderna för densamma klarades genom att Stellan Karlsson och ungdomarna sålde s.k. snabblotter.

Stellan Karlsson har lagt ned ett mycket gott arbete i ungdomsverksamheten och är för detta värd en eloge och ett stort tack från föreningen.

Den nu avgående styrelsen framför sitt tack för visat intresse och förtroende för det gångna verksamhetsåret.

Grums 1987.09.30.

Stellan Karlsson	Bo Östlund	Anders Johannesson
Alf Wiik	Olle Johansson	Verner Andersson
Sven-Olov Karlsson	Sven-Ove Wiklund	

Grums-Nor

Alf Wiik

Julkurs i Örnäs 1986

Det ryktades att Julkursen 1986 i Gräsmarksläget för FBU/Hemvärnsungdom skulle ställas in. Då ordnade ordföranden Stellan Karlsson och sekreteraren Alf Wiik i Grums FBU en egen julkurs i föreningens regi för ungdomarna i Grums FBU i Örnäs.

Regementet I 2 ställde välvilligt Örnäs till föreningens förfogande. Kostnaderna för kursen klarade föreningen genom att ungdomarna under året sålt så kallade snabblotter.



Skytteledaren Verner Andersson överlämnar vandringens pris till Rolf Larsson som var föreningens bästa skytt 1994.



139 medlemmar i stadens befälsutbildningsförening

Kristinehamns Befälsutbildningsförenings 139 medlemmar använde under sitt senaste verksamhetsår 1.334 timmar till utbildnings- och kursverksamhet samt tjänstgöring vid förband. Detta framgår av verksamhetsberättelsen som nu föreligger i anledning av föreningsstämman som hålles den 26 oktober på Stadshotellet.

Om utbildningsverksamheten specificerades framkommer att fyra medlemmar deltagit i läger-

kurser med en sammanlagt utbildningstid av 144 timmar. Den övriga kursverksamheten inom föreningen uppgår till 390 timmar och veckosluts- och föreningskurser sammanlagt 400 timmar. 400 timmar har använts till frivillig tjänstgöring vid förband.

Rune Johansson

Kristinehamns Försvarsutbildningsförening

Ordförande i Kristinehamns Försvarsutbildningsförening är Miguel Gir som har efterträtt Leo Virtanen. Leo hade då han drog sig tillbaka innehaft ett flertal olika funktionärsuppgifter under 35 år i föreningen. Kassör är Göran Johansson som även han har många år bakom sig i föreningens tjänst.

Bland övriga personer som på olika sätt bidragit till föreningens verksamhet kan nämnas nittioårige Åke Klaveness som varit medlem i 60 år. Även Arne Antonsson, Göte Spetz och Mats Jonsson har varit viktiga kuggar.

Verksamheten i föreningen har bestått av utbildning i pistolskytte fem gånger per år. I december genomförs *Skinksmällen* tillsammans med BART. Föreningen har arrangerat SM på grovpistol. Senaste studiebesöket ägde rum på Brigadmuseum i Karlstad.

Kristinehamns Försvarsutbildningsförening har i dag cirka 30 medlemmar, en markant skillnad mot tidningsklippets 139.

Av den övriga verksamheten kan nämnas att föreningen deltagit i tre-stadsmatchen med kpist mot Katrineholm och Norrköpings befälsutbildningsföreningar, varvid Gunnarsson blev bäste kristinehamnare. I lagtävlingen blev Kristinehamn trea, 10 medlemmar har erövat automatvapenmärke i guld, silver och brons och vidare har prov för fältsportmärket avlagts.

Årets utbildningsverksamhet har i jämförelse med de närmast föregående åren varit något sämre, vad gäller kursverksamhet inom föreningen, heter det i berättelsens slutord. Man noterar dock med glädje att medlemmarna mera inriktat sig på lägerkurser o. dyl. Styrelsen riktar ett varmt tack till medlemmarna för det intresse som visats vid de olika arrangemangen. Ett tack riktas också till myndigheter och enskilda som givit föreningen stöd i olika former och regementschefen överste Sven Sandahl tackas speciellt, för den välvilja som alltid visats föreningen när det gäller upplåtelse av lokaler och övningsfält.

Föreningsstämma hålles å Stadshotellet torsdagen den 26 oktober kl. 19.30. Efter förhandlingarna kommer kaptan S. O. Moland att kåsera om tjänsten som militärobservatör i Palestina.

Värmlands-Posten 1961-10-12



VPL BEFÄL I KRISTINEHAMN

Vad vet Du om atomskydd?

Som befäl bör Du veta en del om skydd mot särskilda stridsmedel. Ämnet belyses ingående under den kurs, som börjar tisdagen den 22/9 kl 1900 i läroverket.

Avsätt några timmar några tisdagskvällar framöver och deltag i denna viktiga kurs.

Alla frivilligorganisationer äro inbjudna.

Förfrågningar om kursen kan göras till utbavd Fostaben, Karlstad. Tfn 15480/158.

Styrelsen
Kristinehamns bf



Frivilliga Försvaret

Atomexplosion i Kristinehamn

blir det inte, men en kurs avseende atom- och radiakstridsmedel blir det. Kristinehamns befälsutbildningsförening startar höstverksamheten tisdagen den 22/9 kl. 19.00 i läroverket.

Allt vpl befäl uppmanas att vika några timmar för denna viktiga sak.

Bilkårister, lottor, hvmän och medlemmar i övriga frivilligorganisationer inbjudas deltaga.

Styrelsen.

Per Berggrén

Försvarsutbildarnas Musikkår

Redan på Gustaf Vasas tid fanns det musiker organisatoriskt ingående i krigsförbanden, i första hand för att genom olika signaler få chefernas order att tränga igenom till de enskilda karlarna. Efter hand minskade vikten av den här typen av signalgivning och 1971 avvecklades landets musikkårer.

HEMVÄRNETS MUSIKKÅR I VÄRMLAND

Det var ju sorgligt att det inte längre fanns någon militär musikkår i Karlstad tyckte några entusiaster och för att råda bot på det uppvaktade Bengt "Bäcka" Carlsson dåvarande hemvärnsofficeren major Åke Lanz under hösten 1976 och föreslog att hemvärdet skulle bilda en kår. Idén föll väl ut. Regementschefen, överste Per Sune Wallin, beslutade att så skulle ske och ett arbetsutskott med Tage Skager som ordförande och Bengt Carlsson, Harry-Åke Nilsson, Gösta Garpelin, Robert Hill och Sven-Olof Wall tillsammans och redan vid Lottornas julmarknad samma år kunde kåren ge sin första konsert.

Orkestern engagerades flitigt både i militära och civila sammanhang. Bland annat genomfördes flera högvaktsspelningar i Stockholm.

Bengt Carlsson var kårchef från 1976 till 1985 och därefter ända fram till kårens avveckling har Tage Skager varit dess ledare.

FÖRSVARsutbildARNAS MUSIKKÅR I VÄRMLAND

2011 var det dags för en ny omorganisation inom hemvärdet. Orkesterns nya namn blev Försvarsutbildarnas Musikkår i Värmland. Under detta namn utövades militär-musik i olika sammanhang som parad genom Karlstad och spelning på Stora torget vid nationaldagen.

KARLSTADS MUSIKKÅR

2015 antog orkestern namnet Karlstads musikkår och spelar framför allt i egen regi men också på uppdrag av Försvarsutbildarna. Uppskattade återkommande spelningar är exempelvis ceremonierna vid 6 juni där kåren spelar både på Kasernhöjden och i parad genom Karlstad. Under 2015 gjorde Karlstads musikkår flera uppmärksammade framträdanden i till exempel i samband med att Ostindiefararen Götheborg besökte Karlstad och den slutsålda höstkonserten där sångsolisten Andreas Jonsson framförde stycken av bland andra Pavarotti, Sinatra och Beatles. Dirigent för orkestern är Fredrik Toftgård och Magnus Trapp är ordförande.



Vänster: Spelning i samband med Ostindiefararen Götheborgs besök i Karlstad sommaren 2015. Vid tillfället utnyttjades Flygvapnets gamla uniform m/30. Bild Urban Karlstam.

Övre: Fredrik Höglund som hemvärnstrumslagare framför Hemvärnets Musikkår iförd uniform m/60 vid en spelning i samband med firandet av nationaldagen 2008.

Undre: Vid spelningarna för Försvarsutbildarna står bland annat marscher på repertoaren.



I samband med att kamratföreningen fyllde 75 år 2011 dokumenterades föreningens historia i en bok. Bilderna på detta uppslag är hämtade ur boken.



Kamratföreningens ordförande sedan 1994 Yngve Johansson och sekreteraren Göran Andersson.

Per Berggrén

Värmlands regementes kamratförening

Värmlands regementes kamratförening bildades den 14 juni 1936 och en interimsstyrelse tillsattes med uppgift att utarbeta förslag till stadgar. Föreningens uppgift skulle vara att *”stärka sambandet mellan regementet och bygden, att utgöra en föreningslänk mellan i tjänst varande och ur tjänst avgången personal, att befrämja vårdandet av regementets traditioner samt att inom föreningen befordra ett gott kamratskap”*. Av protokollet från årsmötet framgår att konungen, Gustaf V, förklarar sig villig att vara kamratföreningens högste beskyddare.

Föreningens förste ordförande var dåvarande regementschefen överste Evers. Efter



honom har föreningen sett åtta ordföranden, alla chefer för Värmlands regemente. Medlemsantalet har under åren varierat kraftigt från startens 250 till toppen år 1949 som var 1 200 personer. Dagens siffra ligger på strax under 500 medlemmar. Då regementet 1994 flyttade till Kristinehamn genomfördes möten där fram till dess att regementets lades ned år 2000. Annars har Karlstad varit den naturliga träffpunkten.

Efter regementets nedläggning befarade man att kamratföreningens saga var all men det visade sig att tillströmningen av nya medlemmar ungefär balanserar avgångarna. En stor anledning till detta är ett rikt utbud av aktiviteter som består av föredrag och utflykter med militära teman både i och utanför Värmland. Ett antal eldsjälar med Carl-Henrik Dyegård och Per-Olof Kåberg i spetsen leder verksamheten. Dessutom bidrar föreningens medlemstidning Värmlandsörnen under redaktörskap av Per Berggrén till att sprida information om vad som händer i föreningen och även att ge en utblick i några av världens stora skeenden. För många av medlemmarna är tidningen den enda kontakten med föreningen – och just därför är den extra uppskattad.

Ordförande sedan 1994 är regementets siste chef Yngve Johansson. Med fast hand leder han mötesförhandlingarna tillsammans med sekreteraren Göran Andersson. Ett sextiotal medlemmar brukar inställa sig vid vår- och höstmötena som är ordinarie mötestider.

Lördagen 21 maj 2011 firade kamratföreningen sitt 75-årsjubileum i "Sommarmarkan", där som dansbanan låg en gång i tiden. En lång rad talare gratulerade föreningen, bland dem förre ordföranden Ulf Ling-Vannerus.



Idrott

Ungdomsidrott, fälttävlan och skytte har alltid haft en framträdande roll i Försvarsutbildarnas verksamhet.

Bengt Fransson

Värmländska framgångar i hemvärnets ungdomstävling 2015

Under helgen den 15-16 augusti 2015 genomfördes Rikshemvärnschefens ungdomstävling vid Hemvärnets stridsskola (HvSS) i Vällinge. Efter att ha hämtat upp närmare 25 minuter på täten placerade sig ett av två värmländska lag på en mycket hedrande andraplats. I det framgångsrika laget ingick Hugo Skogsmyr, Fredrik Andersen och Philip Linde från Karlstad samt Lars Brander från Eda.

Lagtävlingen, som genomfördes första gången 1956, engagerade närmare 300 tjejer och killar från hela landet i åldern 15 till 20 år. Totalt deltog 70 lag i tävlingen, vilket inkluderade lag från Norge, Estland, Lettland och Litauen. Under två dagar tävlande man i flera olika grenar där biathlon, fältskytte, orientering och löpning i hinderbana ingick.

Det andra värmländska laget placerade sig på 36 plats, även det efter en mycket stark upphämtning under den konditionskrävande sista dagen. Där ingick Bill Jonsson från Kil, Alicia Strömgren från Forshaga, Nicklas Larsson från Storfors och Johan Lundgren från Västra Ämtervik.



Philip Linde och Fredrik Andersen går i mål och bärgar andra platsen. Foto: HvSS.



Andreas Hoffman gör tummen upp.

Per Berggrén | okänd fotograf

Värmland dominerade i Vällinge 1983



Resultatlistan, som tyvärr är något suddig, visar att de värmländska lagen efter två grenar är placerade på platserna 1, 2, 5 och 9. Slutplaceringarna var 1, 4, 7 och 8. Resultaten visar en otrolig bredd och strålande insatser av de deltagande.

Men de visar också att Elfving Bäckström och de övriga i ledarteamet utträttat ett skickligt arbete under förberedelserna. Chefen för Värmlands regemente, överste 1 Ulf Ling-Vannerus, som bevittnade tävlingarna, hade all anledning att vara nöjd med sina ungdomar.



?	?	?	?
EFTER 2 GRÄNR	EFTER 4 GRÄNR		
21 VÄRMLAND 1 370	21 VÄRMLAND 1	505	
1 VÄRMLAND 2 344	42 ALVDALEN	771	
14 SKEDDAK 1 342	44 SKEDDAK 1	574	
42 ALVDALEN 355	1 VÄRMLAND 2	546	
11 VÄRMLAND 3 351	75 HÄREKÄNTA 1	559	
54 BILTAPE 1 374	63 TOHEWILLA	557	
2 FO 67/113 342	10 VÄRMLAND 3	552	
32 BILTAPE 2 344	37 VÄRMLAND 4	559	
37 VÄRMLAND 1 344	31 HÄREKÄNTA 2	552	
11 VEDBY-KLIPPA 30	80 TIKERHOLM	552	
17 LYCKBY 313	6 KALIX	546	
33 HÄREKÄNTA 341	55 SÖDER	541	
50 STOCKHOLM 27	14 SVÄDE 101	540	
18 SVÄLÖV 340	24 BILTAPE 1	540	
10 SVÄLÖV 340	9 SKEDDAK 1	538	



Favoritseger för Hed i FBU:s förbundsskytte

GRÄSMARK

Inte oväntat blev det svenske mästaren i kpistskjutning, Ingvar Hed, Munkfors, som tog hem segern i FBU:s förbundsmästerskap i fältskjutning med kpist. Med smått fenomenala 51 av 54 möjliga träffar stod han klart över sina medtävlare på stigen, signerad Elfving Bäckström. Svårighetsgraden på denna kanske bäst kan karakteriseras av mästerskyttens eget omdöme att den var "svårare än SM-banan" och att 2-an, Göte Spetz, Kristinehamn hade 46 träffar.

Ingvar tillsammans med bröderna Lars-Ove och Bertil Larsson fixade dessutom till en komfortabel lagseger för Munkfors - ja, man hade kunnat klara den detaljen med familjen Hed, eftersom pappa Allan hade 40 träff efter segen var så överlägsen som hela 13 träff. Det är tydligen uppåt i munkforsgänget. Banan omfattade tre stationer med tre mål på vardera och där det gällde att skjuta i alla tre ställningarna samt växla magasin mellan varje. Visserligen var tiden ganska god - 70 sek. fick man - men svårigheten kom främst på de ovanliga skjutriktningarna. På första stationen var det mycket kraftig lutning nedåt, med följd att de ovana sköt över, och på sista målet var det nästan tvärtom. Bäckström hade utnyttjat de väldiga grusasarna i Rottna-dalen och fick också god spridning på skyttarna. Givetvis försäkrades det hela av magasinsbytena - man kunde tydligt iakttaga ovanan vid detta och bl.a. se, att många skyttar gjorde en 7:e avfyring i onödan på de tre olika 6-skottsmålen, vilket hade till följd att man tvingades spanna mekanismen före nästa serie varje gång. Nå, nu hade man 70 sek. så det var inget problem.

En förnämlig prissamling fördelades av förbundsordf. Claes Hammar-skjöld i samband med invigningsfesten senare på Gräsmarksläget.

FRANK

NWT oktober 1973.



FBU-MÄSTAREN
i kpistfältskjutning Ingvar Hed,
Munkfors efter sin 51-träffserie.

Rune Johansson

Skytte

Av tradition innehar skytte en central plats inom Försvarsutbildarnas verksamhet. Ända sedan slutet av 1800-talet, då skjutbanor anlades i samband med att skarpskytterörelsen växte fram, har olika varianter av skyttetävlingar genomförts.

AK4 var huvudvapnet för de flesta. Kpist m/45 används endast i liten omfattning, företrädesvis av de äldre skyttarna. Under många år genomfördes Riksskyttet i Värmland men på grund av bestämmelser från Försvarsmakten lades denna tävling ned.

Om man ska nämna några av alla de skyttar som utmärkt sig i Värmland placerar sig Göte Spetz från Kristinehamn, familjen Stange från Nykroppa och Lars Hed från Munkfors högt upp på listan.

Fälttävlan

I fälttävlan kombineras uthållighet med förmåga till koncentration och att prestera även under svåra förhållanden när tröttheten sätter in. Olika former av skjutning, handgranatskastning, orientering och avståndsbedömning ingår vanigtvis.

Fälttävlan i Karlstad

FBU-Karlstad, arrangör av Karlstad frivilligförsvars årliga höstfälttävlan, fick under den gångna helgen en efterlängtd revansch på Fallskärmsklubben för nederlaget förra året. FBU vann nu såväl individuellt som i lag.

Även i damklassen blev det omkastade resultat jämfört med föregående år.

Karlstads Lottakår vann nu en förkrossande seger över fjolårssegrarna, Kvinnliga Bilkåren, genom att trion Gun Nilsson, Britt-Liz Alzen och Barbro Ahlsén belade de tre första platserna.

Även om deltagarantalet i år inte var lika stort som förra året så blev fälttävlingen ändå en mycket spännande och in i det sista oviss historia, speciellt i herrklassen.

Den inledande banskjutningen med k-pist vanns som väntat av FBU:s Anders Johansson på 87 p, tätt följd av Karl-Erik Gunnarsson på 85,5 p. Skjutningen omfattade liggande, kästående/stående på 100 respektive 50 m.

Handgranatskastning och punktorientering vanns av fallskärmsklubbens Åke Finn timers, närmast följd av Jan Säll, FBU. Inför den avslutande grenen låg dessa båda i täten på samma poäng, med Anders Johansson några få poäng bakom. Den relativt svåra avståndsbedömningen klarades sedan bäst av Säll som därmed vann hela tävlingen och FBU:s vandringspris.

Fjolårssegraren Anders Johansson, Fallskärmsklubben, hade ingen lyckad dag och efter att ha misslyckats med inskjutningen kom Anders så långt efter att han inte kunde hämta in avståndet till täten tgrots en mycket god orientering.

På damsidan visade Gun Nils-

son mycket stor jämnhet i alla grenar och vann klart före Britt-Liz Alzen. De två stog helt i en klass för sig och det bör noteras att de båda hade de bästa resultat i avståndsbedömningen av alla klasser. Bilkåren hade för dagen problem att monstra sina mest kända tävlingsprofiler och ungbilkåristerna fick nu kämpa förgäves mot det starka laget från Lottakåren.

De bästa reslutaten:

Individuellt: 1)Jan Säll, FBU, 308,0 p; 2)Åke Finn timers, Fallskärmsklubben, 299,9 p; 3)Anders Johansson, FBU, 295,5 p; 4)Karl-Erik Gunnarsson, FBU, 289,0 p; 5)Leo Wiklund, Fallskärmsklubben, 258,5 p.

Damer: 1)Gun Nilsson, SLK, 265,0 p; 2)Britt-Liz Alzen, SLK, 254,5 p; 3)Barbro Ahlsén, SLK, 233,0 p; 4)Lotta Kronlund, Bilkåren, 232,0 p; 5)Marie Smedman, Bilkåren, 199,0 p.

Lag, samtliga klasser: 1)FBU I. 892,5 p; 2)Fallskärmsklubben, 793,0 p; 3)Lottakåren, 752,5 p; 4)FBU II; 5)Bilkåren.



Foto: RUNE KARLSSON

De bästa i FBU:s höstfälttävlan. Främre raden fr v: Barbro Ahlsén, damsegraren Gun Nilsson och Britt Alzen. Bakre raden fr v: Anders Johansson, herrsegraren Jan Säll samt Åke Finn timers.

Gruppen som arbetat med boken



BENGT FRANSSON

är överstelöjtnant vid Livregementets husarer (K3) och chef för Örebro-Värmlandsgruppen.

Han började sin militära karriär i ungdomshemvärnet 1979 och genomförde 15 månaders värnplikt på Värmlands regemente 1984/85 följt av Infanteriets officershögskola. Utnämnd till fänrik 1987, löjtnant 1991 och kapten 1994. Tjänstgjorde mellan åren 2000-2005 vid Artilleriregementet där han utnämndes till major 2002. Tillhör sedan 2005 Livregementets husarer och blev 2010 utnämnd till överstelöjtnant. Har därutöver tjänstgjort i Bosnien, Kosovo och Afghanistan. Är sedan 2012 placerad som chef för Örebro-Värmlandsgruppen.

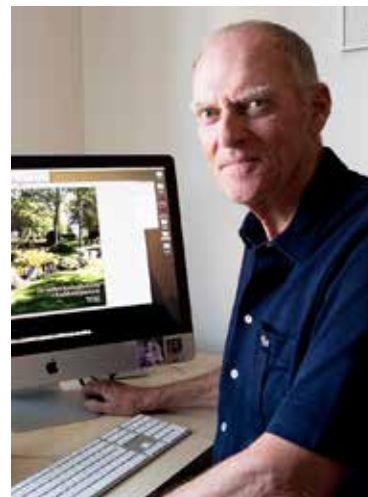


RUNE JOHANSSON

är sedan 2011 styrelseordförande i Värmlands Försvarsutbildningsförbund. Med detta följer att han är navet runt vilket allt kretsar i förbundets föreningar.

Under drygt 40 år har Rune varit engagerad i hemvärnet och FBU och har således en genuin kunskap om frivilligrörelsens behov och verksamheter.

Under arbetet med Värmlands Försvarsutbildningsförbunds hundraårs jubileumsbok har Rune genom sin bakgrund varit en aldrig sinande källa att ösa information ur.



PER BERGGREN

är bokens redaktör. Han avslutade sin militära karriär som major 1994 då nedskärningarna inom Försvarsmakten började. Efter detta påbörjade han en ny karriär som redaktör och fotograf och startade ett eget förlag. Värmlands Försvarsutbildares jubileumsbok är en av ett trettiotal böcker som producerats av och utgivits på Förlag Per Berggrén. Många av böckerna handlar om Värmland eller har militär anknytning.

Varmt tack till bidragsgivare, korrekturläsare och andra som på olika sätt hjälpt till med att framställa boken om Försvarsutbildarna i Värmland.



Den 9 juni 1915 bildades Värmlands landstormsförbund med chefen för Värmlands regemente, överste A E Ugglå, som dess förste ordförande. På 1940-talet etablerades namnet FBU i samband med att en ny värnpliktslag infördes. 2006 ändrades namnet till Försvarsutbildarna.